

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. gruodžio 13 d.*

Sujungtose bylose T-217/03 ir T-245/03

Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV), įsteigta Paryžiuje (Prancūzija), atstovaujama advokatų R. Collin, M. Ponsard ir N. Decker,

ieškovė byloje T-217/03,

Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (FNSEA), įsteigta Paryžiuje,

Fédération nationale bovine (FNB), įsteigta Paryžiuje,

Fédération nationale des producteurs de lait (FNPL), įsteigta Paryžiuje,

Jeunes agriculteurs (JA), įsteigta Paryžiuje,

atstovaujamos advokatų B. Neouze ir V. Ledoux,

ieškovės byloje T-245/03,

* Proceso kalba: prancūzų.

palaikomos

Prancūzijos Respublikos, iš pradžių atstovaujamos G. de Bergues, F. Million ir R. Abraham, vėliau – M. de Bergues, E. Belliard ir S. Ramet,

įstojusios į bylą šalies,

prieš

Europos Bendrijų Komisiją, atstovaujamą P. Oliver, A. Bouquet ir O. Beynet,

atsakovę,

dėl pagrindinių prašymų panaikinti 2003 m. balandžio 2 d. Komisijos sprendimą 2003/600/EB, susijusį su (EB) 81 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/C.38.279/E3 – Prancūziška galvijiena) (OL L 209, p. 12), ir papildomo prašymo panaikinti arba sumažinti šiuo sprendimu skirtas baudas,

EUROPOS BENDRIJŲ PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS
(pirmoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas R. García-Valdecasas, teisėjai J. D. Cooke ir I. Labucka,

kancleris E. Coulon,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2006 m. gegužės 17 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Teisės aktai

- 1 1962 m. balandžio 4 d. Reglamento Nr. 26 dėl tam tikrų konkurencijos taisyklių taikymo žemės ūkio produktų gamybai ir prekybai jais (OL 30, 1962, p. 993) 1 straipsnyje nustatyta, kad EB (81–86) straipsniai ir jų įgyvendinimo nuostatos, laikantis 2 straipsnio, taikomi visiems EB (81) straipsnio 1 dalyje ir 82 straipsnyje nurodytiems susitarimams, sprendimams ir veiksams, susijusiems su EB sutarties (I) priede išvardytų produktų, be kita ko, gyvų gyvūnų, mėsos ir valgomųjų mėsos subproduktų, gamyba ar prekyba jais.
- 2 Šio reglamento 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„(EB 81) straipsnio 1 dalis netaikoma tokiems ankstesniame straipsnyje nurodytiems susitarimams, sprendimams ir veiksams, kurie yra nacionalinės rinkos organizavimo sudėtinė dalis arba yra būtini (EB 33) straipsnyje nurodytiems tikslams pasiekti. Ji visiškai netaikoma tokiems vienai valstybei narei priklausančių ūkininkų, ūkininkų

asociacijų arba tokių asociacijų susivienijimų susitarimams, sprendimams ir veiksams, kurie yra susiję su žemės ūkio produktų gamyba ir prekyba jais arba bendros infrastruktūros naudojimu žemės ūkio produktams saugoti, apdoroti ar perdirbti ir kuriais neįsipareigojama nustatyti vienodų kainų, nebent Komisija nustatytų, kad taip pašalinama konkurencija arba kyla pavojus įgyvendinant (EB 33) straipsnyje numatytus tikslus.“ (Pataisytas vertimas)

Faktinės bylos aplinkybės

3. Ieškovė byloje T-217/03, *Fédération nationale de la coopération bétail et viande* (FNCBV, Nacionalinė galvijų auginimo ir mėsos gamybos kooperatyvų federacija), Prancūzijoje jungia 300 galvijų, kiaulių ir avių auginimo sektoriaus kooperatyvų ir apie trisdešimt skerdimo ir mėsos perdirbimo grupių arba įmonių.

4. Ieškovės byloje T-245/03, t. y. *Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles* (emphasis FNSEA, Nacionalinė ūkininkų profesinių sąjungų federacija), *Fédération nationale bovine* (FNB, Nacionalinė galvijų augintojų federacija), *Fédération nationale des producteurs de lait* (FNPL, Nacionalinė pieno gamintojų federacija) ir *Jeunes agriculteurs* (JA, Jaunieji ūkininkai), yra pagal Prancūzijos teisę įsteigtos profesinės sąjungos. FNSEA yra pagrindinė Prancūzijos žemės ūkio profesinė sąjunga. Teritoriniu požiūriu ją sudaro vietos profesinės sąjungos, sujungtos į departamentų ūkininkų profesinių sąjungų federacijas arba sąjungas (FDSEA arba UDSEA). Kiekviename regione federacijos koordinuoja FDSEA ir UDSEA veiksmus. Be to, FNSEA jungia 33 specializuotas asociacijas, kurios atstovauja kiekvieno gamybos sektoriaus interesams, tarp jų – FNB ir FNPL. Galiausiai JA atstovauja jaunesniems kaip 35 metai ūkininkams. Norint prisijungti prie vietos JA centro, reikia būti vietos profesinės sąjungos, priklausančios FDSEA arba UDSEA, nariu.

I — *Antroji vadinamoji kempinligės krizė*

- 5 Nuo 2000 m. spalio mėn. keliose valstybėse narėse buvo nustatyti nauji galvijų spongiforminės encefalopatijos, vadinamosios kempinligės, atvejai. Tuo pačiu metu Jungtinės Karalystės avių bandose atsirado snukio ir nagų ligos atvejų. Dėl tokios padėties sumažėjo vartotojų pasitikėjimas, o tai turėjo įtakos mėsos vartojimui Europoje apskritai ir, be kita ko, sukėlė naują krizę galvijų sektoriuje. Iš tikrųjų gerokai sumažėjo galvijienos vartojimas, ypač Prancūzijoje, ir pastebimai sumažėjo importo į šią šalį arba eksporto iš jos apimtys. Be to, Prancūzijoje labai sumažėjo suaugusių galvijų gamybos kainos, o galutinio vartojimo kainos išliko palyginti stabilios.
- 6 Kad įveiktų šią krizę, Bendrijos institucijos ėmėsi daugelio priemonių. Buvo išplėsta intervencinių mechanizmų, skirtų pašalinti tam tikrą galvijų kiekį iš rinkos siekiant stabilizuoti pasiūlą paklausos atžvilgiu, taikymo sritis ir sukurti gyvų gyvulių pirkimo režimas ir skerdienos bei jos pusių supirkimo konkurso tvarka mechanizmas (vadinamasis „specialus pirkimo režimas“). Be to, Komisija leido kelioms valstybėms narėms, tarp jų ir Prancūzijai, skirti subsidijų galvijienos sektoriui.
- 7 Tačiau Prancūzijos ūkininkai nusprendė, kad šių priemonių nepakanka. 2001 m. rugsėjo ir spalio mėnesiais Prancūzijoje augintojų ir skerdėjų santykiai buvo ypač įtempti. Augintojų grupės neteisėtai stabdė vilkikus, kad patikrintų vežamos mėsos kilmę, ir blokuodavo skerdyklas. Kartais dėl šių veiksmų būdavo sunaikinama įranga ir mėsa. Už skerdyklų blokados nutraukimą demonstruojantys augintojai iš skerdėjų reikalavo, be kita ko, išsipareigoti sustabdyti importą ir taikyti vadinamąją profesinių sąjungų kainų schemą.

II — *Ginčijamų susitarimų sudarymas ir administracinė procedūra Komisijoje*

- 8 2001 m. spalio mėnesį įvyko keli galvijų augintojams atstovaujančių federacijų (ieškovės byloje T-245/03) ir skerdėjams atstovaujančių federacijų, (t. y. *Fédération nationale de l'industrie et des commerces en gros des viandes (FNICGV)*) ir ieškovės byloje T-217/03), susitikimai. Po 2001 m. spalio 24 d. susitikimo, organizuoto Prancūzijos žemės ūkio ministro prašymu, šios šešios federacijos, t. y. FNSEA, FNB, FNPL, JA, *FNCBV* ir *FNICGV*, sudarė susitarimą („Augintojų ir skerdėjų federacijų susitarimas dėl minimalių kainų schemos – skerdimui skirtų karvių pristatymas į skerdyklą).
- 9 Ši susitarimą sudarė dvi dalys. Pirmoji – „įsipareigojimas laikinai sustabdyti importą“, kur nedaromas skirtumas tarp galvijienos rūšių. Antrąją dalį sudarė „įsipareigojimas taikyti kainų schemą perkant karves skerdimui su pristatymu į skerdyklą“ (t. y. veislines arba melžiamas karves), laikantis susitarime nustatytų sąlygų. Jame nustatytas skerdienos kilogramo kainų sąrašas tam tikroms karvių kategorijoms ir kitoms kategorijoms taikytinas kainų apskaičiavimo metodas, be kita ko, atsižvelgiant į specialią Bendrijos institucijų nustatytą pirkimo kainą. Susitarimas turėjo įsigaliooti 2001 m. spalio 29 d. ir būti taikomas iki 2001 m. lapkričio mėnesio pabaigos.
- 10 2001 m. spalio 30 d. Komisija išsiuntė Prancūzijos institucijoms laišką prašydama pateikti informacijos dėl 2001 m. spalio 24 d. susitarimo.

- 11 2001 m. spalio 31 d. FNICGV iniciatyva ieškovės byloje T-245/03 ir *FNICGV* susitiko Renžise (Prancūzija). Federacijos pasiekė tokį kompromisą (toliau – Renžiso protokolas):

„Susitikimas „Importuota mėsa“

2001 m. spalio 31 d. – Renžisas

Prancūzijos įmonės, veikiančios importo ir eksporto sektoriuje, susitiko su gamintojų federacijomis (FNSEA, FNB, FNPL ir (JA)), pasirašiusiomis 2001 m. spalio 24 d. nacionalinį sektorių susitarimą.

<...>

Jos patvirtina būtinybę atkurti pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą <...>

Gamintojams išgyvenant precedentų neturinčią krizę, augintojų atstovai primygtinai prašo importuotojus ir eksportuotojus atsižvelgti į krizės sunkumą.

Atsakydami į šį prašymą importuotojai ir eksportuotojai įsipareigoja parodyti savo solidarumą.“

- 12 2001 m. lapkričio 9 d. Prancūzijos institucijos atsakė į 2001 m. spalio 30 d. Komisijos prašymą pateikti informacijos.
- 13 2001 m. lapkričio 9 d. Komisija nusiuntė ieškovėms byloje T-245/03 bei *FNICGV* prašymą pateikti informacijos pagal 1962 m. vasario 6 d. Tarybos reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties (81) ir (82) straipsnius (OL 13, 1962, p. 204), 11 straipsnį. Kadangi Komisija dar nežinojo, jog ieškovė byloje T-217/03 taip pat pasirašė 2001 m. spalio 24 d. susitarimą, jai šis prašymas nebuvo nusiųstas. 2001 m. lapkričio 15 ir 23 d. minėtos penkios federacijos atsakė į šį prašymą.
- 14 2001 m. lapkričio 19 d. *FNICGV* pirmininkas FNSEA pirmininkui pranešė manantis, kad privalo paankstinti susitarimo pabaigos dieną, kuris iš pradžių turėjo galioti iki 2001 m. lapkričio 30 dienos.
- 15 2001 m. lapkričio 26 d. šešioms federacijoms, pasirašiusiems 2001 m. spalio 24 d. susitarimą, Komisija nusiuntė įspėjamąjį raštą, kuriame pažymėjo, kad jai žinomos faktinės aplinkybės rodo esant Bendrijos konkurencijos normų pažeidimą, ir paragino jas ne vėliau kaip iki 2001 m. lapkričio 30 d. pateikti savo pastabas bei pasiūlymus. Šiame rašte Komisija nurodė, kad „jei per šį terminą nebus pateikti tinkami pasiūlymai, numatoma pradėti procedūrą šiems pažeidimams konstatuoti o jei susitarimo galiojimas būtų pratęstas, – nurodyti jį nutraukti, per kurią prireikus gali būti skirtos baudos“. Atsakydamos Komisijai federacijos pažymėjo, kad susitarimas nustos galioti 2001 m. lapkričio 30 d. ir nebus pratęstas.

- 16 2001 m. gruodžio 17 d. Komisija, remdamasi Reglamento Nr. 17 14 straipsnio 3 dalimi, atliko patikrinimus FNSEA ir FNB patalpose Paryžiuje ir, remdamasi šio reglamento 14 straipsnio 2 dalimi, – patikrinimus šiame mieste esančiose *FNICGV* patalpose.
- 17 2002 m. birželio 24 d. Komisija priėmė šešioms federacijoms skirtą pranešimą apie kaltinimus. Federacijos savo rašytines pastabas pateikė 2002 m. rugsėjo 23 d. ir spalio 4 dieną. Jos buvo apklaustos 2002 m. spalio 31 dieną.
- 18 2003 m. sausio 10 d. Komisija išsiuntė ieškovėms prašymą pateikti informacijos pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnį. Be kita ko, ji prašė jų nurodyti bendrą kiekvienos federacijos pajamų dydį 2001 ir 2002 m., pasiskirstymą pagal šaltinius ir federacijų balansus, taip pat jų tiesioginių ir (arba) netiesioginių narių apyvartą (bendrą ir susijusią su galvijų auginimu arba skerdimu) pastaraisiais finansiniais metais. Ieškovės atsakė 2003 m. sausio 22, 24, 27 ir 30 d. raštais.

III — *Ginčijamas sprendimas*

- 19 2003 m. balandžio 2 d. Komisija priėmė ieškovėms ir *FNICGV* skirtą Sprendimą 2003/600/EB, susijusį su (EB) 81 straipsnio taikymo procedūra (byla COMP/C.38.279/F3 – Prancūziška galvijiena) (OL L 209, p. 12, toliau – ginčijamas sprendimas).

- 20 Pagal šį sprendimą 2001 m. spalio 24 d. sudariusios rašytinį susitarimą, kuriuo siekė nustatyti minimalią tam tikrų kategorijų galvijų pirkimo kainą ir laikinai sustabdyti galvijienos importą į Prancūziją, ir 2001 m. lapkričio pabaigoje – gruodžio pradžioje sudariusios tokio paties tikslo siekiantį žodinį susitarimą, taikomą pasibaigus minėtam rašytiniam susitarimui, federacijos pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį.
- 21 Ginčijamo sprendimo 135–149 konstatuojamosiose dalyse Komisija atsisakė taikyti išimtį, numatytą Reglamente Nr. 26 tam tikrai veiklai, susijusiai su žemės ūkio produktų gamyba ir prekyba jais, konstatuodama, kad susitarimas nebuvo būtinas EB 33 straipsnyje numatytiems bendrosios žemės ūkio politikos tikslams pasiekti. Be to, jos teigimu, ginčijamas susitarimas nėra viena iš 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1254/1999 dėl bendro galvijienos rinkos organizavimo (OL L 160, p. 21) arba jį įgyvendinančiuose dokumentuose numatytų priemonių. Galiausiai priemonės, kurių buvo imtasi, nebuvo proporcingos tariamai siekiamiems tikslams.
- 22 Pagal ginčijamą sprendimą pažeidimas prasidėjo 2001 m. spalio 24 d. ir tęsėsi mažiausiai iki 2002 m. sausio 11 d., t. y. dienos, kai baigė galioti paskutinis Komisijai žinomas vietos susitarimas, priimtas įgyvendinant nacionalinį įsipareigojimą.
- 23 Atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį ir atitinkamos geografinės rinkos dydį, pažeidimas buvo kvalifikuotas kaip labai sunkus. Siekdama nustatyti kiekvienos iš federacijų atsakomybės laipsnį, Komisija atsižvelgė į metinių įmokų, kurių gavo pagrindinė žemės ūkio federacija, t. y. FNSEA, ir kiekvienos kitos federacijos santykį. Tačiau pažeidimas truko neilgai, todėl Komisija nepadidino baudos už pažeidimo trukmę.

24 Toliau Komisija ieškovių atžvilgiu konstatavo kelias sunkinančias aplinkybes:

- ji 30 % padidino FNSEA, JA ir FNB skirtų baudų dydį dėl to, kad jų nariai vartojo prievartą, siekdami priversti skerdėjų asociacijas priimti 2001 m. spalio 24 d. susitarimą,

- visų ieškovių atžvilgiu ji pripažino sunkinančią aplinkybę dėl to, kad jos slapta toliau laikėsi susitarimo po 2001 m. lapkričio 26 d. Komisijos išpėjamojo rašto, ir 20 % padidino joms skirtas baudas,

- ji atsižvelgė į tariamai pagrindinį *FNB* vaidmenį rengiant ir įgyvendinant pažeidimą ir 30 % padidino šiai federacijai skirtą baudą.

25 Be to, Komisija atsižvelgė į skirtingas lengvinančias aplinkybes:

- atsižvelgdama į tai, kad FNPL vaidmuo buvo pasyvus ar prisitaikėliškas, ji 30 % sumažino jai skirtą baudą,

- ieškovės byloje T-217/03 atžvilgiu ji visų pirma atsižvelgė į Prancūzijos žemės ūkio ministro veiksmus primygtinai reikalaujant sudaryti susitarimą (sumaži-

nimas 30 %) ir, antra, į neteisėtus ūkininkų veiksmus blokuojant jos narių įmones (dar vienas sumažinimas 30 %).

- 26 Be to, pagal Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairių (OL C 9, 1998, p. 3, toliau – gairės) 5 punkto b papunktį Komisija atsižvelgė į specifines nagrinėjamos bylos aplinkybes, be kita ko, į ekonominį kontekstą esant krizei šiame sektoriuje, ir 60 % sumažino baudų dydį, gautą atlikus minėtus padidinimus ir sumažinimus.
- 27 Ginčijamo sprendimo rezoliucinėje dalyje, be kita ko, yra šios nuostatos:

„1 straipsnis

(FNSEA), (FNB), (FNPL), (JA), (*FNICGV*) ir (*FNCBV*) pažeidė (EB) 81 straipsnio 1 dalį, 2001 m. spalio 24 d. sudariusios susitarimą, kurio tikslas buvo laikinai sustabdyti galvijienos importą į Prancūziją ir nustatyti minimalią kainą tam tikroms galvijų kategorijoms bei 2001 m. lapkričio pabaigoje–gruodžio pradžioje sudariusios žodinį susitarimą dėl panašaus dalyko.

Pažeidimas buvo pradėtas 2001 m. spalio 24 d. ir turėjo poveikį mažiausiai iki 2002 m. sausio 11 dienos.

2 straipsnis

1 straipsnyje nurodytos federacijos turi nedelsdamos nutraukti minėtame straipsnyje nurodytą pažeidimą, jeigu jo dar nenutraukė, ir ateityje susilaikyti nuo bet kokio kartelinio susitarimo, galinčio turėti tokį patį arba panašų tikslą ar poveikį.

3 straipsnis

Skiriamos šios baudos:

- FNSEA: 12 mln. EUR,
- FNB: 1,44 mln. EUR,
- JA: 600 000 EUR,
- FNPL: 1,44 mln. EUR,
- *FNICGV*: 720 000 EUR,
- *FNCBV*: 480 000 EUR.“

Procesas ir šalių reikalavimai

- 28 2003 m. birželio 19 ir 20 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateiktais pareiškimais ieškovės pareiškė nagrinėjamus ieškinius.
- 29 2003 m. liepos 7 d. *FNICGV* buvo taip pat pateikusi ieškinį, kuriuo visu pirma prašė panaikinti baudą, jai skirtą ginčijamu sprendimu, ir, nepatenkinus šio prašymo, – sumažinti šios baudos dydį (byla T-252/03). 2004 m. lapkričio 9 d. Nutartimi Pirmosios instancijos teismas atmetė *FNICGV* ieškinį kaip nepriimtina.
- 30 2003 m. liepos 2 ir 11 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijoje gautais atskirais dokumentais ieškovės pateikė prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kuriomis pirmiausia siekė būti visiškai ar iš dalies atleistos nuo pareigos pateikti banko garantijas, nustatytos kaip sąlyga, kad ginčijamu sprendimu skirtos baudos nebūtų nedelsiant išieškotos.
- 31 2003 m. spalio 7 d. Prancūzijos Respublika kiekvienoje byloje pateikė prašymą leisti įstoti į bylą palaikyti ieškovių reikalavimus. 2003 m. lapkričio 6 d. Pirmosios instancijos teismo penktosios kolegijos pirmininko nutartimis jai buvo leista įstoti į bylą. 2003 m. gruodžio 23 d. Prancūzijos Respublika pateikė įstojimo į bylą paaiškinimus.
- 32 2004 m. sausio 21 d. Pirmosios instancijos teismo pirmininko nutartimis nustatytam terminui ir tam tikromis sąlygomis, be kita ko, buvo sustabdytas ieškovių – išskyrus FNPL, kuri nebuvo pateikusi atitinkamo prašymo, – įsipareigojimas pateikti Komisijai banko garantijas, siekiant išvengti, kad baudos būtų išieškotos nedelsiant.

- 33 Taikydamas proceso organizavimo priemonės, Pirmosios instancijos teismas 2006 m. vasario 21 d., kovo 8 ir 9 d. nurodė šalims pateikti tam tikrus dokumentus ir atsakyti į tam tikrus klausimus. Šalys per nustatytus terminus šiuos prašymus įvykdė.
- 34 Susipažinęs su teisėjo pranešėjo pranešimu, Pirmosios instancijos teismas (pirmoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį.
- 35 Išklausus šalis, 2006 m. balandžio 3 d. Pirmosios instancijos teismo pirmosios kolegijos pirmininko nutartimi buvo nurodyta sujungti bylas T-217/03 ir T-245/03.
- 36 Šalių nuomonės žodžiu ir atsakymai į Pirmosios instancijos teismo užduotus klausimus buvo išklaustyti per 2006 m. gegužės 17 d. posėdį.
- 37 Ieškovės Pirmosios instancijos teismo prašo:

— panaikinti ginčijamą sprendimą,

— nepatenkinus pirmojo prašymo, panaikinti ginčijamą sprendimu joms skirtas baudas arba, nepatenkinus ir šio prašymo, – sumažinti jų dydžius,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

38 Prancūzijos Respublika, įstojusi į bylą palaikyti ieškovių reikalavimus, Pirmosios instancijos teismo prašo:

- panaikinti ginčijamą sprendimą,

- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

39 Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

- atmesti ieškinį,

- priteisti iš ieškovių bylinėjimosi išlaidas.

40 2006 m. gegužės 19 ir 22 d. laiškais ieškovės persiuntė Pirmosios instancijos teismui dokumentus iš Komisijos administracinės bylos, kurių dalis prieš tai nebuvo pateikta. 2006 m. liepos 7 d. Nutartimi Pirmosios instancijos teismas, remdamasis Procedūros reglamento 62 straipsniu, nusprendė atnaujinti žodinę proceso dalį.

41 Išklausęs šalis ir vadovaudamasis Procedūros reglamento 64 straipsniu, Pirmosios instancijos teismas taikė proceso organizavimo priemonę ir prijungė prie bylos medžiagos 2006 m. gegužės 19 ir 22 d. ieškovių pateiktus dokumentus. 2006 m. rugpjūčio 2 d. raštu Komisija pateikė pastabas dėl šių dokumentų.

42 2006 m. rugsėjo 2 d žodinė proceso dalis buvo baigta.

Dėl esmės

43 Ieškovės visų pirma prašo panaikinti ginčijamą sprendimą. Nepatenkinus šio prašymo, jos prašo panaikinti arba sumažinti šiuo sprendimu joms skirtas baudas.

I — *Dėl prašymų panaikinti ginčijamą sprendimą*

44 Pagrįsdamos savo prašymus panaikinti ginčijamą sprendimą, ieškovės pateikia penkis ieškinio pagrindus. Pirmasis susijęs su akivaizdžiomis vertinimo ir teisės klaidomis, vertinant EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygas. Antrasis ieškinio pagrindas susijęs su akivaizdžiomis vertinimo ir teisės klaidomis, nustatant pažeidimo mastą ir trukmę. Trečiasis ieškinio pagrindas – su išimties, numatytos Reglamente Nr. 26, netaikymu ginčijamam susitarimui. Ketvirtasis ieškinio pagrindas – su teisių į gynybą pažeidimu. Galiausiai penktasis ieškinio pagrindas susijęs su pareigos motyvuoti pažeidimu.

A — *Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su akivaizdžiomis vertinimo ir teisės klaidomis, vertinant EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygas*

45 Ieškovės neneigia, kad 2001 m. spalio 24 d. buvo sudarytas susitarimas, bet ginčija tai, kad šis susitarimas pažeidžia EB 81 straipsnio 1 dalį. Iš esmės ieškovės byloje

T-245/03 ginčija tai, kad Komisija jas kvalifikavo kaip įmonių asociacijas šios nuostatos prasme, ir tvirtina, jog ginčijamame sprendime Komisija jų atžvilgiu apribojo teisę jungtis į profesines asociacijas. Be to, ieškovė byloje T-217/03 tvirtina, kad nagrinėjamas susitarimas pastebimai nepaveikė valstybių narių tarpusavio prekybos. Galiausiai abiejose bylose ieškovės teigia, kad ginčijamu susitarimu nebuvo ribojama konkurencija.

1. Dėl ieškovių kvalifikavimo kaip įmonių asociacijos

a) Šalių argumentai

- ⁴⁶ Ieškovės byloje T-245/03 visų pirma teigia, kad nusprendusi, jog jos yra įmonių asociacijos, Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą ir pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį. Jos teigia, kad net atsižvelgus į du žemutinius jų hierarchijos piramidės organizacijos lygmenis (t. y. į departamentų federacijas ir vietos profesines sąjungas) jų nariai yra ne įmonės, o žemės ūkio federacijos arba profesinės sąjungos. Vietos profesinių sąjungų nariai taip pat negali būti prilyginami įmonėms, kadangi stojimui į šias sąjungas nekeliamas žemės ūkio įmonės kriterijus, nes šis prisijungimas nesiejamas nei su vadovavimo ūkiui kriterijumi individualaus ūkio atveju (nariu gali tapti ir ūkininko sutuoktinis), nei su juridinio asmens atstovo statusu bendrovės formą turinčio ūkio atveju (kiekvienas iš bendrovės narių savarankiškai sprendžia dėl prisijungimo prie vietos profesinės sąjungos). Antra, jos mano, kad ginčijamame sprendime Komisija nepakankamai motyvavo jų kvalifikavimą kaip įmonių asociacijos. Pirmiausia ji neatsakė į per administracinę procedūrą pateiktas *FNSEA* pastabas šiuo klausimu.

47 Komisija visų pirma pažymi, kad norint nustatyti, ar ieškovės yra įmonių asociacijos, reikia nustatyti, kas galiausiai yra jų nariai. Šiuo atveju kalbama apie ūkininkus, neabejotinai esančius įmonėmis EB 81 straipsnio prasme. Antra, Komisija teigia, kad ginčijamame sprendime išsamiai nurodytos priežastys, dėl kurių ji nusprendė, kad ieškovės yra įmonių asociacijos šios nuostatos prasme.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

48 Pirmiausia pažymėtina, jog ieškovė byloje T-217/03 neginčija, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimas, kiek jis susijęs su ja, – tai įmonių asociacijų susitarimas EB 81 straipsnio 1 dalies prasme.

49 EB 81 straipsnio 1 dalis taikoma asociacijoms tiek, kiek jų pačių ar prie jų prisijungusių įmonių veikla siekiama tokio poveikio, kuriam norima užkirsti kelią šia nuostata (1980 m. spalio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Van Landewyck ir kt. prieš Komisiją*, 209/78–215/78 ir 218/78, Rink. p. 3125, 88 punktas). Atsižvelgiant į šios nuostatos tikslą, įmonių asociacijos sąvoką reikia aiškinti kaip galinčią apimti ir asociacijas, kurias sudaro įmonių asociacijos (šiuo klausimu žr. 2005 m. sausio 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Piau prieš Komisiją*, T-193/02, Rink. p. II-209, 69 punktą; taip pat pagal analogiją žr. 1999 m. kovo 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Eurofer prieš Komisiją*, T-136/94, Rink. p. II-263, 9 punktą).

- 50 Šioje byloje ieškovės sudarė ginčijamus susitarimus veikdamos ne savo tiesioginių narių, kurie iš tikrųjų yra žemės ūkio federacijos arba profesinės sąjungos, o profesinių sąjungų bazinių narių, ūkininkų, vardu ir paisydamos jų interesus. Pavyzdžiui, 2001 m. spalio 24 d. susitarimą „Augintojų ir skerdėjų federacijų susitarimas“, be kita ko, sudarė „augintojams atstovaujančios federacijos“, „siekdamos atverti šiame sektoriuje naujas santykių perspektyvas, kad visi jo dalyviai, augintojai ir įmonės, gautų teisingą ir teisėtą atlygį“. Renžiso protokole taip pat yra tiesiogiai nurodytos „gamintojų federacijos“. Taigi darytina išvada, kad vertindama, ar ieškovės byloje T-245/03 yra įmonių asociacijos EB 81 straipsnio 1 dalies prasme, galėjo pagrįstai atsižvelgti į jų netiesioginius arba bazinius narius, t. y. į ūkininkus.
- 51 Todėl reikia išnagrinėti, ar Komisija teisingai nusprendė, kad ūkininkai – baziniai arba netiesioginiai šių ieškovių nariai – gali būti laikomi įmonėmis EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo prasme.
- 52 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką konkurencijos teisėje įmonės sąvoka apima bet kokią ūkinę veiklą vykdančią subjektą, nepaisant jo teisinės formos arba finansavimo būdų (1997 m. gruodžio 11 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Job Centre*, C-55/96, Rink. p. I-7119, 21 punktas). Ūkine veikla laikoma bet kokia veikla siūlant prekes ar paslaugas tam tikroje rinkoje (2000 m. kovo 30 d. Sprendimo *Consiglio Nazionale degli Spedizionieri Doganali prieš Komisiją*, T-513/93, Rink. p. II-1807, 36 punktas).
- 53 Ūkininkų, žemdirbių arba gyvulių augintojų, veikla neabejotinai yra ekonominio pobūdžio. Iš esmės jų veikla yra produktų, tiekiamų už užmokestį, gamyba. Taigi ūkininkai yra įmonės EB 81 straipsnio 1 dalies prasme.

- 54 Todėl juos jungiančios arba jiems atstovaujančios profesinės sąjungos bei šias profesines sąjungas jungiančios federacijos gali būti laikomos įmonių asociacijomis šios nuostatos taikymo prasme.
- 55 Šios išvados negali paneigti tai, kad vietos profesinės sąjungos gali jungti ir ūkininkų sutuoktinius. Pirma, gali būti, kad žemdirbių arba gyvulių augintojų sutuoktiniai, kurie patys yra vietos žemės ūkio profesinės sąjungos nariai, taip pat dalyvauja atliekant šeimos ūkio darbus. Antra, vien to, kad įmonių asociacija gali jungti ir asmenis arba ūkio subjektus, kurių negalima kvalifikuoti kaip įmonių, bet kuriuo atveju nepakanka, kad asociacija prarastų savo asociacijos statusą EB 81 straipsnio 1 dalies prasme. Taip pat reikia atmesti ieškovių argumentą, kad tuo atveju, kai ūkis turi bendrovės formą, prie profesinės sąjungos prisijungia ne bendrovė per savo atstovą, o kiekvienas jos narys. Kaip minėta (žr. šios sprendimo 52 punktą), kvalifikavimui kaip įmonė svarbu ne atitinkamo ūkio teisinis statusas ar forma, o jo ir jo narių veikla.
- 56 Galiausiai taip pat reikia atmesti kaltinimą dėl tariamo pareigos motyvuoti pažeidimo, iš esmės pagrįstą tuo, kad Komisija ginčijamame sprendime neatsakė į FNSEA pastabas dėl jos kvalifikavimo kaip įmonių asociacijos, pateiktas per administracinę procedūrą.
- 57 Primintina, kad pagal EB 253 straipsnį Komisija turi nurodyti faktines ir teises aplinkybes, nuo kurių priklauso sprendimo teisėtumas, ir argumentus, kurie lėmė sprendimo priėmimą, tačiau nereikalaujama, kad ji išnagrinėtų visus faktinius ir teisinius klausimus, iškeltus per administracinę procedūrą (1999 m. balandžio 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, Rink. p. II-931, 388 punktas).

58 Nagrinėjamoje byloje ginčijamame sprendime apibendrintai išdėstomi FNSEA teiginiai, kad ji nėra nei įmonė, nei įmonių asociacija, o profesinė sąjunga, bei FNPL ir JA argumentai šiuo klausimu (žr. ginčijamo sprendimo 97 konstatuojamosios dalies antrą įtrauką, 98 konstatuojamąją dalį ir 99 konstatuojamosios dalies antrą įtrauką). Ginčijamame sprendime šie argumentai išsamiai paneigiami. Pavyzdžiui, jame pažymima, kad ieškovės atstovauja ūkininkams, kurie gamina pardavimui siūlomus produktus, ir kad Reglamentas Nr. 26 neturėtų jokios reikšmės, jei ūkininkai nebūtų laikomi ir įmonėmis (ginčijamo sprendimo 105 konstatuojamoji dalis), kad tai, jog ieškovės turi profesinių sąjungų formą Prancūzijos darbo kodekso prasme, niekaip nekeičia jų įmonių asociacijos savybių (ginčijamo sprendimo 110 ir 111 konstatuojamosios dalys), kad profesinių sąjungų veikla nesuteikia joms teisės pažeidinėti konkurencijos taisyklių ir kad Prancūzijos konkurencijos taryba buvo nubaudusi panašias organizacijas (žr. ginčijamo sprendimo 112–114 konstatuojamąsias dalis). Galiausiai ginčijamame sprendime taip pat primenami svarbūs ankstesni Komisijos sprendimai ir teismų praktika (ginčijamo sprendimo 104 ir 116 konstatuojamosios dalys).

59 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog ginčijamame sprendime Komisija pakankamai pagrindinė ieškovių kvalifikavimą kaip įmonių asociacijos.

60 Todėl visas šis kaltinimas atmestinas.

2. Dėl pastebimo poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai nebuvimo

a) Šalių argumentai

61 Ieškovė byloje T-217/03 teigia, jog Komisija neįrodė, kad ginčijamas sprendimas pastebimai veikė valstybių narių tarpusavio prekybą. Ji tvirtina, kad dėl šio susitarimo

dalies, susijusios su importo sustabdymu, tuoj pat kilo abejonių pasirašius Renžiso protokolą bei kad bet kuriuo atveju ji beveik neimportavo galvijų ir todėl visiškai nesusijusi su šiuo aspektu. Jos teigimu, ji jungia augintojų kooperatyvus, kurie patys turi skerdimo padalinius, o šie kooperatyvai superka bei parduoda beveik tik savo narių galvijieną. Be to, Komisija negalėjo pripažinti tokio poveikio prekybai išnagrinėjusi vien galimą susitarimo poveikį; ji privalėjo įvertinti ir tikrąjį jo poveikį. Tačiau rinkos pokyčių per aptariamą laikotarpį nagrinėjimas neparodo, kad susitarimas turėjo poveikį importo srautams. Dėl minimalių pirkimo kainų ieškovė pažymi, kad susitarimas galiojo apie mėnesį, ir teigia, jog per tokį trumpą laiką jis neturėjo jokio poveikio importui į Prancūziją.

- 62 Komisija teigia, kad susitarimas, kurio tikslas – riboti importą, pagal savo pobūdį gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą. Ji taip pat tvirtina, kad susitarimas dėl kainų irgi galėjo paveikti Bendrijos vidaus prekybą.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 63 EB 81 straipsnio 1 dalis taikoma tik susitarimams, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą. Įmonių susitarimas gali paveikti Bendrijos vidaus prekybą, jei remiantis objektyvių teisinių ir faktinių aplinkybių visuma galima pakankamai užtikrintai numatyti, kad jis galės tiesiogiai arba netiesiogiai, iš tikrųjų arba potencialiai paveikti prekybą tarp valstybių narių tokiu būdu, kuris trukdytų pasiekti vieningos tarpvalstybinės rinkos tikslus (2004 m. balandžio 29 d. Teisingumo Teismo sprendimo *British Sugar prieš Komisiją*, C-359/01 P, Rink. p. I-4933, 27 punktas ir 1997 m. spalio 22 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *SCK ir FNK prieš Komisiją*, T-213/95 ir T-18/96, Rink. p. II-1739, 175 punktas).

- 64 Šiuo atveju 2001 m. spalio 24 d. susitarime buvo įtvirtintas įsipareigojimas laikinai sustabdyti galvijienos importą į Prancūziją. Kaip matyti iš ginčijamo sprendimo, Prancūzija yra viena pagrindinių galvijienos importuotojų Bendrijoje. Be to, didžiąją importo dalį (apie 95 %) sudaro importas iš kitų valstybių narių (ginčijamo sprendimo 11 konstatuojamoji dalis). Darytina išvada, kad ginčijamas susitarimas tikrai galėjo paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą.
- 65 Šios išvados negali paneigti ieškovės argumentas, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimo skyriaus „Importas“ buvo atsisakyta praėjus vos kelioms dienoms, 2001 m. spalio 31 d. pasirašius Renžiso protokolą. Kiekvienas susitarimas, atitinkantis EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygas, patenka į šios nuostatos taikymo sritį. Kaip bus konstatuota toliau (žr. šio sprendimo 136 punktą), Renžiso protokolas „Susirinkimas dėl mėsos importo“ bet kuriuo atveju tiesiogiai skirtas importui ir nereiškė, kad buvo visiškai atsisakyta taikyti ieškovių sutartas importo sustabdymo priemonės.
- 66 Taip pat reikia atmesti ieškovės teiginį, esą ji nebuvo susijusi su susitarimo skyriumi „Importas“, nes jos nariai beveik neimportavo galvijų. Kaip rodo ieškovės pateikti skaičiai, jos narių vykdomas importas sudaro nors ir mažą, bet ne visai nereikšmingą galvijienos importo į Prancūziją dalį (apie 1,5 % 2001 m., arba 3865 tonos). Be to, per teismo posėdį Komisija teigė, kad ieškovės nariai anksčiau importuodavo didesnius galvijienos kiekius (iki krizės pradžios – 15 000 tonų per metus), ir ieškovė jai neprieštaravo. Taip pat pažymėtina, kad nors ieškovės nariais esantys kooperatyvai surenka ir parduoda savo narių galvijienos produkciją, jie vis dėlto gali parduoti kitų augintojų, kurie nėra jų nariai, produkciją iki 20 % savo metinės apyvartos ribos. Galiausiai, kadangi pažeidimas, kurį darant dalyvavo ieškovė, galėjo paveikti

valstybių narių tarpusavio prekybą, Komisija bet kuriuo atveju neprivalėjo įrodyti, kad pačios ieškovės dalyvavimas pažeidė Bendrijos vidaus prekybą (šiuo klausimu žr. 1992 m. kovo 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Montedipe prieš Komisiją*, T-14/89, Rink. p. II-1155, 254 punktą).

67 Be to, primintina, kad ginčijamo susitarimo skyrius, kuriame buvo siekiama nustatyti minimalių kainų schemą, savaime galėjo paveikti Bendrijos vidaus prekybą. Konkurenciją ribojantys veiksmai, apimantys visą vienos valstybės narės teritoriją, vien pagal savo prigimtį gali sustiprinti rinkų atskyrimą nacionaliniu lygmeniu, taip trukdydami ekonominę integraciją, kurios siekiama Sutartimi (minėto sprendimo *SCK ir FNK prieš Komisiją* 179 punktas). Šiuo atžvilgiu svarbu, be kita ko, išnagrinėti sąlyginę susitarimo svarbą nagrinėjamoje rinkoje ir ekonominį jo kontekstą. Konstatuotina, kad šiuo atveju Prancūzijos galvijų skaičius sudarė 25 % bendro galvijų skaičiaus Bendrijoje (ginčijamo sprendimo 10 konstatuojamoji dalis). Galiausiai Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad kai kalbama apie importui atvirą rinką, nacionalinio kartelinio susitarimo dėl kainų nariai gali išlaikyti savo rinkos dalį tik tuo atveju, jei apsisaugo nuo užsienio konkurencijos (minėto sprendimo *British Sugar prieš Komisiją* 28 punktas).

68 Galiausiai, priešingai nei teigia ieškovė, Komisija neprivalėjo įrodyti, kad ginčijamas susitarimas iš tikrųjų padarė pastebimą poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai. Iš esmės, kaip buvo nurodyta šio sprendimo 63 punkte, pagal EB 81 straipsnio 1 dalį tėra reikalaujama, kad konkurenciją ribojantys susitarimai ir suderintieji veiksmai galėtų paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą (taip pat žr. minėto sprendimo *Montedipe prieš Komisiją* 253 punktą).

69 Todėl šis kaltinimas atmestinas.

3. Dėl konkurencijos ribojimo nebuvimo

a) Šalių argumentai

70 Iš esmės ieškovės teigia, kad ginčijamas susitarimas neribojo konkurencijos ir todėl nepateko į EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

71 Ieškovės teigia, jog Komisiją suklydo nusprendusi, kad nagrinėjamas susitarimas turėjo antikoncepcinį tikslą. Jos tvirtina, kad Komisija negalėjo jų kaltinti dėl šio susitarimo skyriaus „Importas“ ir turėjo spręsti tik galimo kainų konkurencijos ribojimo klausimą. Tačiau ginčijama kainų schema buvo nustatyta remiantis intervencinėmis kainomis pačios Komisijos, atsižvelgiant į bendro rinkos organizavimo (BRO) galvijienos sektoriuje kontekstą, kurios yra referencinės šiai rinkai ir buvo labai mažos. Be to, susitarimas per labai trumpą laiką padarė visai nedidelį realų poveikį arba veikiau neturėjo jokio poveikio ir įtakos vartojimo kainoms.

72 Ieškovės taip pat tvirtina, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimas buvo susijęs tik su rekomenduojama minimalia kaina, be to, jos negalėjo priversti savo narių jų laikytis. Tačiau, kadangi tai buvo vertikalusis susitarimas, rekomenduojamų kainų nustatymas pagal savo prigimtį nėra konkurencijos ribojimas. 1999 gruodžio 22 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 2790/1999 dėl (EB) 81 straipsnio 3 dalies taikymo vertikalųjų susitarimų ir suderintųjų veiksmų grupėms (OL L 336, p. 21) 4 straipsnio a punktas draudžia tik nurodyti pirkėjui perpardavimo kainą, o šiuo atveju skerdėjai, parduodami savo produkciją platinimo tinklams arba didmenininkams, galėjo laisvai nustatyti kainas. Galiausiai ieškovės nurodo žemės ūkio sektoriaus ypatumus,

kuriame negalima ilgalaikė staiga atsiradusi savaiminė pasiūlos ir paklausos pusiausvyra bei kuris turi būti reguliuojamas kitokiu būdu, ne rinkos dėsniais, todėl konkurencijos taisyklės *ipso iure* jame netaikomos. Pagrįsdamos savo argumentus, ieškovės byloje T-245/03 pridėjo 2003 m. birželio 2 d. teisinę išvadą.

73 Be to, ieškovės pažymi, kad kai Komisija vertina konkurencijos ribojimą, ji turi atsižvelgti į bendrą teisinį ir ekonominį ginčijamo susitarimo sudarymo kontekstą, ir primena, kad ne kiekvienam įmonių susitarimui, ribojančiam šalių arba vienos šalies veiksmų laisvę, taikomas EB 81 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas (2002 m. vasario 19 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Wouters ir kt.*, C-309/99, Rink. p. I-1577, 97 punktas). Susitarimui, kurio tikslas arba poveikis yra konkurencijos ribojimas, šis draudimas netaikomas, jeigu toks susitarimas leidžia apsaugoti kitokius tikslus su sąlyga, kad minėtas ribojamasis poveikis yra būtinas ir visiškai nepanaikina konkurencijos didelėje Bendrijos rinkos dalyje. Taigi Komisija turėjo išsamiai ir konkrečiai ištirti nagrinėjamo susitarimo pobūdį, tikslą ir jo poveikį, bet to nepadarė.

74 Ieškovės taip pat tvirtina, kad Komisija nepakankamai įvertino ypatingos krizės situaciją, į kurią susiklostant bylos faktinėms aplinkybėms buvo patekę Prancūzijos suaugusių galvijų augintojai. Jos primena, kad galvijų, dėl kurių sudarytas ginčijamas susitarimas, kainų vidurkis 2001 m. buvo pasiekęs žemiausią lygį nuo 1980 m. ir kad gamintojams sumokėtos sumos, atėmus pristatymo išlaidas, buvo mažesnės nei savikaina net atėmus gautą pagalbą. 2001 m. galvijienos vartojimas Europoje sumažėjo apie 10 % ir šis sumažėjimas tiesiogiai paveikė Prancūzijos gamintojus, kurie rizikavo neišlikti rinkoje.

75 Ieškovės taip pat nurodo, kad viena po kitos taikytos Bendrijos priemonės pasirodė nepakankamos pasipriešinti krizei. Be kita ko, specialus pirkimo režimas buvo

taikomas tik toje stadijoje, kai skerdieną parduoda skerdyklos, o gamintojų pajamos yra susijusios tik su ta stadija, kai galvijai parduodami skerdykloms. Todėl gamintojai galėjo pajusti su kainomis susijusių Bendrijos priemonių poveikį tik sudarius tarpšakinį augintojų ir skerdėjų susitarimą.

76 Šiuo atžvilgiu ieškovės byloje T-245/03 teigia, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimą Komisija turėjo nagrinėti kaip reguliavimo dokumentą, ir pažymi, jog Prancūzijoje žemės ūkio sektoriui tradiciškai būdingas bendras valstybės ir profesinių sąjungų federacijų valdymas. Ieškovių teigimu, jos įvykdė aiškų ir viešą Prancūzijos vyriausybės prašymą, kuriuo siekta, kad galvijienos gamintojai išvengtų ekonominės katastrofos, dėl kurios galėjo žlugti galvijienos sektorius ir kuri jau buvo tapusi didelio viešosios tvarkos pažeidimo priežastimi. Jos pažymi, kad susitarimą inicijavo Prancūzijos žemės ūkio ministras ir kad pareiškime Prancūzijos parlamentui jis buvo išreiškęs savo paramą pažangai rengiant šį susitarimą.

77 Komisija pažymi, kad ginčijamo susitarimo dalyviai susitarė dėl nacionalinių rinkų atskyrimo ir minimalių kainų nustatymo, todėl darytina išvada, jog pats jo tikslas buvo riboti konkurenciją. Ji teigia, jog ginčijamame sprendime ji tikrai atsižvelgė į ekonominį ir teisinį susitarimo kontekstą. Komisija priduria, kad siekiant įveikti krizę Bendrijos lygmeniu buvo įgyvendinta daugelis priemonių. Galiausiai ji teigia, kad tuometinio Prancūzijos žemės ūkio ministro raginimas sudaryti susitarimą nebuvo pagrįstas jokiais reguliaciniais įgaliojimais.

78 Be to, Komisija prašo neatsižvelgti į teisinę išvadą kaip į nepriimtina, kurią pateikė ieškovės byloje T-245/03. Jos teigimu, dokumentų priedai turi tik įrodomąją ir pagalbinę funkciją (2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją*, T-31/99, Rink. p. II-1881), o Bendrijos teisės klausimus atstovai turi išnagrinėti pačiuose procesiniuose dokumentuose.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 79 Visų pirma atmestinas Komisijos prašymas pripažinti nepriimtina ieškovių byloje T-245/03 pateiktą teisinę išvadą. Pažymėtina, kad visi dokumentai, pateikti su ieškinio pareiškimu, būtinai pridedami prie bylos. Kitas klausimas – ar ieškovė gali remtis tam tikrais iš šių dokumentų arba ar Pirmosios instancijos teismas gali į juos atsižvelgti. Reikia priminti, kad dėl konkrečių punktų ieškinys gali būti pagrįstas arba papildytas nuoroda į pridėtų dokumentų ištraukas su sąlyga, jog pagrindiniai teisiniai argumentai išdėstyti pačiame ieškinyje (šiuo klausimu žr. 2005 m. rugsėjo 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *EDP prieš Komisiją*, T-87/05, Rink. p. II-3745, 155 punktą ir 2005 m. gruodžio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Honeywell prieš Komisiją*, T-209/01, Rink. p. II-5527, 57 punktą). Šiuo atveju Pirmosios instancijos teismas mano, kad pateiktuose dokumentuose ieškovės pakankamai išplėtojo savo teiginį, jog ginčijamas susitarimas laikytinas nacionalinio reguliavimo dokumentu. Todėl minėtas priedas skirtas tik šiam teiginiui patvirtinti ir papildyti. Taigi ieškovė gali juo remtis.
- 80 Kalbant apie ieškovių kaltinimą pasakytina, kad jos iš esmės teigia, jog ginčijamas susitarimas neturėjo nei tikslo, nei poveikio trukdyti, riboti arba iškraipyti konkurenciją bendrojoje rinkoje EB 81 straipsnio 1 dalies prasme.
- 81 Svarbu iš karto pažymėti, kad susitarime, kurį 2001 m. spalio 24 d. sudarė ieškovės, buvo numatyta, pirma, išsipareigojimas laikinai sustabdyti galvijienos importą į Prancūziją ir, antra, išsipareigojimas taikyti minimalių kainų schemą perkant karves skerdimui su pristatymu į skerdyklą. Priešingai nei teigia ieškovės ir dėl šio sprendimo 65 ir 66 punktuose nurodytų priežasčių, nagrinėjant ginčijamo susitarimo ribojamąjį pobūdį reikia atsižvelgti ne tik į minėtas su kainomis susijusias priemones, bet ir į priemones importui sustabdyti.

- 82 Taigi visų pirma reikia konstatuoti, kad įsipareigojimu sustabdyti importą, numatytu ginčijamame susitarime, be kita ko, siekta sustabdyti galvijienos patekimą į Prancūziją mažesnėmis nei ieškovių kainų schemeje nustatytais kainomis, siekiant užtikrinti Prancūzijos augintojų produkcijos realizavimą ir minėtos schemos veiksmingumą. Konstatuotina, kad dėl to ginčijamu susitarimu siekta atskirti nacionalinę Prancūzijos rinką ir taip apriboti konkurenciją vieningoje rinkoje.
- 83 Antra, kalbant apie kainų schemos nustatymą, primintina, jog EB 81 straipsnio 1 dalies a punkte aiškiai numatyta, kad konkurenciją riboja priemonės, kuriomis tiesiogiai arba netiesiogiai nustatomos pirkimo arba pardavimo kainos. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką kainų nustatymas yra akivaizdus konkurencijos ribojimas (1995 m. balandžio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tréfilunion prieš Komisiją*, T-148/89, Rink. p. II-1063, 109 punktas ir 1998 m. rugsėjo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *European Night Services ir kt. prieš Komisiją*, T-374/94, T-375/94, T-384/94 ir T-388/94, Rink. p. II-3141, 136 punktas).
- 84 Šiuo atveju ieškovės susitarė dėl kainų schemos perkant skerdimui tam tikras galvijų kategorijas, kurioje tam tikroms karvių kategorijoms buvo numatytas skerdienos kilogramo kainų sąrašas ir kitoms kategorijoms taikytinų kainų skaičiavimo būdas, be kita ko, atsižvelgiant į Bendrijos institucijų nustatytas specialaus pirkimo režimo kainas. Priešingai nei teigia ieškovės, iš paties atitinkamų ginčijamo susitarimo nuostatų turinio matyti, kad tai buvo ne rekomenduojamos arba orientacinės, o minimalios kainos, kurių įsipareigojo laikytis susitarimą pasirašiusios federacijos. Šiame susitarime buvo numatyta, kad „ikainiai turi bent atitikti šią schemą“. Taip pat 2001 m. lapkričio 8 d. ieškovių byloje T-245/03 pranešime savo nariams apie 2001 m spalio 24 d. susitarimo taikymą daroma nuoroda į „minimalių kainų schemos“ taikymą.
- 85 Taigi vien tokio susitarimo, koks nagrinėjamas šioje byloje, sudaryto tarp ūkininkams atstovaujančių federacijų ir skerdėjams atstovaujančių federacijų, nustatančio

minimalias kainas tam tikroms karvių kategorijoms siekiant jas padaryti privalomas visiems ūkio subjektams atitinkamose rinkose, tikslas yra riboti laisvą konkurenciją šiose rinkose (šiuo klausimu žr. 1985 m. sausio 30 d. Teisingumo Teismo sprendimo *BNIC*, 123/83, Rink. p. 391, 22 punktą), be kita ko, dirbtinai apribojant augintojų ir skerdėjų komercinių derybų laisvę ir iškreipiant kainų formavimąsi nagrinėjamose rinkose.

86 Šios išvados negali paneigti ieškovių argumentas, kad žemės ūkio rinkos yra reguliuojamos rinkos, kur konkurencijos normos neveikia *ipso iure* ir kur kainos formavimasis dažnai neatitinka laisvos pasiūlos ir paklausos sąveikos. Teisinga, kad žemės ūkio sektorius turi tam tikrų ypatumų ir yra labai išsamiai reguliuojamas, dažnai imantis intervencinių priemonių. Tačiau pažymėtina, kad Bendrijos konkurencijos normos, kaip bus nagrinėjama vertinant trečiąjį ieškinio pagrindą, taikomos žemės ūkio produktų rinkoms, net jeigu yra numatytos tam tikros išimtys, siekiant atsižvelgti į ypatingą padėtį šiose rinkose.

87 Ieškovės taip pat negali remtis argumentu, kad ginčijamos schemos kainos neturėjo ribojamojo pobūdžio, nes jos buvo nustatytos remiantis pačios Komisijos įtvirtintomis specialaus pirkimo režimo kainomis. Išnagrinėjus lyginamąsias lenteles, kurias šalys pateikė Pirmosios instancijos teismo prašymu, matyti, kad nors vidutinės ir žemos kokybės karvėms susitarimo kainos buvo nustatytos remiantis pagal specialų pirkimo režimą taikomomis kainomis, aukštos kokybės karvėms (kurios 2001 m. sudarė 30 % skerdimų) susitarimu nustatytos kainos buvo pastebimai didesnės nei minėtos intervencinės kainos. Vien to, kad minimalios kainos buvo nustatytos remiantis viešosios intervencijos kainomis, bet kuriuo atveju nepakanka ribojamajam ginčijamo susitarimo pobūdžiui panaikinti. Iš esmės dėl šios nuorodos į viešosios intervencijos kainas ginčijama schema negali prarasti savo antikonkurencinio pobūdžio, kurį sudarė tiesioginis ir dirbtinis tam tikros rinkos kainos nustatymas, ir būti prilyginta įvairiems bendro žemės ūkio rinkų organizavimo palaikymo ir viešos intervencijos mechanizmams, kuriais siekiama superkant produkcijos dalį konsoliduoti rinkas su pertekline pasiūla.

- 88 Ieškovės, be to, teigia, kad pagal Reglamento Nr. 2790/1999 4 straipsnio a punktą, esant vertikaliam susitarimui, draudžiama riboti tik pirkėjo galimybę nustatyti savo pardavimo kainas, ir tvirtina, kad ginčijamu susitarimu nustatyta kainų schema neribojo skerdėjų galimybės nustatyti kainas savo pirkėjams. Tačiau šiuo atveju nuoroda į Reglamentą Nr. 2790/1999 nėra svarbi. Pagal šio reglamento 3 straipsnį į vertikaliesiems susitarimams nustatytos bendrosios išimties taikymo sritį nepatenka atvejai, kai tiekėjo užimama rinkos dalis viršija 30 % atitinkamos rinkos. Tačiau Komisija teigė, kad ieškinį pateikusių augintojų federacijų narių produkcija gerokai viršijo maksimalią 30 % Prancūzijos galvijienos rinkos ribą, ir ieškovės šiam teiginiui neprieštaravo.
- 89 Kalbant apie ieškovių tvirtinimą, kad jos negalėjo priversti savo narių laikytis nustatytų minimalių kainų, svarbu konstatuoti, jog tam, kad asociacijų susitarimas patektų į EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, nereikalaujama, kad šios asociacijos galėtų priversti savo narius vykdyti įpareigojimus, kuriuos jiems nustato susitarimas (šiuo klausimu žr. 1975 m. gegužės 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Frubo prieš Komisiją*, 71/74, Rink. p. 563, 29–31 punktus). Be to, pažymėtina, kad nuoroda į minėtą sprendimą *Wouters ir kt.* nagrinėjamu atveju nėra svarbi, nes faktinės aplinkybės ir teisinės problemos byloje, kurioje buvo priimtas šis sprendimas, susijęs su profesinės asociacijos nustatytu advokato profesijos vykdymo ir organizavimo reglamentavimu, negali būti prilyginamos nagrinėjamai bylai.
- 90 Norėdamos pateisinti ginčijamą susitarimą, ieškovės negali remtis ir krize, kuri susiklostant faktinėms bylos aplinkybėms ištiko galvijienos sektorių ir ypač paveikė Prancūzijos suaugusių galvijų augintojus. Iš esmės vien dėl šios aplinkybės negali būti daroma išvada, kad nėra tenkinamos EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 740 punktą). Bet kuriuo atveju pažymėtina, jog atlikdama savo vertinimą Komisija nepamiršo sektoriaus ištikusios krizės, kaip pirmiausia matyti iš ginčijamo

sprendimo 10–15 ir 130 konstatuojamųjų dalių. Be to, Komisija į ją atsižvelgė nustatydamą baudų dydį, sumažinusi jį 60 % (žr. ginčijamo sprendimo 182–185 konstatuojamąsias dalis).

- 91 Taip pat atmetinas ieškovių teiginys, esą ginčijamas susitarimas yra nacionalinio reguliavimo dokumentas, atitinkantis Prancūzijoje tradiciškai egzistuojančią bendro administracijos ir žemės ūkio federacijų valdymo praktiką, kuri pateisinama valdžios institucijų nustatytų priemonių neveiksmingumu. Šiuo atžvilgiu pirmiausia primintina, kad teisinis kontekstas, kuriam esant sudaromi EB 81 straipsnyje numatyti susitarimai, ir šio konteksto kvalifikavimas pagal įvairių nacionalinių teisinių sistemų taisykles neturi įtakos Bendrijos konkurencijos normų taikymui (minėto sprendimo *BNIC* 17 punktas). Antra, svarbu pažymėti, jog per teismo posėdį Prancūzijos Respublikos atstovai paneigė, kad ginčijamas susitarimas gali kilti iš bendro valdžios institucijų ir žemės ūkio federacijų valdymo, patikslindami, kad toks valdymas užtikrinamas per šios federacijos atstovus nacionalinėse ir Bendrijos patariamose institucijose. Galiausiai konstatuotina, jog tariamas valdžios institucijų priemonių nepakankamumas norint išspręsti tam tikro sektoriaus problemas negali pateisinti to, kad atitinkami privatūs subjektai imasi konkurencijos normoms prieštaraujančių veiksmų arba pasisavina nacionalinių ar Bendrijos institucijų galioms prilygstančius įgaliojimus, kad savo veiksmais pakeistų šių institucijų veiksmus.

- 92 Be to, kalbant apie Prancūzijos žemės ūkio ministro vaidmenį sudarant 2001 m. spalio 24 d. susitarimą pakanka konstatuoti, jog pagal nusistovėjusią teismų praktiką aplinkybė, kad apie įmonių elgesį žinojo, jį leido ar net skatino nacionalinės valdžios institucijos, bet kuriuo atveju neturi poveikio EB 81 straipsnio taikymui (1993 m. birželio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Asia Motor France ir kt. prieš Komisiją*, T-7/92, Rink. p. II-669, 71 punktas ir minėto sprendimo *Tréfilunion prieš Komisiją* 118 punktas).

93 Galiausiai reikia atmesti ieškovių argumentą, kad Komisija neįrodė, jog ginčijamas susitarimas padarė poveikį importui arba rinkos kainoms. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką EB 81 straipsnio 1 dalies taikymui nebūtina atsižvelgti į konkretų susitarimo poveikį, jei paaiškėja, kad juo siekiama trukdyti, riboti ar iškreipti konkurenciją bendrojoje rinkoje. Todėl jei įrodytas inkriminuojamų veiksmų antikonkurencinis tikslas, nereikalaujama įrodyti faktinio antikonkurencinio poveikio (minėto sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 741 punktas; 2000 m. liepos 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Volkswagen prieš Komisiją*, T-62/98, Rink. p. II-2707, 178 punktas). Kaip buvo konstatuota, Komisija įrodė, jog ginčijamo susitarimo tikslas buvo laisvos konkurencijos ribojimas nagrinėjamosiose rinkose (žr. šio sprendimo 82–85 punktus). Taigi Komisija neprivalėjo išnagrinėti konkretaus šių priemonių poveikio konkurencijai bendrojoje rinkoje ir visų pirma Prancūzijoje.

94 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šis kaltinimas atmestinas.

4. Dėl profesinių sąjungų akcijų kvalifikavimo

a) Šalių argumentai

95 Ieškovės byloje T-245/03 tvirtina, kad Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą, jų atžvilgiu apribojusi pagal 2000 m. gruodžio 7 d. Nioje paskelbtos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (OL C 364, 2000, p. 1) 12 straipsnio 1 dalį pripažįstamos profesinių sąjungų laisvės įgyvendinimą. Jų teigimu, Komisija visu pirma tinkamai neatsižvelgė į Prancūzijos žemės ūkio profesinėms sąjungoms būdingas valdymo funkcijas. Taip pat Komisija labai neaiškiai suformulavo reikalavimą, kad nubaustos profesinės sąjungos ateityje susilaikytų nuo bet kokio

susitarimo, suderintųjų veiksmų arba sprendimo, galinčių turėti tokį tikslą ar poveikį, kuris būtų panašus į joms inkriminuojamą pažeidimą, nors profesinės sąjungos užduotis yra organizuoti suderintas savo narių akcijas, siekiant apsaugoti jų kolektyvinius interesus.

- ⁹⁶ Komisija teigia, jog tai, kad ieškovės yra profesinės sąjungos, neapsaugo jų nuo konkurencijos normų taikymo, nes tai yra viešosios teisės normos.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- ⁹⁷ Pagal EB 3 straipsnio 1 dalies g ir j punktus Bendrijos veiklos sritims priklauso ir sistema, užtikrinanti, kad konkurencija vidaus rinkoje nebūtų iškraipoma, ir socialinėje srityje vykdoma politika. EB 137 straipsnio 1 dalies f punkte nustatyta, kad Bendrija remia ir papildo valstybių narių veiklą atstovavimo darbuotojų ir darbdavių interesams bei šių interesų ir bendrų sprendimų kolektyvinio gynimo srityje, o EB 139 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad dialogas tarp socialinių partnerių Bendrijos lygmeniu gali baigtis sutartiniais santykiais. Savo ruožtu pagal EB 81 straipsnio 1 dalį draudžiami susitarimai, kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas bendrojoje rinkoje. Šis straipsnis yra fundamentali nuostata, būtina Bendrijai patikėtoms užduotims vykdyti ir ypač vidaus rinkos veikimui (1999 m. birželio 1 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Eco Swiss*, C-126/97, Rink. p. I-3055, 36 punktas).

- ⁹⁸ Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad nors tam tikras konkurenciją ribojantis poveikis iš tikrųjų būdingas kolektyviniams susitarimams, sudarytiems tarp

darbdaviams ir darbuotojams atstovaujančių organizacijų, socialinės politikos tikslai, kurių siekiama šiais susitarimais, labai nukentėtų, jei socialiniams partneriams bendrai ieškant priemonių užimtumo ir darbo sąlygoms pagerinti būtų taikoma EB 81 straipsnio 1 dalis. Iš veiksmingo ir nuoseklaus visų Sutarties nuostatų aiškinimo taip pat išplaukia, kad dėl susitarimų, sudarytų per kolektyvines derybas tarp socialinių partnerių siekiant tokių tikslų, pobūdžio ir dalyko EB 81 straipsnio 1 dalis jiems netaikytina (1999 m. rugsėjo 21 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Albany*, C-67/96, Rink. p. I-5751, 59 ir 60 punktai). Tačiau, kita vertus, Teisingumo Teismas yra pripažinęs, kad ši nuostata taikoma tarpšakiniais susitarimams tarp organizacijų, viešosios teisės organizacijoje atstovaujančių gamintojams, kooperatyvams, darbininkams ir pramonei (minėto Teisingumo Teismo sprendimo *BNIC* 3 ir 16–20 punktai ir 1987 m. gruodžio 3 d. Teisingumo Teismo sprendimo *BNIC*, 136/86, Rink. p. 4789, 3 ir 13 punktai).

99 Nagrinėjamoje byloje Pirmosios instancijos teismas mano, kad ginčijamo susitarimo pobūdis ir tikslas nepateisintų sprendimo pašalinti jį iš EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo srities.

100 Pirma, konstatuotina, kad šis susitarimas nėra kolektyvinė sutartis ir jo nesudarė darbdaviams ir darbuotojams atstovaujančios organizacijos. Augintojų ir skerdedjų visiškai nesieja darbo santykiai, nes pirmieji neatlieka darbų skerdedjų naudai ir vadovaudamiesi jų nurodymais bei nėra į juos integruoti (šiuo klausimu žr. 1999 m. rugsėjo 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Becu ir kt.*, C-22/98, Rink. p. I-5665, 26 punktą). Priešingai nei buvo nuspręsta, augintojai gali būti laikomi įmonėmis pagal EB 81 straipsnio 1 dalį (žr. šio sprendimo 53 punktą). Taigi ginčijamas susitarimas yra tarpšakinis susitarimas, sudarytas galvijienos sektoriuje tarp dviejų gamybos grandinės grandžių. Antra, susitarime numatytos priemonės ne siekiant pagerinti užimtumo ir darbo sąlygas, o galvijienos importui sustabdyti ir minimalioms kainoms tam tikroms karvių kategorijoms nustatyti. Šiuo atveju šių priemonių tikslas yra konkurencijos ribojimas vienodoje rinkoje (žr. šio sprendimo 82 ir 85 punktus).

- 101 Darytina išvada, kad nors ieškovės byloje T-245/03, būdamos žemės ūkio federacijos, iš tikrųjų gali teisėtai ginti savo narius, šiuo atveju jos negali remtis profesinių sąjungų laisve, siekdamos pateisinti konkrečius veiksmus, priešingus EB 81 straipsnio 1 daliai.
- 102 Taip pat turi būti atmestas ieškovių teiginys, kad ginčijamo sprendimo 2 straipsnyje įpareigojusi jas ateityje susilaikyti nuo bet kokio susitarimo, kurio tikslas arba poveikis galėtų atitikti ar prilygti nustatytojo pažeidimo tikslui ar poveikiui, Komisija pakenkė jų, kaip profesinių sąjungų, užduočiai organizuoti suderintas akcijas ginant kolektyvinius interesus. Įpareigojusi ieškoves ateityje nekartoti inkriminuoto elgesio arba nebesiimti panašių priemonių, Komisija tik nurodė pasekmes, kurios jų ateities elgesio atžvilgiu išplaukia konstatavus ginčijamo susitarimo 1 straipsnio neteisėtumą (šiuo klausimu žr. 2001 m. gruodžio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Krupp Thyssen Stainless ir Acciai speciali Terni prieš Komisiją*, T-45/98 ir T-47/98, Rink. p. II-3757, 311 punktą). Be to, šis nurodymas yra gana tikslus ir grindžiamas aplinkybėmis, kuriomis remdamasi Komisija konstatavo elgesio, už kurį buvo skirtos sankcijos, neteisėtumą, todėl akivaizdu, kad toks nurodymas nėra susijęs su ieškovių, kaip profesinių sąjungų, veikla apskritai.
- 103 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, šis kaltinimas atmestinas.
- 104 Todėl nagrinėjamas ieškinio pagrindas turi būti atmestas.

B — Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su akivaizdžiomis vertinimo klaidomis ir teisės klaidomis vertinant pažeidimo mastą bei trukmę

- 105 Ieškovės ginčija Komisijos nustatytus pažeidimo mastą ir trukmę. Visų pirma jos teigia, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimo skyrius „Importas“ baigė galioti 2001 m

spalio 31 d. pasirašius Renžiso protokolą. Antra, jos neigia, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimas buvo pratęstas sudarius žodinį susitarimą dėl to paties dalyko.

1. Įvadiniai klausimai

a) Dėl atsižvelgimo į vietos susitarimus

Šalių argumentai

¹⁰⁶ Ieškovės teigia, kad nustatydamą pažeidimo, dėl kurio kaltinamos nacionalinės federacijos, trukmę, Komisija negalėjo remtis susitarimais, vietos lygmeniu sudarytais tarp augintojų profesinių sąjungų ir individualių skerdėjų. Jos primena, kad susitarimo trukmės įrodinėjimo našta tenka Komisijai ir kad jei siekdama įrodyti pažeidimą ir dalyvavimą jį darant ši nusprendžia remtis tiesioginiais dokumentiniais įrodymais, ji negali daryti prielaidos, kad viena iš šalių laikėsi susitarimo ir po paskutinio dalyvavimo susitarimo, kuris buvo įrodytas, įgyvendinimo priemonėje (2000 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją*, T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, Rink. p. II-491, 4281–4283 punktai).

¹⁰⁷ Ieškovės pažymi, kad jos nebuvo pasirašiusios šių vietos susitarimų, nes juos sudarė kiti teisės subjektai, t. y. departamentų žemės ūkio federacijos, departamentų JA arba vietos profesinės sąjungos. Šie vietos susitarimai, visų pirma sudarytieji po 2001 m. lapkričio 30 d., buvo tik minėtų organizacijų veiksmų rezultatas ir priklausė nuo jų sugebėjimo pasiekti pirkėjams taikomas minimalias kainas. Šiuo atžvilgiu ieškovės

nurodo FNB direktoriaus pastabas, užrašytas per 2001 m. lapkričio 29 d. susitikimą („derėkitės dėl savo schemų regionų lygmeniu“). Šios išvados negali paneigti aplinkybė, kad departamentų federacijų prašymu FNB perdavė joms referencinių kainų schemą, nes tai buvo padaryta ne laikantis nacionalinio susitarimo, o per vietos derybas, kurias vykdė šios federacijos. Pavyzdžiui, E. C., vienas iš FNB direktorių, 2001 m. gruodžio 11 d. išsiuntė šią schemą vienai departamento federacijai, aiškiai pažymėdamas, kad ši schema susitarimu nebuvo atnaujinta. Galiausiai ieškovės ginčija Komisijos teiginį, kad vietos susitarimų tekstas beveik pažodžiui pakartojo nacionalinį susitarimą.

108 Ieškovės dar pažymi, kad šių vietos susitarimų šalys nedalyvavo administracinėje procedūroje Komisijoje. Tačiau ieškovės negali už jas atsakyti. Todėl tai, kad į šiuos dokumentus neatsisakoma atsižvelgti diskusijų metu, prieštarauja teisei į gynybą ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK) 6 straipsnio 1 daliai.

109 Komisija atsikerta, kad vertindama pažeidimo trukmę ji galėjo teisėtai atsižvelgti į daugelį vietos susitarimų, sudarytų po 2001 m. spalio 24 d. susitarimo pasirašymo. Šie vietos susitarimai buvo pagrindinės ginčijamo susitarimo įgyvendinimo priemonės, ypač pasibaigus rašytinio susitarimo galiojimui. Be to, visi dokumentai, susiję su šiais susitarimais, buvo paimti iš ieškovių, o tai rodo, kad nacionalinės federacijos tiksliai prižiūrėjo savo nacionalinio susitarimo įgyvendinimą vietos lygmeniu.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

110 Iš esmės ieškovės teigia, kad, norėdama nustatyti pažeidimo trukmę, Komisija negalėjo atsižvelgti į susitarimus, kuriuos sudarė ne jos pačios, o augintojų departamentų federacijos arba vietos profesinės sąjungos ir skerdimo įmonės.

111 Tačiau nėra ginčijama, kad atitinkamos augintojų federacijos arba vietos profesinės sąjungos buvo tiesioginės arba netiesioginės ieškovių byloje T-245/03 narės.

112 Svarbu pažymėti, kad po 2001 m. spalio 24 d. susitarimo pasirašymo nacionalinės augintojų federacijos kreipėsi į savo narius kviesdamos įgyvendinti šį susitarimą vietos lygmeniu. Pavyzdžiui, 2001 m. spalio 25 d. laiške, kurį ieškovės byloje T-245/03 parašė savo nariams pranešdamos apie išvakarėse pasirašytą susitarimą, parašyta: „Nuo šiol kiekvienas iš mūsų turi skirti ypatingą dėmesį griežtam šio susitarimo taikymui visoje teritorijoje <...>. Taip pat prašome Jūsų kuo greičiau surinkti įmonių, kurios dar nepasirašė susitarimo, parašus. Įmonių įsipareigojimas taip pat apima nacionaliniams tiekėjams teikiamą pirmenybę“. Be to, 2001 m. gruodžio 13 d. laiške, kurį ieškovės byloje T-245/03 parašė savo nariams, yra tokia vieta: „<...> siekiant patikrinti kiekvieno skerdėjo taikomas kainas, prašome visą FNSEA tinklą susitelkti <...>, kad gamyboje būtų laikomasi mūsų siekiamų minimalių kainų. Todėl prašome Jūsų imtis veiksmų kiekvienos skerdyklos, esančios jūsų departamente, atžvilgiu.“ Galiausiai 2001 m. lapkričio 8 d. laiškas, kurį ieškovės byloje T-245/03 parašė jų narėmis esančioms federacijoms, rodo, jog šios turėjo pateikti nacionalinėms federacijoms visą informaciją, susijusią su vykdomais veiksmais, kad toliau būtų rengiama profesinių sąjungų strategija; ši informacija, be kita ko, aprėpė „tikslų ir išsamų įmonių, kurios vis dar nepasirašė schemos arba ją pasirašė, bet netaikė, sąrašą“.

113 Taigi iš bylos medžiagos matyti, kad ieškovės byloje T-245/03 skatino savo narius imtis konkrečių veiksmų kiekvieno iš jų teritorijoje veikiančių skerdimo įmonių

atžvilgiu ir taip dalyvauti įgyvendinant ginčijamą susitarimą. Todėl departamentų federacijų ir vietos profesinių sąjungų veiksmai buvo bendrai nacionalinėmis federacijomis vykdomos strategijos, kuria buvo siekiama užtikrinti nacionaliniu lygmeniu nustatytų priemonių veiksmingumą visoje Prancūzijos teritorijoje, dalis. Vienas iš šios strategijos įrankių kaip tik buvo susitarimų tarp vietos augintojų profesinių sąjungų ir skerdimo įmonių sudarymas.

- 114 Pavyzdžiui, 2001 m. lapkričio 9 d. faksimilėje, kurią Žemutinės Normandijos *Fédération régionale des syndicats d'exploitants agricoles (FRSEA)* išsiuntė *FNSEA* atsakydama į šios 2001 m. lapkričio 8 d. atsiųstą klausimyną, parašyta: „Schemos taikymo veiksmai ir strategija: <...> Formalaus įsipareigojimo pasirašymas: Schemos sąlygų ir kainų laikymasis tarp (Žemutinės Normandijos) *FRSEA* ir skerdėjų. Jie visi įsipareigojo raštu ir mums grąžino pasirašytą dokumentą.“ Taip pat 2001 m. lapkričio 19 d. faksimilėje, kurią Finistero *FDSEA* išsiuntė *FNB*, galima perskaityti: „Dėl veiksmų, atliktų dėl (minimalių) kainų schemos <...>, pasakytina, kad su skerdėjais buvo sudaryti žodiniai susitarimai. Rašytinis susitarimas mums dar nebuvo grąžintas, o augintojų skundų dėl schemos nesilaikymo negavome“. Galiausiai prie 2001 m. lapkričio 13 d. faksimilės, kurią Izero *FDSEA* išsiuntė *FNSEA* ir *FNB*, buvo pridėta tipinio vietos susitarimo forma; šis susitarimas pavadintas „Nacionalinio susitarimo dėl minimalių kainų schemos taikymas“ ir jame yra nuostatos dėl įsipareigojimo laikytis kainų schemos bei laikinai sustabdyti importą „iki naujų nacionalinių derybų“.

- 115 Be to, tai, kad šiuos vietos susitarimus pasirašė skerdimo įmonės, o ne joms nacionaliniu lygmeniu atstovaujanti organizacija (tarp jų *FNICGV* ir ieškovė byloje T-217/03), taip pat nepateisina neatsižvelgimo į šiuos susitarimus nagrinėjamu atveju. Šiuo atžvilgiu Pirmosios instancijos teismas mano, kad nacionalinis susitarimas, sudarytas tarp augintojų ir skerdėjų atstovų, buvo lemiamas veiksnys tam, kad būtų įveiktas skerdimo įmonių pasipriešinimas vietos susitarimams, kuriuos jiems pateikė augintojų atstovai.

- 116 Galiausiai iš bylos matyti, kad, priešingai nei teigia ieškovės, nagrinėjami vietos susitarimai dažnai iš esmės pakartodavo nacionalinio susitarimo turinį. Iš tikrųjų šie susitarimai dažnai buvo tik pažodinis nacionalinio susitarimo perkėlimas (pavyzdžiui, žr. 2001 m. spalio 31 d. susitarimą, be kita ko, pasirašytą Luaros FDSEA ir šio departamento skerdimo įmonių).
- 117 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Pirmosios instancijos teismas mano, jog negalima daryti prielaidos, kad šie vietos susitarimai buvo nepriklausomų derybų, nesusijusių su nacionalinio susitarimo taikymu, rezultatas. Vietos lygmeniu sudaryti susitarimai iš tikrųjų pratęsė ir įgyvendino ginčijamą susitarimą.
- 118 Todėl Pirmosios instancijos teismas mano, kad Komisija teisingai atsižvelgė į šiuos vietos susitarimus, siekdama įvertinti ieškovės inkriminuojamo pažeidimo mastą ir trukmę.
- 119 Be to, reikia atmesti ieškovių argumentą, jog atsižvelgus į vietos susitarimus buvo pažeista jų teisė į gynybą. Iš esmės konstatuotina, kad su vietos susitarimais susiję dokumentai, kuriais ginčijamame sprendime rėmėsi Komisija ir kurie buvo rasti per patikrinimus ieškovių biuruose, buvo pridėti prie administracinės bylos. Todėl per procedūrą Komisijoje ieškovės galėjo pateikti pastabas dėl šių dokumentų.

b) Dėl bylos dokumentų klasifikavimo, atrankos, citavimo ir aiškinimo

Šalių argumentai

- ¹²⁰ Ieškovės teigia, kad ginčijamame sprendime Komisija iškreipė FNB direktoriaus biure rastus užrašus, kuriais ji plačiai rėmėsi, siekdama įrodyti ginčijamo susitarimo mastą ir trukmę. Pavyzdžiui, ji ieškovėms pateikė tik ištraukas, kurias pati parinko, jų neklasifikavo chronologiškai ir nesujungė ir todėl jos buvo sumaišytos su kitais bylos dokumentais. Be to, šios pastabos nesistemiškai išdėstytos puslapiuose ir dažnai neįskaitomos.
- ¹²¹ Ieškovės ginčija ir daugelio citatų, esančių ginčijamame sprendime, tikslumą arba aiškinimą, kurios, jų nuomone, yra nepilnos, atskirtos nuo konteksto arba klaidingos, iš tikrųjų prieštarauja Komisijos teiginiams, neturi datų ir neleidžia nustatyti minėtų susitikimų dalyvių. Galiausiai jos teigia, kad, aiškindama bylos dokumentus, Komisija iškreipė įrodinėjimo pareigą, nes preziumavo ieškovių padarytą pažeidimą bei atsižvelgė tik į kaltę patvirtinančius dokumentus ir neatsižvelgė į tuos, kurie rodė nekaltumą.
- ¹²² Komisija pažymi, kad sprendimo tekste ji negali cituoti visų dokumentų, kuriais remiasi, ir tvirtina, kad aplinkybė, jog buvo atlikta atranka, gali būti kritikuojama tik tuo atveju, jei taip buvo iškreiptas dokumentų turinys. Kitus ieškovių kaltinimus ji atmeta.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 123 Ieškovės neginčija, kad jos galėjo prieiti prie visų dokumentų, esančių Komisijos administracinėje byloje (išskyrus du laiškus, kuriais Komisija apsikeitė su Prancūzijos Respublikos nuolatine atstovybe Europos Sąjungoje). Pirmiausia Komisija pažymėjo, kad jos galėjo gauti visas nagrinėjamų FNB direktoriaus užrašų knygelių kopijas, ir ieškovės šio teiginio neginčijo. Iš to darytina išvada, kad ieškovės galėjo įvardyti visus byloje esančius nekaltumo įrodymus ir jais remtis. Be to, ieškovės netvirtina, kad Komisija išėmė iš administracinės bylos arba neprisidėjo prie jos jų įvardytus ar pateiktus nekaltumą rodančius dokumentus.
- 124 Be to, pritariant ieškovėms pažymėtina, kad ginčijamame sprendime Komisija savo išvadas dažnai grindė daugybės užrašų, kuriuos rado ir nukopijavo per patikrinimus ieškovių patalpose, ištraukomis. Daugelyje šių užrašų nėra nei parašo, nei datos ir dažnai jie sunkiai įskaitomi. Tačiau pažymėtina, jog tai, kad dokumente nėra datos arba parašo, arba tai, kad jis prastai parašytas, neatima iš šio dokumento įrodomosios galios, jeigu jo kilmė, galima data ir turinys gali būti pakankamai užtikrintai nustatyti (šiuo klausimu žr. 1992 m. kovo 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Shell prieš Komisiją*, T-11/89, Rink. p. II-757, 86 punktą).
- 125 Šiuo atveju ginčijamame sprendime Komisija nurodė dokumentus, neturinčius datos, ir atsižvelgdama į jų turinį arba kontekstą apytiksliai ją įvardijo. Be to, kai būdavo nurodyti tik susitikimų dalyvių inicialai, Komisija paprastai iš konteksto nusprendavo, kas tokie buvo jais pažymėti asmenys. Galiausiai dėl ieškovių kritikos, susijusios su šių užrašų rūšiavimu ir klasifikavimu, Komisija paaiškino, kad bylos

dokumentai buvo klasifikuoti chronologiškai, atsižvelgiant į jų datą, arba, kalbant apie per patikrinimus rastus dokumentus, į jų radimo datą; šiuo atveju dokumentai buvo sunumeruoti pagal parengtus sąrašus.

- 126 Ieškovių kaltinimai, be kita ko, susiję su konkrečių įrodymų naudojimu ir aiškinimu ginčijamame sprendime, toliau bus nagrinėjami tiek, kiek jie leidžia abejoti Komisijos išvadomis dėl pažeidimo masto ir trukmės.

2. Dėl su importu susijusio susitarimo inkriminavimo ieškovėms

a) Šalių argumentai

- 127 Ieškovės tvirtina, kad 2001 m. spalio 31 d. pasirašius Renžiso protokolą nacionalinio susitarimo skyrius apie importo sustabdymą, įsigaliojęs 2001 m. spalio d. 29 d., baigė galioti vos po dviejų dienų – 2001 m. spalio 31 dieną. Taigi susitarimo skyrius „Importas“ faktiškai neegzistavo ir todėl jos negali būti dėl jo kaltinamos.

- 128 Ieškovės teigia, kad Komisija iškreipė faktines bylos aplinkybes ir padarė akivaizdžią vertinimo klaidą nusprendusi, jog Renžiso protokole buvo susitarimas dėl importo apimties apribojimo. Šiame protokole buvęs importuotojų ir eksportuotojų įsipareigojimas parodyti „solidarumą“ nebuvo susijęs su importu; be to, jame augintojų federacijų prašymu *FNICGV* tik dar kartą patvirtino, kad ji sutinka su

tolesniais tiekimais kainų schemeje nurodytomis sąlygomis. Taip pat ieškovė byloje T-217/03 pažymi, jog dėl to, kad nepasirašė Renžiso protokolo, šis „solidarumo“ įsipareigojimas jos atžvilgiu negaliojo. Galiausiai *FNICGV* pirmininko pareiškimai protokolo pasirašymo dieną patvirtina, kad skyriaus „Importas“ buvo atsisakyta.

129 Ieškovės taip pat teigia, kad tvirtindama, esą yra būtinas ryšys tarp kainų schemos ir importo sustabdymo, Komisija painioja tai, ko iš tikrųjų norėjo gamintojai, su tuo, kas iš tikrųjų įvyko po Renžiso protokolo pasirašymo. Jos primena, kad nuo pat pradžių *FNICGV* nariais esantys skerdėjai importuotojai ir didmenininkai importuotojai labai kritiškai žiūrėjo į 2001 m. spalio 24 d. susitarimo skyrių „Importas“, ir teigia, kad šios federacijos sutikimas su šiuo skyriumi tebuvo simboliškas gestas ir negalėjo būti ilgalaikis.

130 Be to, ieškovės kaltina Komisiją neatsižvelgus į dokumentus, rodančius, jog susitarimas dėl importo nebeegzistavo. Pirma, jos remiasi nacionalinių augintojų asociacijų 2001 m. lapkričio 8 d. laišku savo nariams, iš kurio matyti, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimo taikymas buvo susijęs vien su minimalių kainų schemos taikymu, nes nebuvo minimas joks importo ribojimas. Antra, ieškovės mini 2001 m. lapkričio 14 d. užrašus, kuriuose nurodyta: „siauresnis susitarimas: šiandien importas pratęsiamas; be atsakomųjų priemonių“.

131 Be to, ieškovės pažymi, kad Komisija nustatė tik vieną vietos susitarimą, kuris buvo sudarytas po Renžiso protokolo pasirašymo ir kuriame buvo nuostata dėl importo sustabdymo, t. y. Izero departamente sudarytą susitarimą. Žemutinės Normandijos *FRSEA* 2001 m. lapkričio 9 d. ir Finistero *FDSEA* 2001 m. lapkričio 19 d.

dokumentai tėra protokolai ir nerodo, kad atitinkamais vietos susitarimais buvo ir siekiama sustabdyti importą. Kiti Komisijos minimi vietos susitarimai nėra vėlesni nei Renžiso protokolas. Pavyzdžiui, Luaros departamente pasirašyto susitarimo data yra 2001 m. spalio 31 diena.

¹³² Galiausiai ieškovės nurodo, kad prekybos apimties kreivių nagrinėjimas patvirtina, jog po 2001 m. spalio 31 d. importas nebebuvo stabdomas. Jos paaiškina, kad tariamas galvijienos importo apimties sumažėjimas 2001 m. lapkričio ir gruodžio mėn. aiškintinas nuolatiniais kiekvieno mėnesio importo apimties svyravimais, ir negali būti nustatytas joks priežastinis ryšys tarp šio trumpalaikio sumažėjimo ir tariamo susitarimo.

¹³³ Komisija teigia, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimo skyrius „Importas“ nebuvo panaikintas 2001 m. spalio 31 d. Renžiso protokolu. Ji tvirtina, kad šiuo protokolu buvo siekiama sušvelninti pernelyg griežtą įsipareigojimą visiškai sustabdyti importą, bet dėl nuorodos į „solidarumą“ protokolas lėmė importo mažesnėmis kainomis apribojimą. Pasak jos, ieškovės nepaaiškina, kaip galėjo sėkmingai veikti susitarimas dėl minimalių kainų, jei ir toliau būtų buvę importuojama mažesnėmis kainomis. Galiausiai daugelyje vietos susitarimų, kurie buvo sudaryti tą pačią dieną kaip ir Renžiso protokolas arba vėliau, vis dar buvo įsipareigojimas sustabdyti importą.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

¹³⁴ Visų pirma reikia atmesti ieškovių teiginį, esą darant prielaidą, kad skyrių „Importas“ vėliau panaikino Renžiso protokolas, jos negali būti kaltinamos dėl šio skyriaus. Tai,

kad pažeidimas buvo daromas labai trumpai, negali turėti įtakos EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimo konstatavimui.

135 Be to, Pirmosios instancijos teismas mano, jog siekiant, kad minimalias kainas nustatantis susitarimas būtų veiksmingas, reikalingos importo kontrolės arba ribojimo priemonės. Šiuo atveju galvijiena iš kitų valstybių narių, pirmiausia iš Vokietijos ir Nyderlandų, buvo pigesnė už pagamintąją Prancūzijoje ir, atsižvelgiant į perteklinę pasiūlą, kainų schemos veiksmingumas neišvengiamai priklausė nuo to, kad Prancūzijoje įsteigtos skerdimo įmonės pirktų produkciją iš Prancūzijos augintojų. Priešingu atveju kainų schema ne tik nepanaikintų krizės, kurią patyrė Prancūzijos augintojai, bet ir padidintų ją, nes skerdėjai pradėtų pirkti kitų valstybių narių arba net trečiųjų valstybių produkciją.

136 Bet kuriuo atveju, priešingai nei teigia ieškovės, Pirmosios instancijos teismas mano, kad 2001 m. spalio 31 d. Renžiso protokolas visiškai nepanaikino importo sustabdymo priemonių, nustatytų 2001 m. spalio 24 d. susitarime, net jeigu jas apribojo, kaip Komisija pripažino ginčijamame sprendime.

137 Pirmiausia reikia atmesti ieškovių teiginį, esą šis protokolas buvo skirtas ne importui, o kainų schemai. Iš tikrųjų Renžiso protokolas buvo pavadintas „Susitikimas „Mėsos importas“. Jame nurodyta, kad „Prancūzijos įmonės, veikiančios importo ir eksporto sektoriuje, susitiko su gamintojų federacijomis <...>, 2001 m. spalio 24 d. pasirašiusiomis nacionalinį tarpšakinį susitarimą“. Protokole kalbama apie importuotojus ir eksportuotojus, tačiau kainų schema tekste visiškai neminima. Darytina išvada, kad Renžiso protokolas buvo skirtas ginčijamo sprendimo skyriui „Importas“. *FNICGV* pirmininko 2001 m. spalio 31 d. pranešimas federacijos nariams patvirtina šią išvadą (žr. šio sprendimo 140 punktą).

138 Konstatuotina, kad Renžiso protokole po kelių įžanginių pastabų, be kita ko, sakoma:

„Gamintojams išgyvenant precedentų neturinčią krizę, augintojų atstovai primygtinai prašo importuotojus ir eksportuotojus atsižvelgti į krizės sunkumą.

Atsakydami į šį prašymą, importuotojai ir eksportuotojai įsipareigoja būti solidarūs.“

139 Atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, pirmiausia į būtinybę kontroliuoti importą siekiant užtikrinti visišką galią išlaikiusios kainų schemos veiksmingumą, Pirmosios instancijos teismas mano, kad, kaip ginčijamame sprendime nustatė Komisija, šis „solidarumo“ įsipareigojimas, su kuriuo sutiko importuotojai ir eksportuotojai, turi būti suprantamas kaip jų sutikimas apriboti galvijienos importą Prancūzijos augintojų naudai.

140 Šios išvados negali paneigti minėtas *FNICGV* pirmininko 2001 m. spalio 31 d. pranešimas jos nariams, kuriame parašyta: „Radome kompromisą <...>, leidžiantį importuotojams nenutraukti savo veiklos ir kiek įmanoma geriau užtikrinti laisvą produktų, kuriuos perdirba ir parduoda mūsų įmonės, judėjimą.“ Atsižvelgiant į aiškias 2001 m. spalio 24 d. susitarimo nuostatas (t. y. į „įsipareigojimą laikinai sustabdyti importą“), kurias, be to, savo pranešime primena *FNICGV* pirmininkas, ši ištrauka lieka neaiški. Pavyzdžiui, *FNICGV* pirmininkas kalba apie „kompromisą“ ir nurodo, kad laisvas atitinkamų produktų judėjimas įgyvendinamas ne visas, o „kuo geriau“.

- 141 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Pirmosios instancijos teismas mano, kad Renžiso protokolas nevisiškai panaikino ginčijamo sprendimo skyrių „Importas“.
- 142 Šiai išvadai neprieštarauja ir du dokumentai, kuriuos ieškovės nurodo siekdamas įrodyti, kad skyrius „Importas“ 2001 m. lapkričio mėn. nebegaliojo.
- 143 Pavyzdžiui, kalbant apie 2001 m. lapkričio 8 d. laišką, kurį ieškovės byloje T-245/03 parašė savo nariams, pasakytina, kad jame buvo parašyta: „praėjus dviem savaitėms po susitarimo pasirašymo ir savaitei po minimalių kainų schemos nustatymo <...> aptarti šio susitarimo taikymą ir laikymąsi departamentuose“. Kaip pažymi ieškovės, šiame laiške daroma nuoroda tik į priemones, susijusias su kainų schemos taikymu. Tačiau vien to, kad šiame laiške skyrius „Importas“ neminimas, nepakanka įrodyti, jog šio skyriaus buvo atsisakyta.
- 144 Dėl FNSEA tarnybos viršininko 2001 m. lapkričio 14 d. užrašų pasakytina, kad juose iš tikrųjų sakoma: „susiaurintas susitarimas: šiandien importas pratęsiamas; be atsakomųjų priemonių“. Tačiau pažymėtina, kad iš konteksto matyti, kaip teigia Komisija, jog didelė šių užrašų dalis susijusi su ieškovių byloje T-245/03 strategijos nustatymu rengiant atsakymą į 2001 m. lapkričio 9 d. Komisijos prašymą pateikti informacijos (žr. šio sprendimo 13 punktą). Taigi kalbama apie dokumentus, kuriuose yra tik ieškovių pozicija, apie kurią jos norėjo pranešti Komisijai. Iš tikrųjų šių užrašų tekste yra daug nuorodų į „Briuselį“, „BXL“ arba į „Konkurencijos GD“. Pavyzdžiui, galima perskaityti: „Konkurencijos GD → Tekstas FNSEA dienos pirmosios pusės pabaigoje“ ir toliau – „Suderintas, jei ne bendras, atsakymas“. Tam tikros šių užrašų vietos patvirtina, kad ieškovių nurodyta ištrauka – tai dalis pastabų, kurios turėjo būti įtrauktos į atsakymą Komisijai. Pavyzdžiui, svarbu paminėti tokius

žodžius, kaip antai „gynybos ašys“ arba „gamintojų gynyba“, esančius šalia aptariamoms nagrinėjamo dokumento ištraukos. Todėl darytina išvada, jog ieškovių nurodytos ištraukos nėra tokios objektyvios ir patikimos, kad būtų pripažinta jų įrodomoji galia.

145 Be to, taip pat pažymėtina, kad daugelis vietos susitarimų, kuriuose buvo nuostatos dėl importo sustabdymo, sudaryti tą pačią dieną, kai pasirašytas Renžiso protokolas, arba vėliau. Pavyzdžiui, Luaros FDSEA 2001 m. spalio 31 d. rašte daroma nuoroda į tą dieną sudarytą susitarimą tarp FDSEA, JA departamento centro ir „departamento mėsos sektoriaus“. Šiame rašte nurodyta, kad „visos pakviestos įmonės <...> pasirašė susitarimą ir įsipareigojo jį taikyti“. Prie jo pridėtas susitarimas beveik pažodžiui pakartoja 2001 m. spalio 24 d. susitarimą ir jame yra „įsipareigojimas laikinai sustabdyti importą“. Taip pat iš bylos matyti, kad taikant nacionalinį susitarimą Izero departamente 2001 m. lapkričio mėn. buvo sudaryti bent trys vietos susitarimai su skerdėjais, kuriuose nustatytas įsipareigojimas laikinai sustabdyti importą „iki naujų nacionalinių derybų“: pavyzdžiui, iki 2001 m. lapkričio 13 d. – su bendrove *Provi*, iki lapkričio 13 d. – su grupe *Bigard* ir iki lapkričio 15 d. – su įmonėmis *Carrel* ir *Isère Viandes et salaisons*.

146 Be to, reikia atmesti ieškovių kritiką dėl Žemutinės Normandijos *FRSEA* 2001 m. lapkričio 9 d. ir Finistero *FDSEA* 2001 m. lapkričio 19 d. dokumentų panaudojimo ginčijamame sprendime, grindžiamą tuo, kad šie dokumentai tėra protokolai, kurie neįrodo, jog atitinkamuose vietos susitarimuose buvo įsipareigojimas sustabdyti importą. Svarbu pažymėti, pirma, kad 2001 m. lapkričio 19 d. dokumentą Komisija citavo siekdama ne įrodyti skyriaus „Importas“ buvimą, o kaip pavyzdį, jog kainų schema buvo taikoma vietos lygmeniu (žr. ginčijamo sprendimo 86 konstatuojamąją dalį ir šio sprendimo 114 punktą). Antra, dėl 2001 m. lapkričio 9 d. dokumento pakanka konstatuoti, kad Komisija juo pasinaudojo tik tam, kad parodytų, jog buvo

atliekami vietiniai mėsos kilmės patikrinimai (žr. ginčijamo sprendimo 80 konstatuojamąją dalį). Šiame dokumente iš tikrųjų yra tokia ištrauka: „Orne ir Kalvadose tikrinami vilkikai su importuojama mėsa: jokių pastabų“.

147 Taip pat turi būti atmesti argumentai, kuriuos ieškovės grindžia statistine galvijienos importo į Prancūziją kiekio analize. Svarbu pažymėti, kad nors Komisija ginčijamame sprendime iš tikrųjų konstatavo, jog turimi statistiniai duomenys rodo, kad importas pastebimai sumažėjo 2001 m. lapkričio mėn., palyginti su 2001 m. spalio mėn., ir 2001 m. gruodžio mėn., palyginti su 2001 m. lapkričio mėn., ir kad importo lygis akivaizdžiai padidėjo 2002 m. sausio mėn. (ginčijamo sprendimo 78 konstatuojamoji dalis), ji taip pat nusprendė, kad šis importo sumažėjimas negali būti neabejotinai siejamas su susitarimu (ginčijamo sprendimo 167 konstatuojamoji dalis). Kadangi Komisija, kad įrodytų skyriaus „Importas“ galiojimo laiką, nesirėmė šiais statistiniais duomenimis, ieškovių argumentai, ginčijantys šių skaičių interpretaciją, neturi reikšmės. Pirmosios instancijos teismas bet kuriuo atveju mano, jog ieškovių pateikti statistiniai duomenys neleidžia daryti išvados, kad po 2001 m. spalio 31 d. susitarimo dėl importo nebuvo.

148 Be to, kalbant apie ieškovės byloje T-217/03 argumentą, jog Renžiso protokolu nustatytas solidarumo įsipareigojimas nebuvo su ja susijęs, nes ji šio nepasirašė, pakanka konstatuoti, kad šiame protokole nebuvo naujo susitarimo ir kad jis tik sušvelnino pirminę nuostatą dėl importo sustabdymo, esančią 2001 m. spalio 24 d. susitarime, kurį buvo pasirašiusi ieškovė byloje T-217/03. Taip pat svarbu pažymėti, kad, Pirmosios instancijos teismui paklausus, ieškovė byloje T-217/03 pripažino, jog nei pasirašant Renžiso protokolą, nei vėliau ji nepranešė savo nariams apie tariamą galvijienos importo apribojimo panaikinimą. Teisindamasi ji teigė, kad jos nariai nebuvo susiję su importui taikytomis priemonėmis. Tačiau primintina, kad bent jau kai kurie jos nariai importuodavo galvijus į Prancūziją, nors šie kiekiai buvo maži, palyginti su bendru importu (žr. šio sprendimo 66 punktą).

149 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Komisija nepadarė klaidos nusprendama, jog, nepaisant Renžiso protokolo, 2001 m. spalio 24 d. susitarimo skyriaus „Importas“ po 2001 m. spalio 31 d. nebuvo visiškai atsisakyta.

3. Dėl ieškovėms pareikšto kaltinimo, susijusio su slaptu žodiniu susitarimu po 2001 m. lapkričio mėn.

a) Šalių argumentai

150 Ieškovės teigia, jog Komisija suklydo nusprendusi, kad šalys žodžiu ir slaptai pratęsė 2001 m. spalio 24 d. susitarimą laikotarpiui po 2001 m. lapkričio 30 dienos.

151 Jos teigia, jog susitarimo pratęsimas gali išplaukti tik iš aplinkybių, parodančių, kad visos šalys pareiškė sutikimą. Todėl šiuo atveju Komisija turėjo įrodyti, kad buvo gamintojų federacijų ir skerdėjų federacijų suderinta valia pratęsti susitarimą. Tačiau paskui, kai Komisija pranešė mananti, jog šis susitarimas pažeidžia EB 81 straipsnį, skerdėjų atstovai, t. y. *FNICGV* ir ieškovė byloje T-217/03, dėl svarbių priežasčių buvo suinteresuoti, kad jis nebūtų pratęstas po 2001 m. lapkričio mėnesio. Pavyzdžiui, 2001 m. lapkričio 30 d. *FNICGV* savo nariams pranešė, kad susitarimas nebus pratęstas.

152 Be to, ieškovės pažymi, jog to, kad buvo numatyta ir diskutuojama dėl susitarimo pratęsimo, nepakanka, siekiant įrodyti, jog jis iš tikrųjų buvo pratęstas. Taip pat jos tvirtina, kad Komisija negalėjo remtis vien įrodymais iš vienašalių augintojų

federacijų pareiškimų, kuriuose tebuvo profesinių sąjungų reikalavimai. Kadangi įrodinėjimo pareiga tenka Komisijai, pasak ieškovių, ji privalėjo pateikti skerdėjų dokumentus, įrodančius, kad jie po 2001 m. lapkričio 30 d. prisidėjo prie tolesnio schemos taikymo nacionaliniu lygmeniu.

153 Ieškovės ginčija išvadas, kurias Komisija daro iš FNB direktoriaus užrašų, susijusių su 2001 m. lapkričio 29 d. ir gruodžio 5 d. susitikimais. Pasak jų, iš šių dokumentų matyti, jog šiuose susitikimuose augintojų atstovai pranešė, kad nuo 2001 m. gruodžio mėn. jie mėgins paskatinti skerdėjus taikyti schemoje numatytas kainas, imdamiesi profesinių sąjungų akcijų. Ieškovės taip pat ginčija Komisijos teiginį, kad susitarimas buvo tariamai toliau slaptai taikomas ir importui, bei pažymi, kad jokiuose iš Komisijos cituotų duomenų, susijusių su dviem 2001 m. lapkričio 29 d. ir gruodžio 5 d. susitikimais, nėra nė menkiausios nuorodos į importą.

154 Be to, ieškovės teigia, kad Komisija mėgina žodinio susitarimo buvimą pagrįsti jo slaptumu. Tačiau, nors žodis „slaptas“ minimas FNB atstovo sąsiuvinyje, praktikoje tai buvo paneigta augintojų federacijoms plačiai paskelbus profesinių sąjungų reikalavimus. Ieškovės pažymi, kad šiame kontekste nebuvo jokio intereso sudaryti slaptą susitarimą, nes pasirašiusių federacijų pirmininkai negalėtų apie jį pranešti visiems savo nariams.

155 Dėl tariamų vietos susitarimų, sudarytų po 2001 m. lapkričio 30 d., ieškovės pažymi, kad Komisija įvardijo tik vieną iš jų, t. y. 2001 m. gruodžio 18 d. susitarimą, sudarytą tarp FDSEA, Sarto departamento JA ir grupės *Socopa*. Komisija pagrindė savo išvadą, kad susitarimas buvo pratęstas po 2001 m. lapkričio 30 d., tik šiuo vieninteliu susitarimu. Ieškovės taip pat teigia, kad Komisija neturėjo šio susitarimo teksto,

dokumentuose, kuriuose jis buvo nurodytas, minėtas tik susitarimas dėl kainų schemos, o tuo jis skyrėsi nuo 2001 m. spalio 24 d. nacionalinio susitarimo. Be to, Komisijos įvardytuose tariamai „atnaujintuose susitarimuose nebuvo nurodyta data, pasirašiusieji asmenys arba atitinkamas regionas.

156 Ieškovė byloje T-217/03 taip pat teigia, jog dėl to, kad Komisija nepateikė jokio augintojų arba susijusio su augintojais dokumento, ginčijamo susitarimo įgyvendinimą po 2001 m. lapkričio 30 d. ji turėjo įrodyti remdamasi rinkos kainų apžvalga, įrodančia tolesnį schemos taikymą. Tačiau nors Komisija mėgino įrodyti 2001 m. spalio 24 d. susitarimo buvimą, nacionaliniu lygmeniu apžvelgdama kainas per pirmąsias tris šio susitarimo taikymo savaites, ji nepateikė jokių skaičiais išreikštų įrodymų dėl tariamo šio susitarimo pratęsimo.

157 Galiausiai ieškovės pažymi, jog Komisija 2001 m. lapkričio 26 d. raštu joms pranešė, kad gali būti baudžiama tik už 2001 m. spalio 24 d. susitarimo pratęsimą. Jos daro išvadą, kad nubausdama jas neįrodžiusi žodinio susitarimo, tariamai pratęsusio šį rašytinį susitarimą, Komisija ne tik padarė akivaizdžias vertinimo ir teisės klaidas, bet ir nesilaikė savo įsipareigojimų jų atžvilgiu, o tai pažeidžia teisėtų lūkesčių principą.

158 Komisija tvirtina, kad susitarimui EB 81 straipsnio 1 dalies prasme nėra taikomas joks formos reikalavimas, nerašytinis susitarimas visiškai gali būti draudžiamas kartelinis susitarimas. Ji pažymi, kad dar 2001 m. lapkričio mėn. antroje pusėje ieškovės ketino susitarimą pratęsti raštu, ir tvirtina, jog nutarusios nepratęsti raštu šalys dviejuose susitikimuose – 2001 m. lapkričio 29 d. ir gruodžio 5 d. – susitarė dėl slapto jo pratęsimo. Be to, Komisija pažymi, jog daugelis dokumentų rodo, kad po

2001 m. lapkričio 30 d. buvo toliau laikomasi susitarimo, todėl nebuvo būtina pateikti jo poveikio įrodymų. Galiausiai ji ginčija tai, kaip ieškovės aiškina jos 2001 m. lapkričio 26 d. raštą, ir teigia, jog šis klausimas bet kuriuo atveju nėra reikšmingas, nes susitarimas buvo atnaujintas.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

159 Primintina, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarime buvo numatyta, jog jis baigia galioti 2001 m. lapkričio mėn. pabaigoje. Iš ginčijamo sprendimo matyti, kad 2001 m. lapkričio 19 d., t. y. praėjus kelioms dienoms po to, kai buvo gautas Komisijos prašymas pateikti informacijos, *FNICGV* pirmininkas FNSEA pirmininkui pranešė, kad „privalo paankstinti galutinę susitarimo taikymo dieną“ (ginčijamo sprendimo 54 konstatuojamoji dalis). Tačiau iš bylos nematyti, kad kitos susitarimo šalys iš tikrųjų paankstino susitarimo galiojimo datą. Be to, ieškovės ginčija ne tai, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimas baigė galioti 2001 m. lapkričio 30 d., o tai, kad po šios dienos šis susitarimas žodžiu ir slaptai atnaujintas. Taigi Pirmosios instancijos teismas apsiribos tik pastarojo klausimo nagrinėjimu.

160 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kaip per posėdį patvirtino Komisija, kad ginčijamame sprendime nagrinėjamas susitarimas apibūdinamas kaip susitarimas, sudarytas tarp augintojams ir skerdėjams atstovaujančių federacijų. Todėl, kaip teigia ieškovės, siekdama įrodyti tariamą žodinį susitarimą, kuris pratęsė arba atnaujino 2001 m. spalio 24 d. susitarimą, Komisija turėjo įrodyti, kad prie jo prisijungė ir augintojų, ir skerdėjų atstovai.

- 161 Tačiau reikia atmesti ieškovių argumentus, kad Komisija negalėjo remtis tik iš augintojų atstovų gautais įrodymais, o turėjo pateikti ir gautus iš skerdėjų. Iš esmės Komisija neprivalėjo pateikti įrodymų, gautų tiesiogiai iš skerdėjų atstovų, jei kiti bylos dokumentai pakankamai įrodė, kad jie dalyvavo susitarime (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* 512 punktą).
- 162 Pažymėtina, jog siekdama įrodyti, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimas buvo pratęstas laikotarpiui po 2001 m. lapkričio mėn., ginčijamame sprendime Komisija rėmėsi įvairiais argumentais: pirma, dokumentais, rodančiais, kad buvo numatyta atnaujinti susitarimą ir tuomet, kai *FNICGV* tariamai jį nutraukė 2001 m. lapkričio 19 d. (ginčijamo sprendimo 46–53 punktai); antra, dokumentais, parodančiais dviejuose susitikimuose, įvykusiųose 2001 m. lapkričio 29 d. ir gruodžio 5 d., sudarytą visų šalių susitarimą ir išsipareigojimą jo neatskleisti (ginčijamo sprendimo 57–70 punktai); trečia, įrodymais dėl susitarimo įgyvendinimo po 2001 m. lapkričio mėn. (ginčijamo sprendimo 78–95 punktai).
- 163 Taigi toliau reikia šiuos išnagrinėti Komisijos panaudotus įrodymus, atsižvelgiant į atitinkamus ieškovių kaltinimus.

Dėl ketinimo pratęsti sutartį

- 164 Ginčijamame sprendime Komisija pažymi, kad 2001 m. lapkričio mėn. antroje pusėje šalys buvo numačiusios raštu pratęsti ginčijamą susitarimą (ginčijamo sprendimo 48–53 konstatuojamosios dalys). Komisija pirmiausia rėmėsi FNB direktoriaus užrašais ir 2001 m. lapkričio 28 d. elektroniniu laišku, kurį Bretanės *FRSEA* atstovas parašė FNB.

- 165 Pirma, svarbu pažymėti, jog šiuose užrašuose kalbama apie, pasak Komisijos, tarp 2001 m. lapkričio 22 d. ir 27 d. įvykusį susitikimą, kuriame dalyvavo *FNICGV* pirmininkas L. S. Iš šių užrašų matyti, kad buvo aptariama „Sektoriaus susitarimo“ ateitis po 2001 m. lapkričio mėn. tiek kalbant apie skyrių „Kainos“, tiek apie skyrių „Importas“. Per šias derybas *FNICGV* atsisakė „tęsti esant rašytiniam susitarimui“. Užrašuose taip pat buvo numatyta „atkurti teisėtumą“. Tačiau buvo nagrinėjama galimybė „toliau plėtoti susitarimą“.
- 166 Antra, pažymėtina, kad minėtame 2001 m. lapkričio 28 d. elektroniniame laiške yra parašyta: „Tolesnis schemos taikymas artimiausiomis savaitėmis: visi skerdėjai, su kuriais buvo susitikta, pareiškė pasirengę toliau taikyti schemą, jei tai padaryti įsipareigos visi kartu“. Tačiau ši ištrauka rodo tik tam tikrų skerdėjų sutikimą toliau taikyti su kainomis susijusias priemones, jei būtų sudarytas atitinkamas susitarimas.
- 167 Taigi darytina išvada, kad nors Komisija iš tikrųjų turėjo teisę pasinaudoti šiais dokumentais, kad parodytų, jog ieškovės buvo numčiusios ir aptarusios 2001 m. spalio 24 d. rašytinio sutarimo pratęsimą, vien šie dokumentai neįrodo, kad susitarimas iš tikrųjų buvo pratęstas.

Dėl susitarimo pratęsimo 2001 m. lapkričio 29 d. ir gruodžio 5 d. susitikimuose

- 168 Komisija teigia, kad atsisakiusios minties pratęsti susitarimą raštu dviejuose susitikimuose – 2001 m. lapkričio 29 d. ir gruodžio 5 d. – šalys susitarė slaptai jį pratęsti.

— 2001 m. lapkričio 29 d. susitikimas

169 2001 m. lapkričio 29 d. susitikimo nagrinėjimą ginčijamame sprendime (57–60 konstatuojamosios dalys) Komisija pradeda nuo FNB direktoriaus užrašų. Šiuose užrašuose tiesiogiai minimas „Susitikimas lapkričio 29 d., ketvirtadienį“. Kaip matyti iš pavadinimo, pirmoji šių užrašų dalis skirta parengti ieškovių atsakymą į 2001 m. lapkričio 9 d. Komisijos prašymą pateikti informacijos. Be kita ko, šioje dalyje galima perskaityti „Importas buvo tęsiamas(.) Nebuvo visa apimtimi laikomasi susitarimo dėl kainų(.) Susitarimas, sunkumai → derėkitės dėl savo schemų regionuose“, o svarbiausia: „Gerai, sutinkame, kad susitarimo galima nepratęsti.“ Taip pat viršuje dešinėje yra apibraukti žodžiai „Išorinė informacija? + nėra susitarimo? ... + susitarimas dėl kainų“. Atsižvelgdamas į jų kontekstą, Pirmosios instancijos teismas mano, kad šios ištraukos atspindi tik ieškovių pozicijas, kurias jos ketino ginti Komisijoje. Todėl, priešingai nei teigia ieškovės, šios ištraukos neįrodo, kad buvo nuspręsta nebetaikyti ginčijamų priemonių.

170 Pavyzdžiui, toliau galima perskaityti: „Negali būti tęsiamas tokios formos dėl savo baudžiamumo(.) Išlaikyti spaudimą, kad ir toliau būtų taikomos intervencinės kainos (iš esmės tai reiškia schemos taikymą)(.) Neskelbti, kaip bepročiai“. Iš šios ištraukos matyti, kad augintojų federacijos ketino reikalauti taikyti minimalias kainas, bet šį kartą oficialiai pateikti tai kaip profesinių sąjungų reikalavimą. Yra parašyta: „kalbėti apie orientacines regionų schemų kainas?“ Užrašuose taip pat yra tokia pastaba: „parašyti *FNICGV – FNCBV*(.) FNB(:) atsižvelgiame į KOM(.) jokio susitarimo ateityje, bet toliau siekiame profesinių sąjungų tikslų“. Galiausiai taip pat galima perskaityti: „Pranešimas spaudai(.) Schema = prieštarauja EEB, taigi baigiame, bet teikti rekomendacines kainas(.) kaip augintojai(.) profesinių sąjungų siekiai.“

171 Be to, šiuose užrašuose yra vietų, kurios, priešingai nei teigia ieškovės, rodo, kad su šia strategija, kuria buvo siekiama priversti laikytis minimalių kainų, sutiko augintojų

atstovai. Juose daroma daug nuorodų į „LS“, kurias Komisija, ieškovėms neprieštaraujant, laiko nuorodomis į *FNICGV* pirmininką. Pavyzdžiui:

- „Pasirašytas susitarimas: jo negalima tęsti (LS)(.) LS = Sutinku laikytis kainos, nustatytos už priėmimą“. Iš karto po šiomis pastabomis yra tam tikrų galvijienos rūšių kainų sąrašas, jis apibrauktas ir užrašyta „Gerai, susitarta“.

- „„Rekomenduojama kaina“, „siekiama kaina“, „orientacinė kaina“(,) „rentabili kaina“, „augintojo siekiama kaina“, „augintojo siekis“ LS = nieko nerašysiu/tel“.

172 Šiose ištraukose taip pat ne kartą daroma nuoroda į inicialus „FT“, kurie veikiausiai reiškia ieškovės byloje T-217/03 pirmininką.

173 Galiausiai konstatuotina, kad šio dokumento paskutiniame puslapyje („Sintezė“) yra parašyta: „Geras rezultatas, vienas(.) „susitarimas“ laikytis „augintojo siekiamų kainų“ (žodžių/tel.)“.

174 Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, Pirmosios instancijos teismas mano, kad, priešingai nei teigia ieškovės, užrašai, susiję su 2001 m. lapkričio 29 d. susitikimu, gali būti aiškinami taip, jog skerdėjų atstovai sutiko pratęsti ginčijamų priemonių taikymą. Taigi turi būti atmestas teiginys, kad šie dokumentai rodo tik augintojų federacijų

valią pratęsti šių priemonių taikymą vien profesinių sąjungų akcijų kontekste, nesutarus su skerdėjais ir neatsižvelgiant į toki susitarimą. Iš esmės šiam teiginiui prieštarauja pats užrašų turinys.

- 175 Be to, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo (žr. 63 konstatuojamąją dalį), keli kiti dokumentai patvirtina, kad 2001 m. lapkričio 29 d. susitikime ieškovės žodžiu susitarė dėl ginčijamo susitarimo pratęsimo.
- 176 Pirma, FNB pirmininko pavaduotojas G. H. 2001 m. gruodžio 4 d. pokalbyje su *Vendée agricole*, kurį galima rasti FNSEA interneto tinklalapyje, pareiškė: „Praėjusią savaitę dar kartą pažymėjome, kad ši schema yra naudinga siekiant sustabdyti kainų kritimo spiralę. Įmonės pripažįstą jos poveikį, bet kartu nori laikytis Briuselio rekomendacijų. Taigi kalbame nebe apie tarpšakinį susitarimą dėl schemos, bet apie siekius minimalių kainų atžvilgiu. Neatsisakome profesinių sąjungų nustatytos schemos sąvokos!“ FNB pirmininko pavaduotojas pridūrė: „Nėra jokie rašytinio dokumento dėl šio „naujo“ susitarimo. Tik žodžiai. Bet labai svarbūs. Nacionaliniu lygmeniu įmonių atstovai taip pat žodžiu pranešė apie mūsų derybų turinį“. Galiausiai kalbant apie kelis Vandėjos departamento skerdėjus buvo pasakyta: „Paklausime jų, ar iš savo nacionalinių struktūrų jie gavo tokių pačių nurodymų kaip mūsų (dėl kainų, aptartų praėjusią savaitę)“.
- 177 Antra, ginčijamo sprendimo 64 konstatuojamojoje dalyje minimas svarbus 2001 m. gruodžio 5 d. Vandėjos federacijos raštas. Šiame rašte parašyta: „Vėluojama konkrečiai praktikoje taikyti žodinį susitarimą, kuris praėjusios savaitės pabaigoje buvo patvirtintas galvijienos sektoriuje <...> Visas sektorius savaitės pradžioje turėtų susisiekti dėl šio „susitarimo“. Paminėjus derybas tarp streikuotojų ir vieno skerdėjo, dokumente pažymima: „skerdyklos atsakingi asmenys kalbėjosi su (FNICGV pirmininku). Šis patvirtino praėjusios savaitės derybas“.

— 2001 m. gruodžio 5 d. susitikimas

- 178 Dėl 2001 m. gruodžio 5 d. susitikimo, įvykusio nacionalinės galvijienos sektoriaus darbuotojų dienos proga, visų pirma reikia išnagrinėti Bretanės *FRSEA* atstovo 2001 m. gruodžio 6 d. elektroninį laišką savo regiono *FDSEA* atstovams, kaip tai padaryta ginčijamo sprendimo 66 konstatuojamojoje dalyje. Šiame elektroniame laiške, kuriame daroma nuoroda į „vakarykštį susitikimą“, parašyta:

„Dėl minimalių kainų nacionaliniai *FNICGV* ir *FNCBV* pirmininkai pareiškė, kad suvokia būtinybę išlaikyti rinkos kainas ir pranešti apie tai savo nariams. Tačiau neturėsime jokie rašytinio susitarimo šiuo klausimu ir kainos išlaikymas priklausys nuo mūsų sugebėjimo padaryti pakankamą spaudimą sektoriui. Taip pat siūlau jums nuo šios savaitės pabaigos susisiekti <...> su jūsų departamento skerdėjais siekiant užsitikinti, kad jie išlaikys egzistuojančias ar atnaujintas kainas, ir įspėti juos dėl profesinių sąjungų veiksmų, kurių nuo kitos savaitės galėsime imtis, jei šis įsipareigojimas nebus vykdomas.“

- 179 Toliau ginčijamo sprendimo 67 konstatuojamojoje dalyje kalbama apie informacinį *FNPL* raštą, išsiųstą faksu 2001 m. gruodžio 10 d., kuriame taip pat minima nacionalinė galvijienos sektoriaus darbuotojų diena ir „patvirtintas tolesnis schemos taikymas“. Šiame rašte pranešama, kad „skerdėjų atstovai ((*FT* ir *LS*)) atsižvelgia į tolesnį raštais neįformintą schemos taikymą“.

- 180 Galiausiai ginčijamo sprendimo 68 ir 69 konstatuojamosiose dalyse daroma nuoroda į kitas *FNB* direktoriaus užrašų, pavadintų „Galvijienos diena – 2001 m. gruodžio 5 d.“, ištraukas. Šiuose užrašuose yra: „nebesakykime „prieš importą“, pereikime prie *VMS* (viešojo maitinimo sektorius)“, „klaida = raštu įtvirtintas importo sustabdymas, susidūrėme su Briuseliu ir su kitais iš *COPA*. Neberašydami dirbame toliau su „siekiamomis kainomis“ arba kainomis, už kurias mažesnių nenorėtume“. Taip pat iš karto po pastabų, priskiriamų ieškovės byloje T-217/03 ir *FNICGV* pirmininkui,

parašyta: „nebegalima rašyti, tačiau tęskime“. Be to, *FNICGV* pirmininkas nurodė: „toliau laikysimės (įpareigojimo) dėl SPP (specialių pirkimo kainų)“ ir „neoficialiai pranešus mūsų įmonėms, <...> schema bus taikoma toliau“. Galiausiai ieškovės byloje T-217/03 pirmininkas šiuo atžvilgiu nurodė: „Taip gerai, bet reikia, kad būtų visuotinai taikoma“. Dėl šios nuorodos pažymėtina, kad, priešingai nei teigia ieškovė byloje T-217/03, nuoroda į „visuotiniį taikymą“, nereiškia, nei kad schemas taikyti nebuvo įmanoma, nei kad dėl to šis pareiškimas prarado įrodomąją galią.

Dėl susitarimo įgyvendinimo po 2001 m. lapkričio mėn.

- 181 Be to, ginčijamame sprendime yra nuorodos į daugelį veiksmų vietas lygmeniu, kurie patvirtina, kad susitarimas buvo įgyvendinamas ir po 2001 m. lapkričio 30 d. (ginčijamo sprendimo 92–94 konstatuojamosios dalys).
- 182 Pirmiausia Vandėjos FDSEA 2001 m. gruodžio 18 d. raštas rodo, kad vienas skerdėjas (grupė *Socopa*) po jo gamyklos blokados sutiko laikytis minimalių kainų už karves iki 2002 m. sausio 11 dienos.
- 183 Taip pat byloje yra du dokumento „2001 m. spalio 25 d. susitarimas (atnaujintas)“ egzemplioriai, kur parašyta: „FNSEA, FNB, *FNICGV* ir *FNCBV/SICA* pasirašė ir susitarė taikyti“. Kaip teigia ieškovės, šiuose dokumentuose nėra datos. Tačiau Komisija ginčijamo sprendimo 94 konstatuojamojoje dalyje įvardijo juos kaip 2001 m. gruodžio 13 d. *FDSEA* faksimilę („*FDSEA* 79“) ir dokumentą, kurį *De Sevro FDSEA* tą pačią dieną išsiuntė vienam iš skerdėjų.

- 184 Galiausiai Meno ir Luaros FDSEA 2001 m. gruodžio 11 d. faksimilėje FNB direktoriui, pavadintoje „Meno ir Luaros skerdyklų kontrolė“, nurodyta: „nukrypimų nenustatyta – schema taikoma – importas nevykdomas“.

Išvada

- 185 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad ginčijamame sprendime Komisija pateikė pakankamai teisinių įrodymų, jog ieškovės žodžiu ir slaptaį pratęsė ginčijamo susitarimo taikymą laikotarpiui po 2001 m. lapkričio mėn., nepaisydamos Komisijos 2001 m. lapkričio 26 d. laišku, kuriais buvo pranešta, kad šis susitarimas pažeidžia Bendrijos konkurencijos taisykles.

- 186 Šios išvados negali paneigti ieškovių argumentai, kad slaptaį taikomas susitarimas taptų visiškai neveiksmingas. Svarbu konstatuoti, jog byloje iš tikrųjų yra daug nuorodų į ieškovių norą viešai neatskleisti, kad baigus galioti rašytiniam susitarimui egzistavo augintojų atstovų ir skerdėjų atstovų tarpusavio įsipareigojimas. Vis dėlto Pirmosios instancijos teismas mano, kad slaptas pobūdis nepanaikino susitarimo veiksmingumo, be kita ko, dėl to, jog augintojų federacijos ir toliau viešai reikalavo kainų schemos, nors nuo to laiko tai buvo daroma profesinių sąjungų reikalavimo forma, ir apie jas pranešdavo savo nariams. Taip pat bylos medžiaga leidžia daryti išvadą, kad skerdėjų atstovai žodžiu apie jas buvo pranešę ir tam tikroms skerdimų įmonėms (žr. šio sprendimo 177 punktą).

- 187 Be to, Pirmosios instancijos teismas mano, kad susitarimo pratęsimas negali būti paneigtas remiantis tik *FNICGV* 2001 m. lapkričio 30 d. užrašais, kur nurodyta, kad „minimalių karvių pirkimo skerdimui kainų schema, sudaryta 2001 m. spalio 24 d.,

nebuvo ir nebus pratęsta“ ir kad „taip buvo susitarta per (išvakarėse) Paryžiuje įvykusį susirinkimą, dalyvaujant šio susitarimo šalims“. Pirmosios instancijos teismo nuomone, šis pareiškimas – tai *FNICGV* viešosios komunikacijos strategijos dalis, visų pirma taikytos po to, kai Komisija įspėjo šią federaciją, kad ji gali būti nubausta už ginčijamus susitarimus. Kaip buvo pažymėta vėliau, surašyti dokumentai bet kuriuo atveju rodo, kad *FNICGV* pirmininkas dalyvavo atnaujinant susitarimą.

188 Galiausiai, kadangi Komisija, remdamasi dokumentais, įrodė, jog susitarimas buvo pratęstas, ji, priešingai nei tvirtina ieškovės, neprivalėjo įrodyti šio pratęsimo, nagrinėdama susitarimo poveikį per atitinkamą laikotarpį taikytoms kainoms.

189 Todėl darytina išvada, kad ginčijamame sprendime Komisija teisingai nustatė, jog pažeidimas buvo daromas per laikotarpį nuo 2001 m. spalio 24 d. iki 2002 m. sausio 11 dienos.

190 Tad visas šis ieškinio pagrindas turi būti atmestas.

C — Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su Reglamente Nr. 26 numatytos išimties netaikymu

1. Šalių argumentai

191 Ieškovės teigia, kad Komisija pažeidė Reglamentą Nr. 26 ir padarė akivaizdžių vertinimo bei teisės klaidų, atsisakiusi ginčijamam sprendimui suteikti

EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo išimtį, šio reglamento 2 straipsnyje numatytą tam tikros veiklos, susijusios su žemės ūkio produktų gamyba ir prekyba jais, atžvilgiu. Jos teigia, kad nagrinėjamas susitarimas buvo būtinas bendrosios žemės ūkio politikos tikslams pasiekti.

192 Ieškovės tvirtina, kad nagrinėjamu susitarimu, kaip pripažinta ir ginčijamame sprendime, buvo siekiama užtikrinti galvijų augintojams minimalų gyvenimo lygį. Be to, jos pažymi, kad buvo įgyvendintas ir rinkų stabilizavimo tikslas, nes šiuo susitarimu buvo sukurtas kainų mechanizmas, padedantis sumažinti esamus sunkumus, ir leista augintojams savo produkciją parduoti rentabiliomis kainomis bei taip išgyventi krizę išliekant rinkoje. Susitarimas taip pat nekėlė pavojaus našumo didinimo, tiekimo garantijų ir vartotojams priimtinių kainų užtikrinimo tikslams, nes buvo neutralus jų atžvilgiu.

193 Ieškovės mano, kad šiuo atveju Komisija privalėjo pamėginti suderinti šiuos skirtingus tikslus (1973 m. spalio 24 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Balkan-Import-Export*, 5/73, Rink. p. 1091, 24 punktą ir 1981 m. gruodžio 17 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ludwigshafener Walzmühle ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, 197/80–200/80, 243/80, 245/80 ir 247/80, Rink. p. 3211, 41 punktą). Būtent dėl nepaprastos krizės galvijų sektoriuje ji turėtų teikti pirmenybę rinkos stabilizavimo ir deramo žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygio užtikrinimo tikslams. Todėl Komisija turėjo nuspręsti, kad visų tikslų, įtvirtintų EB 33 straipsnio 1 dalyje, palyginimas leidžia taikyti Reglamente Nr. 26 numatytą išimtį.

194 Be to, ieškovės byloje T-245/03 kritikuoja Komisijos teiginį ginčijamo sprendimo 146 ir 147 konstatuojamosiose dalyse, jog aplinkybės, kad taikytos priemonės nebuvo numatytos Reglamente Nr. 1254/1999, pakanka, jog joms nebūtų taikoma

Reglamento Nr. 26 2 straipsnyje numatyta išimtis. Ieškovė byloje T-217/03 savo ruožtu teigia, jog nusprendusi, kad susitarimas neatitinka BRO tikslų, Komisija padarė akivaizdžią vertinimo ir teisės klaidas. Be kita ko, ji teigia, kad susitarimas atitiko Reglamento Nr. 1254/1999 2 ir 31 konstatuojamosiose dalyse ir 38 straipsnyje nustatytus tikslus.

¹⁹⁵ Galiausiai ieškovės tvirtina, jog Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą ir teisės klaidą nusprendusi, kad ginčijamas susitarimas nebuvo proporcingas. Be to, Komisija nemotyvavo šios išvados ir nepaaiškino, kokios kitos priemonės nei numatytosios ginčijamame susitarime galėjo padėti sustabdyti kainų smukimą.

¹⁹⁶ Komisija tvirtina, kad Reglamento Nr. 26 2 straipsnyje numatyta išimtis turi būti aiškinama ir taikoma siaurai. Nagrinėjamoje byloje ginčijamas susitarimas geriausiu atveju galėjo būti svarbus tik vienam iš penkių EB 33 straipsnyje įtvirtintų tikslų (t. y. užtikrinti deramą žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygį) ir jis aiškiai neturi nieko bendra su kitais keturiais. Be to, jis išeina už BRO galvijienos sektoriuje taikymo ribų ir bet kuriuo atveju yra neproporcingas siekiamiems tikslams. Todėl susitarimui ši išimtis negali būti taikoma.

2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas

¹⁹⁷ Visų pirma pažymėtina, kad veiksmingos konkurencijos išsaugojimas žemės ūkio produktų rinkose atitinka bendrosios žemės ūkio politikos tikslus. Nors EB 36 straipsniu Tarybai iš tikrųjų patikėta nustatyti, koku mastu Bendrijos konkurencijos normos taikomos žemės ūkio produktų prekybai ir gamybai tam, kad

būtų atsižvelgta į ypatingą šių produktų rinkų padėtį, šia nuostata taip pat nustatomas Bendrijos konkurencijos normų taikymo žemės ūkio sektoriuje principas (2003 m. rugsėjo 9 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Milk Marque ir National Farmers' Union*, C-137/00, Rink. p. I-7975, 57 ir 58 punktai).

- 198 Pagal Reglamento Nr. 26 1 straipsnį EB (81) straipsnio 1 dalis, laikantis šio reglamento 2 straipsnio, taikoma visiems šioje nuostatoje nurodytiems susitarimams, sprendimams ir veiksams, susijusiems su EB sutarties (I) priede išvardytų žemės ūkio produktų, be kita ko, gyvų gyvūnų, mėsos ir valgomųjų mėsos subproduktų, gamyba arba prekyba jais. Reglamento 2 straipsnyje, be kita ko, numatyta, kad EB (81) straipsnio 1 dalis netaikoma tokiems susitarimams, sprendimams ir veiksams, kurie yra būtini EB (33) straipsnyje nurodytiems bendrosios žemės ūkio politikos tikslams pasiekti.
- 199 Kalbant apie visuotinio EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo taisyklės išimtį pažymėtina, kad Reglamento Nr. 26 2 straipsnis turi būti aiškinamas siaurai (1995 m. gruodžio 12 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Oude Luttikhuis ir kt.*, C-399/93, Rink. p. I-4515, 23 punktas; 1997 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Florimex ir VGB prieš Komisiją*, T-70/92 ir T-71/92, Rink. p. II-693, 152 punktas). Be to, pagal nusistovėjusią teismų praktiką Reglamento Nr. 26 2 straipsnio 1 dalies pirmasis sakiny, numatantis aptariamą išimtį, taikomas, tik jei nagrinėjamas susitarimas palankus visiems 33 straipsnio tikslams įgyvendinti (minėtų sprendimų *Oude Luttikhuis ir kt.* 25 punktas; *Florimex ir VGB prieš Komisiją* 153 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. minėto sprendimo *Frubo prieš Komisiją* 25–27 punktus). Tačiau Pirmosios instancijos teismas yra nurodęs, kad kilus konfliktui tarp šių kartais prieštaringų tikslų Komisija gali pamėginti juos suderinti (minėto sprendimo *Florimex ir VGB prieš Komisiją* 153 punktas). Galiausiai, kaip matyti iš paties Reglamento Nr. 26 2 straipsnio 1 dalies pirmojo sakinio teksto, nagrinėjamas susitarimas turi būti „būtinasis“ nurodytiems tikslams pasiekti (minėto sprendimo *Oude Luttikhuis ir kt.* 25 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. minėto sprendimo *Florimex ir VGB prieš Komisiją* 171 ir 185 punktus).

200 Pagal EB 33 straipsnio 1 dalį bendrosios žemės ūkio politikos tikslai yra šie:

- „a) didinti žemės ūkio našumą skatinant technikos pažangą bei užtikrinant racionalią žemės ūkio gamybos plėtotę ir kuo geresnę gamybos veiksmų, ypač darbo jėgos, panaudojimą;

- b) tokiu būdu užtikrinti deramą žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygį, ypač didinant žemės ūkyje dirbančių asmenų asmenines pajamas;

- c) stabilizuoti rinkas;

- d) garantuoti pakankamą tiekimą;

- e) užtikrinti vartotojams priimtinas tiekiamos produkcijos kainas.“

201 Ieškovės iš esmės teigia, kad ginčijamas susitarimas buvo būtinas dviem iš šių tikslų įgyvendinti, t. y. deramam žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygiui užtikrinti ir rinkoms stabilizuoti, ir kad kitų trijų tikslų atžvilgiu jis buvo neutralus, taigi jiems nekenkė.

- 202 Kaip pažymi ieškovės, ginčijamo susitarimo pagrindinis tikslas buvo padėti Prancūzijos galvijų augintojams kritinėje situacijoje, atsiradusioje susiklostant nagrinėjamų bylų faktinėms aplinkybėms. Todėl gali būti laikoma, kad juo siekiama užtikrinti deramą žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygį pagal EB 33 straipsnio 1 dalies b punktą.
- 203 Tačiau Pirmosios instancijos teismas mano, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimu nebuvo siekiama stabilizuoti rinkų, kaip numatyta EB 33 straipsnio 1 dalies c punkte, ir jis negali būti laikomas būtinu šiam tikslui pasiekti. Kaip pažymėta ginčijamame sprendime, 2000 ir 2001 m. galvijienos sektoriuje kilusi krizė buvo grindžiama didele neatitiktimi tarp pasiūlos ir paklausos, atsiradusia pirmiausia labai sumažėjus vartojimui po to, kai buvo nustatyti nauji kempinligės bei snukio ir nagų ligos atvejai (žr. ginčijamo sprendimo 12, 13 ir 142 konstatuojamąsias dalys). Todėl nagrinėjamos rinkoms stabilizuoti visų pirma buvo reikalingos priemonės, kuriomis būtų siekiama sumažinti gerokai perteklinės pasiūlos apimtį ir skatinti labai sumažėjusį galvijienos vartojimą.
- 204 Tačiau ginčijamame susitarime šiuo atžvilgiu nebuvo numatyta priemonių. Jame nustatytos minimalios kainos ne tik negalėjo prisidėti prie rinkų stabilizavimo, bet net ir galėjo prieštarauti šiam tikslui, nes dėl jų galėjo padidėti kainos, dėl ko dar labiau sumažėtų vartojimas ir padidėtų neatitiktis tarp pasiūlos ir paklausos. Be to, kainų schemos sukūrimas – tai dirbtinis kainų nustatymas, prieštaraujantis tiek jų natūraliam susiformavimui, tiek palaikymo ir viešosios intervencijos įsikišimo mechanizmams. Tai tegalėjo būti konjunktūrinio pobūdžio priemonė, negalėjusi turėti vidutinės trukmės ar ilgalaikio poveikio nagrinėjamose rinkose. Be to, apribojus galvijienos importą į Prancūziją neišvengimai atsirado pavojus iškraipyti valstybių narių tarpusavio prekybą galvijiena ir pakenkti aptariamų rinkų stabilumui keliose valstybėje narėje.

205 Susitarimas, ribojantis produktų importą geresnėmis kainomis ir nustatantis minimalias kainas, taip pat negali būti laikomas neutraliu EB 33 straipsnio 1 dalies e punkte numatyto tikslo užtikrinti vartotojams priimtinas tiekiamos produkcijos kainas atžvilgiu. Kaip ginčijamo sprendimo 144 konstatuojamojoje dalyje pažymėjo Komisija, dėl importo sustabdymo gali pakilti kainos viešojo maitinimo sektoriuje, kuriame plačiai naudojama importuota mėsa, ir ieškovės šiam teiginiui neprieštaravo. Be to, nors schemos kainos buvo nustatytos pirkimo skerdimui etapu, jos galėjo būti perkeltos ir vartotojams.

206 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad ginčijamas susitarimas gali būti laikomas būtinu tik siekiant užtikrinti deramą žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygį. Tačiau dėl šio susitarimo kyla rizika bent jau pakenkti vartotojams priimtinių tiekiamos produkcijos kainų nustatymui. Galiausiai jis nebuvo susijęs ir juo labiau nebuvo būtinas rinkoms stabilizuoti, pakankamam tiekimui užtikrinti bei žemės ūkio našumui didinti. Todėl, atsižvelgdamas į šio sprendimo 199 punkte nurodytą teismų praktiką, Pirmosios instancijos teismas mano, kad Komisija nepadarė klaidos nusprendusi, jog, palyginus šiuos skirtingus tikslus, nebuvo galima daryti išvados, kad šiuo atveju taikytina Reglamento Nr. 26 2 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyta išimtis.

207 Be to, reikia atmesti kaltinimus dėl teiginių ginčijamo sprendimo 146 ir 147 konstatuojamosiose dalyse, kad ginčijamas susitarimas nėra viena iš priemonių, numatytų galvijienos sektoriaus BRO teisės aktuose, pirmiausia Reglamente Nr. 1254/1999. Priešingai nei teigia ieškovės byloje T-245/03, Komisija nebuvo nusprendusi, kad vien šios aplinkybės pakanka paneigti galimybę taikyti Reglamentu Nr. 26 grindžiamą išimtį, o tik teisėtai atsižvelgė į šią aplinkybę, grįsdama savo išvadą, kad nagrinėjamas susitarimas nebuvo būtinas bendrosios žemės ūkio politikos tikslams įgyvendinti (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Florimex ir VGB prieš Komisiją* 148–151 punktus). Taip pat reikia atmesti ieškovės byloje T-217/03 teiginį, kad susitarimas buvo vienas iš šio reglamento siekiamų tikslų.

Pirmiausia nuostatose, kurias išvardija ieškovė (t. y. šio reglamento 2 ir 31 konstatuojamosios dalys ir 38 straipsnio 1 dalis), tėra numatyta galimybė Bendrijos institucijoms imtis priemonių rinkos sutrikdymo atveju (šiuo klausimu žr. minėto reglamento 43 straipsnį) ir jos niekaip nepateisina privataus susitarimo dėl importo apribojimo bei minimalių kainų nustatymo.

208 Galiausiai, kalbant apie argumentus, susijusius su ginčijamų priemonių proporcingumu, reikia atmesti kaltinimą dėl pareigos motyvuoti pažeidimo. Ginčijamo sprendimo 148 konstatuojamojoje dalyje Komisija teisiniu požiūriu pakankamai pagrindė savo išvadą, kad kainų nustatymas ir importo sustabdymas buvo didelis konkurencijos apribojimas ir, atsižvelgiant į susitarimo tikslus, negalėjo būti vertinami kaip proporcingos priemonės. Priešingai nei tvirtina ieškovės, Komisija neprivalėjo nurodyti priemonių, kurių ieškovės turėjo imtis, kad jų susitarimas atitiktų Reglamento Nr. 26 2 straipsnį. Kaltinimas, kad Komisija suklydo, kai nagrinėdama šioje nuostatoje numatytos išimties taikymą atsižvelgė į tai, kad susitarime numatytos priemonės nėra proporcingos, taip pat negali būti priimtas. Iš teismų praktikos matyti, kad taikant šią nuostatą priemonės gali būti laikomos būtinomis bendrosios žemės ūkio politikos tikslams įgyvendinti tik tuomet, jeigu jos yra proporcingos (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Florimex ir VGB prieš Komisiją* 177 punktą). Tačiau šioje byloje, net atsižvelgiant į žemės ūkio rinkų specifišką ir į susiklostant bylos faktinėms aplinkybėms galvijų sektorių ištikusią krizę, importo apribojimas ir kainų nustatymas, turint omenyje, kad pagal savo pobūdį tai yra sunkūs konkurencijos teisės pažeidimai, negali būti laikomi proporcingomis priemonėmis siekiamiems tikslams.

209 Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad šis ieškinio pagrindas turi būti atmestas.

D — *Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės į gynybą pažeidimu*

1. Šalių argumentai

- 210 Ieškovės teigia, jog pranešime apie kaltinimus, kuriuo įgyvendinamas pagrindinis teisės į gynybą paisymo principas, kaltinimai, nors ir glaustai, turi būti suformuluoti taip aiškiai, kad leistų suinteresuotiesiems asmenims tiksliai sužinoti, dėl kokių veiksmų jie kaltinami, ir kad jie galėtų veiksmingai gintis, kol Komisija priims galutinį sprendimą (1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Mo och Domsjö prieš Komisiją*, T-352/94, Rink. p. II-1989, 63 punktą).
- 211 Šioje byloje ieškovės visų pirma kaltina Komisiją pranešime apie kaltinimus nepaminėjus, jog nustatydamą visų federacijų, išskyrus FNSEA, baudų dydį ji atsižvelgė į jų narių sumokėtas metines įmokas. Antra, ieškovės teigia, jog pranešime apie kaltinimus Komisija visiškai nenurodė, kad baudų dydį ji skaičiavo atsižvelgdama į jų tiesioginių ir netiesioginių narių apyvartą. Taigi Komisija jų nesupažindino su faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, kuriomis buvo grindžiamas ginčijamas sprendimas, be kita ko, – su pagrindiniais baudos apskaičiavimo kriterijais, todėl ieškovės negalėjo pateikti savo pastabų šiuo atžvilgiu.
- 212 Ieškovės pažymi, jog Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad pranešimas apie kaltinimus, kuriame tik nurodoma, jog pažeidimo subjektas yra kolektyvinis vienetas, nesuteikia ši susivienijimą sudarančioms bendrovėms pakankamos informacijos apie tai, kad, konstatavus pažeidimą, baudos joms bus skirtos

individualiai, ir jo nepakanka atkreipti jų dėmesį į tai, kad baudų dydis bus nustatomas įvertinus kiekvienos bendrovės dalyvavimą atliekant tariamą pažeidimą sudarančius veiksmus (2000 m. kovo 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Compagnie maritime belge transports ir kt. prieš Komisiją*, C-395/96 P ir C-396/96 P, Rink. p. I-1365, 144–146 punktai).

- 213 Galiausiai ieškovės tvirtina, jog to, kad 2003 m. sausio 10 d. Komisija išsiuntė joms laišką su prašymu pateikti finansinės informacijos, nepakanka siekiant užtikrinti teisių į gynybą laikymąsi. Kadangi šis laiškas buvo atsiųstas po to, kai ieškovės pateikė savo pastabas ir įvyko posėdis, jos nebeturėjo galimybės gintis šiuo klausimu. Be to, šis prašymas visiškai nerodė Komisijos ketinimų.
- 214 Komisija pažymi, jog pagal teismų praktiką savo pranešime apie kaltinimus ji privalo tik nurodyti, kad nagrinės klausimą, ar tam tikroms įmonėms reikės skirti baudas, ir įvardyti baudai apskaičiuoti svarbias faktines bei teisines aplinkybes (1983 m. birželio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, 100/80–103/80, Rink. p. 1825, 21 punktas).
- 215 Pasak Komisijos, ieškovės negalėjo nežinoti, kad bus atsižvelgta į jų narių įmokų dydį, ir jos galėjo visiškai laisvai pateikti savo pastabas dėl pranešimo apie kaltinimus. Taip pat jos turėjo galimybę pareikšti nuomonę savo narių apyvartos klausimu, nes 2003 m. sausio 10 d. Komisija joms išsiuntė prašymą pateikti informacijos (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 23 punktą).
- 216 Galiausiai Komisija ginčija ieškovių nurodyto sprendimo *Compagnie maritime belge transports ir kt. prieš Komisiją* reikšmę. Šiuo atveju pranešimas apie kaltinimus labai

aiškiai parodė, kad Komisija ketino baudas skirti ieškovėms, kurioms buvo skirtas šis pranešimas, o ne tarpinėms federacijoms arba individualiems ūkininkams. Atsižvelgdamos į teismų praktiką dėl asociacijų narių, ieškovės tikrai galėjo suvokti riziką ir šiuo atžvilgiu gintis per administracinę procedūrą.

2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas

²¹⁷ Teisės į gynybą paisymas visose procedūrose, kuriose gali būti skirtos sankcijos, pirmiausia baudos, yra pagrindinis Bendrijos teisės principas, kurio turi būti laikomasi net ir per administracinę procedūrą (1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cascades prieš Komisiją*, T-308/94, Rink. p. II-925, 39 punktas). Įgyvendinant šį principą, pranešimas apie kaltinimus yra esminė procesinė garantija. Šiame pranešime apie kaltinimus turi būti aiškiai nurodyti visi pagrindiniai elementai, kuriais Komisija remiasi šiuo procedūros etapu (minėto sprendimo *Compagnie maritime belge transports ir kt. prieš Komisiją* 142 punktas).

²¹⁸ Pagal nusistovėjusią teismų praktiką Komisija įvykdo savo pareigą paisyti įmonių teisės būti išklausytoms, jeigu ji savo pranešime apie kaltinimus aiškiai praneša, kad spręs klausimą, ar tam tikroms įmonėms reikės skirti baudas, ir nurodo baudai apskaičiuoti svarbias faktines ir teisine aplinkybes, pavyzdžiui, tariamo pažeidimo sunkumą ir trukmę, ir tai, ar pažeidimas padarytas tyčia, ar dėl neatsargumo. Taip Komisija įmonėms pateikia informacijos, kurios joms gali prireikti gynybai ne tik dėl pažeidimo konstatavimo, bet ir dėl baudos skyrimo (minėtų sprendimų *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 21 punktas ir *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją* 78 punktas).

219 Ieškovės teigia, jog pranešime apie kaltinimus Komisija turėjo paminėti, kad nustatydamą visų federacijų, išskyrus FNSEA, baudų dydį ji atsižvelgs į jų metinių įmokų dydį ir apskaičiuos baudas pagal ieškovių narių apyvartą.

220 Šiuo atžvilgiu svarbu pažymėti, pirma, kad, ginčijamame sprendime apskaičiuodama pagrindinį baudų dydį, Komisija rėmėsi ieškovių gautomis įmokomis (ginčijamo sprendimo 169 ir 170 konstatuojamosios dalys). Nustačiusi, kad, atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą, pagrindinei žemės ūkio federacijai (FNSEA) skirtos baudos pagrindinis dydis yra 20 mln. EUR, metinių kiekvienos kitos federacijos ir FNSEA gautų įmokų dydžio santykiu Komisija pasinaudojo kaip objektyviu kriterijumi, rodančiu santykinę skirtingų žemės ūkio federacijų svarbą ir atitinkamai – jų atsakomybės laipsnį darant pažeidimą. Taigi šie dydžiai sudarė vieną penktadalį (FNPL), vieną dešimtadalį (FNB ir FNCBV) ir vieną dvidešimtąją dalį (JA) nuo FNSEA atveju nustatyto dydžio.

221 Antra, pažymėtina, kad, kaip Komisija pripažino Pirmosios instancijos teisme, norėdama patikrinti, ar nėra pažeidžiama Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nustatyta 10 % riba, ji atsižvelgė į ieškovių bazinių narių apyvartą.

222 Tačiau Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad duomenų apie ketinamos skirti baudos dydį pateikimas pranešime apie kaltinimus, kol įmonėms nebuvo suteikta galimybė pareikšti savo nuomonės dėl joms inkriminuojamų kaltinimų, būtų netinkamas užbėgimas už akių Komisijos sprendimui (minėtų sprendimų *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 21 punktą ir *ABB Asea Brown Boveri prieš Komisiją* 66 punktą). Juo labiau Komisijos sprendimui būtų netinkamai užbėgta už

akių, jei pranešime apie kaltinimus būtų iškeltas klausimas, ar galbūt galutiniu sprendimu skirtinos baudos dydis neviršys maksimalios 10 % ribos.

223 Be to, priešingai nei teigia ieškovės, minėtas sprendimas *Compagnie maritime belge transports ir kt. prieš Komisiją* neturi reikšmės šiai bylai. Aptariamo sprendimo 143–146 punktuose Teisingumo Teismas nustatė, kad pranešime apie kaltinimus Komisija privalo nedviprasmiškai įvardyti asmenis, kuriems gali būti skirta bauda, ir nusprendė, kad pranešimas apie kaltinimus, kuriame tik nurodoma, jog pažeidimo subjektas yra kolektyvinis vienetas, nesuteikia šį susivienijimą sudarančioms bendrovėms pakankamos informacijos apie tai, kad, konstatavus pažeidimą, baudos joms bus skirtos individualiai, ir jo nepakanka atkreipti jų dėmesį, kad baudų dydis bus nustatomas įvertinus kiekvienos bendrovės dalyvavimą atliekant tariamą pažeidimą sudarančius veiksmus. Tačiau nagrinėjamose bylose Komisija sankcijas skyrė ne ieškovių tiesioginiams ar netiesioginiams nariams, o ieškovėms, atsižvelgusi į kiekvienos jų atsakomybės laipsnį darant pažeidimą (ginčijamo sprendimo 169 konstatuojamoji dalis bei 1 ir 3 straipsniai), kaip ji tai buvo paskelbusi pranešime apie kaltinimus. Aplinkybė, kad atsižvelgiama į pažeidimą padariusios įmonių asociacijos narių apyvartą, visiškai nereiškia, jog bauda buvo skirta šiems nariams (1994 m. vasario 23 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CB ir Europay prieš Komisiją*, T-39/92 ir T-40/92, Rink. p. II-49, 139 punktas).

224 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Komisija nepažeidė ieškovių teisės į gynybą, pranešime apie kaltinimus nenurodžiusi, jog numato atsižvelgti į jų per metus gautų įmokų dydį ir į jų narių apyvartą, siekiant apskaičiuoti pagrindinį baudos dydį ir patikrinti, ar nėra pažeidžiama Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nustatyta 10 % riba.

225 Todėl šį ieškinio pagrindą reikia atmesti.

E — *Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su pareigos motyvuoti pažeidimu*

1. Šalių argumentai

- 226 Ieškovės primena, kad ginčijamo sprendimo motyvai turi leisti Bendrijos teismui vykdyti šio sprendimo teisėtumo priežiūrą, o suinteresuotajam asmeniui — sužinoti jį priimti paskatinusias priežastis, kad jis galėtų ginti savo teises ir patikrinti, ar sprendimas tinkamai pagrįstas (1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Gruber + Weber prieš Komisiją*, T-310/94, Rink. p. II-1043, 40 punktas).
- 227 Jos teigia, kad ginčijamame sprendime neaptariamas nei apyvartos dydis, į kurią Komisija atsižvelgė nustatydamą baudas, nei vertinimas, ar nėra pažeista Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta maksimali 10 % riba. Komisija nenurodė, kad ji nusprendė šią ribą apskaičiuoti sudėjusi ieškovių narių apyvartą, ir nepatikslino, kokie tai nariai. Tačiau šiuo atveju motyvavimas turėjo būti ypač tikslus, nes Komisija pirmą kartą nagrinėjo bylą, susijusią su žemės ūkio profesinėmis sąjungomis, ir ketino nukrypti nuo griežtų atsižvelgimui į asociacijos narių apyvartą nustatytų sąlygų. 2003 m. sausio 10 d. Komisijos prašymas pateikti informacijos bet kuriuo negali kompensuoti šios motyvavimo stokos. Galiausiai dėl šio pareigos motyvuoti pažeidimo, ieškovės byloje T-217/03 manymu, turi būti panaikintas visas ginčijamas sprendimas, o ne tik su baudomis susijusi jo dalis.
- 228 Prancūzijos Respublika pažymi, kad ginčijamas sprendimas netenkina iš EB 253 straipsnio kylančio motyvavimo reikalavimo. Jos manymu, paaiškinimai, kuriuos Komisija pirmą kartą pamėgino pateikti savo atsiliepime į ieškinį, neturi įtakos šiai aplinkybei (šiuo klausimu žr. 2002 m. vasario 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *INMA ir Itainvest prieš Komisiją*, T-323/99, Rink. p. II-545, 76 punktą).

- 229 Komisija pirmiausia teigia, kad šiuo ieškinio pagrindu gali būti grindžiamas ne viso sprendimo, o tik jo 3 straipsnio panaikinimas, nes tariamas nepakankamas motyvavimas susijęs su baudų dydžių ir neturi poveikio nei faktinių aplinkybių tikrumui, nei teisiniam jų vertinimui. Jos teigimu, nagrinėjamoje byloje ji bet kuriuo atveju visiškai įvykdė savo pareigą motyvuoti.
- 230 Komisija pažymi, kad ši pareiga įvykdoma jai nurodžius aplinkybes, į kurias ji atsižvelgė nustatydamą pažeidimo sunkumą ir trukmę baudai apskaičiuoti (2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Enso Española prieš Komisiją*, C-282/98 P, Rink. p. I-9817, 40 ir 41 punktai ir sprendimo *SCA Holding prieš Komisiją*, C-297/98 P, Rink. p. I-10101, 56–65 punktai; 2003 m. liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją*, T-220/00, Rink. p. II-2473, 218 punktas). Taigi sprendime ji neturi nurodyti nei apyvartos, į kurią atsižvelgė, nei to, kokią jos procentinę dalį sudarė bauda, nes tai, ar buvo pasiekta 10 % riba, nėra sprendimo motyvavimo dalis. Iš tikrųjų 10 % riba – tai maksimalus įstatyminis baudos, kuri gali būti paskirta, riba, o ne priimtose priemonės pagrindimo dalis.
- 231 Be to, Komisija teigia, kad pareiga motyvuoti turi būti vertinama atsižvelgiant į jos kontekstą, ir primena, jog ji aiškiai nurodė, kad rėmėsi gairių nuostatomis, kurių 5 punkto c papunktis leidžia skirti asociacijai baudą, atitinkančią visų pavienių baudų, kurios galėjo būti skiriamos kiekvienai asociacijos narei, sumą. Ieškovės negalėjo nežinoti, kokiais principais vadovaujamosi skiriant baudą, ir, be kita ko, aplinkybės, jog Komisija atsižvelgia į jų narių apyvartą, kad patikrintų, ar nėra viršyta 10 % riba. Iš ginčijamo sprendimo visumos matyti, kad ieškovės padarė pažeidimą ne savo, bet savo narių naudai.
- 232 Komisija taip pat pažymi, kad 2003 m. sausio 10 d. ji paprašė kiekvieną ieškovę nurodyti savo narių apyvartą. Ieškovė byloje T-217/03 šią informaciją jai atsiuntė

2003 m. sausio 27 d. laišku. Šios federacijos pateikti skaičiai rodo, kad iki 10 % ribos buvo dar labai toli. Tačiau ieškovės byloje T-245/03 pranešė, kad jos neturi galimybių pateikti šios informacijos. Dėl šio atsisakymo Komisija galėjo priimti sprendimą remdamasi Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 5 dalimi, prireikus paskirdama periodinę arba vienkartinio dydžio baudą, tačiau ji apsiribojo tik tuo, kad atsižvelgdama į turimą informaciją įsitikino, jog nebuvo nė menkiausios rizikos pasiekti 10 % ieškovių narių apyvartos sudarančią ribą.

2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas

²³³ Pagal nusistovėjusią teismų praktiką, nurodant motyvus, pagal EB 253 straipsnį turi būti išdėstomi aiškūs ir nedviprasmiški aktą priėmusios institucijos argumentai, kad suinteresuotieji asmenys galėtų susipažinti su priimto akto pagrindimu, o kompetentingas teismas – vykdyti savo kontrolės funkciją. Pareiga motyvuoti turi būti vertinama atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, ypač į akto turinį, motyvų, kuriais remiamasi, pobūdį ir į galimą šio akto adresatų arba kitų su šiuo aktu tiesiogiai ir konkrečiai susijusių asmenų suinteresuotumą gauti paaiškinimus. Nereikalaujama, kad motyvuose būtų tiksliai įvardyti visi reikšmingi faktiniai ir teisiniai elementai, nes tai, ar aktų motyvavimas tenkina EB 253 straipsnio reikalavimus, turi būti vertinama atsižvelgiant ne tik į jų tekstą, bet ir į kontekstą bei visas nagrinėjamą sritį reglamentuojančias teisės normas (minėto sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją* 216 punktą; 2005 m. spalio 25 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Groupe Danone prieš Komisiją*, T-38/02, Rink. p. II-4407, 96 punktą).

²³⁴ Šiuo atveju ieškovės Komisiją kaltina, kad ginčijamame sprendime ji aiškiai nepagrindė, jog skirtos baudos neviršijo Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje

nustatytos 10 % jų apyvartos ribos, ir nenurodė priežasčių, dėl kurių, tikrindama, ar buvo laikomasi šios ribos, ji galėjo atsižvelgti į jų narių apyvartas.

235 Konstatuotina, kad iš tikrųjų jokia ginčijamo sprendimo konstatuojamoji dalis nėra skirta nagrinėjimui, ar nėra pažeista baudoms taikoma 10 % apyvartos riba. Komisija taip pat nenurodė, kad tikrinant minėtos ribos laikymąsi šiuo atveju reikia atsižvelgti į ieškovių bazinių narių apyvartą, ir juo labiau nepagrindė tokios galimybės.

236 Tačiau Komisija mano, kad 10 % apyvartos riba yra tik maksimalus teisėtas baudos dydis ir nėra sprendimo motyvavimo dalis.

237 Vis dėlto pažymėtina, kad Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nurodyta 10 % apyvartos riba susijusi su įmone arba asociacija, padariusia pažeidimą, kuri, būdama sprendimo adresate, dėl šios aplinkybės gali patikrinti, ar ši riba nebuvo peržengta. Šiomis aplinkybėmis tos ribos taikymo specialiai pagrįsti nereikia. Tačiau jei Komisija nukrypsta nuo savo įprasto metodo ir skirdama baudą atsižvelgia į kitą, o ne į sprendimo, kuriuo baudžiama už pažeidimą, adresato apyvartą, pavyzdžiui, į nubaustos asociacijos narių apyvartą, šiuo klausimu ji privalo konkrečiai motyvuoti savo sprendimą, kad sprendimo adresatas turėtų galimybę patikrinti, ar skaičiuojant baudą buvo laikomasi 10 % ribos.

238 Pavyzdžiui, jei Komisija skiria baudą atskirai pažeidimą padariusiai įmonei, nesant ypatingų aplinkybių, ji iš esmės neprivalo aiškiai motyvuoti 10 % apyvartos ribos laikymosi. Šiai įmonei turi būti žinomi ir šios įstatyminės ribos buvimas, ir jos pačios apyvarta ir todėl, net jei sprendime dėl sankcijos nėra jokio pagrindimo, ji gali įvertinti, ar jai skirta bauda viršija 10 % ribą.

239 Tačiau jei Komisija baudžia įmonių asociaciją ir tikrindama, ar laikomasi 10 % apyvartos ribos, remiasi visų ar dalies šios asociacijos narių apyvartos suma, ji turi aiškiai nurodyti tai savo sprendime ir išdėstyti priežastis, pateisinančias atsižvelgimą į narių apyvartą. Nesant tokio motyvavimo, suinteresuotieji asmenys neturi galimybės susipažinti su tokio sprendimo pagrindu ir negali tinkamai patikrinti, ar šiuo atveju buvo laikomasi įstatyminės ribos.

240 Šiai išvadai neprieštarauja šio sprendimo 230 punkte minėta Komisijos nurodyta teismų praktika, pagal kurią, kalbant apie pareigos motyvuoti apimtį apskaičiuojant už Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimą skirtos baudos dydį, pakanka, kad Komisija savo sprendime nurodytų vertinimo kriterijus, į kuriuos ji atsižvelgė taikydama gaires ir kurie jai leido įvertinti pažeidimo sunkumą bei trukmę. Ši teismų praktika susijusi tik su baudos dydžio nustatymu, o ne su vertinimu, ar galutinė sankcija neviršija maksimalios 10 % nubaustos įmonės arba asociacijos apyvartos ribos.

241 Todėl darytina išvada, kad šiuo atveju ginčijamame sprendime Komisija turėjo nurodyti, jog, tikrindama, ar skirtos baudos nepažeidė maksimalios įstatyminės 10 %

ribos, ji rėmėsi ieškovių bazinių narių apyvarta ir prireikus patikslinti, ar kalbama apie visus narius, ar apie tam tikras jų kategorijas. Taip pat Komisija turėjo išdėstyti, kokios aplinkybės leido jai šiuo tikslu atsižvelgti į ieškovių narių apyvartą.

242 Be to, Komisija negali remtis tuo, kad ginčijamo sprendimo 164 konstatuojamojoje dalyje nurodė, jog savo nuomonę pagrįs gairėmis. Ši bendra nuoroda daroma skyriuje, skirtame baudų dydžio nustatymui, ir ja siekiama tik priminti vertinant pažeidimo sunkumą taikomus kriterijus. Taip pat pažymėtina, kad ginčijamame sprendime Komisija nepadarė nuorodos į gairių 5 punkto c papunktį, skirtą galimybei atsižvelgti į tam tikros asociacijos narių apyvartą.

243 Taip pat Komisija negali remtis laiškais, kurie ieškovėms buvo išsiųsti 2003 m. sausio 10 d. prašant nurodyti jų narių apyvartą. Net darant prielaidą, kad iš šių prašymų konteksto ieškovės galėjo suprasti, jog ginčijamame sprendime apskaičiuojant 10 % ribą buvo atsižvelgta į jų narių apyvartą, šie prašymai negali kompensuoti ginčijamo sprendimo motyvavimo stokos šiuo klausimu ir visų pirma to, kad nebuvo nurodytos priežastys, kodėl šie skaičiai galėjo būti naudojami skaičiuojant, ar nebuvo viršyta ši riba.

244 Galiausiai kalbant apie tai, kad ieškovės byloje T-245/03 nenurodė Komisijai savo narių apyvartų, pažymėtina, jog ši aplinkybė taip pat negali atleisti Komisijos nuo pareigos ginčijamame sprendime nurodyti motyvus, dėl kurių ji nusprendė, kad dera atsižvelgti į šių narių apyvartą ir kad šiuo atveju nebuvo viršyta maksimali 10 % riba.

245 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Komisija pažeidė pareigą motyvuoti, kuri jai nustatyta EB 253 straipsnyje.

II — *Dėl reikalavimų panaikinti arba sumažinti baudą*

246 Pagrįsdamos savo reikalavimus panaikinti arba sumažinti ginčijamu sprendimu joms skirtas baudas, ieškovės nurodo šešis ieškinio pagrindus. Pirmasis susijęs su gairių neteisėtumu. Antrasis – su proporcingumo principo pažeidimu, akivaizdžia vertinimo klaida ir teisės klaida nustatant pažeidimo sunkumą. Trečiasis ieškinio pagrindas susijęs su vertinimo ir teisės klaidomis bei su proporcingumo principo pažeidimu, atsižvelgiant į sunkinančias ir lengvinančias aplinkybes. Ketvirtasis ieškinio pagrindas susijęs su Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimu nustatant baudų dydį. Penktasis ieškinio pagrindas susijęs su dvigubos sankcijos draudimo principo pažeidimu. Šeštasis – su proporcingumo principo pažeidimu ir akivaizdžia vertinimo klaida, atsižvelgiant į gairių 5 punktu b papunktyje numatytas aplinkybes.

A — *Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su gairių neteisėtumu*

1. Šalių argumentai

247 Ieškovės byloje T-245/03 visų pirma teigia, kad gairės pažeidžia proporcingumo principą. Jos pažymi, kad susitarimo arba suderintųjų veiksmų poveikio rinkai vertinimas yra pagrindinis kriterijus nustatant pažeidimo sunkumo laipsnį. Tačiau kvalifikuodama pažeidimą kaip labai sunkų, Komisija visiškai neatsižvelgia į jo

poveikį, o tik į pobūdį ir į atitinkamos geografinės rinkos dydį. Be to, jeigu pagal gairių 1 punkto A dalį pažeidimas kvalifikuojamas kaip labai sunkus, minimalus už jį skiriamos baudos dydis yra 20 mln. EUR; šis dydis nustatytas neobjektyviai ir savavališkai. Be to, jis neleidžia Komisijai atsižvelgti į atitinkamo ūkio subjekto svarbą, dydį ir pobūdį arba į naudą, kurią jis gavo iš pažeidimo.

248 Antra, ieškovės teigia, kad gairės pažeidžia Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį. Jos pirmiausia pažymi, kad gairių 1 punkto A dalis leidžia Komisijai nustatyti didesnę kaip 1 mln. EUR arba kaip 10 % kaltinamos įmonės apyvartos pagrindinį baudos dydį. Tačiau, pasak ieškovių, Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje įtvirtinus, kad Komisija, nustatydamą pagrindinį baudos dydį, turi atsižvelgti į pažeidimo sunkumą ir trukmę, neleidžiama, kad šis dydis – kaip ir galutinis baudos dydis – viršytų šias ribas. Antra, ieškovės tvirtina, kad gairių 1 punkto B dalyje į pažeidimo trukmės kriterijų atsižvelgiama tik padidinant baudos dydį, taigi Komisija priversta vienodai vertinti ir pažeidimą, darytą kelias dienas, ir pažeidimą, darytą beveik metus.

249 Komisija visų pirma pažymi, kad Reglamento Nr. 17 15 straipsnyje aiškiai nurodyti tik pažeidimo sunkumo bei trukmės kriterijai, ir šioje nuostatoje nėra kitaip ribojama arba patikslinama Komisijos diskrecijos teisė nustatant baudų dydį be pareigos laikytis kiekvienos įmonės apyvartos ribų. Be to, atsižvelgiant į tai, kad labai sunkūs pažeidimai – tai veiksmai, kurių pats tikslas akivaizdžiai prieštarauja vidaus rinkos principams, ir siekiant užtikrinti atgrasomąjį baudų poveikį, visiškai neatrodo, kad būtų neproporcinga pasirinkti 20 mln. EUR atspirties tašką. Bet kuriuo atveju, priešingai nei teigia ieškovės, labai sunkių pažeidimų kategorijoje įmanoma nustatyti

mažesnę kaip 20 mln. EUR dydį. Antra, Komisija teigia, kad baudos dydžio ribojimas turi būti taikomas galutiniam baudos dydžiui, prieš atsižvelgiant į lengvinančias aplinkybes, ir kad aplinkybė, jog trumpa pažeidimo trukmė yra ne baudą sumažinantis, o tik neutralus kriterijus, nepažeidžia Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies.

2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas

250 Pirmiausia konstatuotina, kad nors gairės ir nėra ginčijamo sprendimo teisinis pagrindas, nes pastarasis pagrįstas Reglamentu Nr. 17, jomis įtvirtinama bendra ir abstrakti metodologija, kurią Komisija nustatė baudoms apskaičiuoti. Todėl šiuo atveju tarp ginčijamo individualaus sprendimo ir bendro pobūdžio akto, t. y. gairių, yra tiesioginis ryšys. Kadangi ieškovės negali prašyti panaikinti gairių, jos gali būti prieštaravimo dėl teisėtumo dalykas (2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją*, T-23/99, Rink. p. II-1705, 274 ir 276 punktai ir 2005 m. lapkričio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Heubach prieš Komisiją*, T-64/02, Rink. p. II-5137, 35 punktas).

251 Ieškovės visų pirma teigia, kad gairės pažeidžia proporcingumo principą, nes apibrėžiant labai sunkių pažeidimų kategoriją jose nėra atsižvelgiama į atitinkamo susitarimo arba veiksmų poveikį.

252 Šiuo atžvilgiu primintina, jog gairių 1 punkto A dalyje yra nustatyta, kad labai sunkiems pažeidimams iš esmės priskiriami „horizontalūs apribojimai, pavyzdžiui, kainų karteliai, rinkos pasidalijimo kvotos ir tinkamam vidaus rinkos veikimui pavojų keliantys veiksmai, pavyzdžiui, nacionalinių rinkų atskyrimas“. Pagal

nusistovėjusių teismų praktiką susitarimai dėl kainų arba rinkų atskyrimo pagal savo pobūdį yra labai sunkūs pažeidimai (2003 m. gruodžio 11 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Strintzis Lines Shipping prieš Komisiją*, T-65/99, Rink. p. II-5433, 168 punktas ir sprendimo *Minoan Lines prieš Komisiją*, T-66/99, Rink. p. II-5515, 280 punktas; 2005 m. liepos 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Brasserie nationale prieš Komisiją*, T-49/02–T-51/02, Rink. p. II-3033, 173 ir 174 punktai). Todėl Pirmosios instancijos teismas mano, kad Komisija, gairėse nurodžiusi, jog šios rūšies pažeidimai laikytini labai sunkiais, nepažeidė proporcingumo principo. Bet kuriuo atveju gairių 1 punkto A dalies pirmojoje pastraipoje numatyta, kad vertinant pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į jo įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta. Darytina išvada, kad tam tikromis konkrečiomis aplinkybėmis Komisija, norėdama nustatyti, ar nagrinėjamas pažeidimas kvalifikuotinas kaip labai sunkus, turi atsižvelgti į jo poveikį.

253 Toliau dėl to, kad už labai sunkius pažeidimus numatytas 20 mln. EUR baudos dydis yra tariamai neobjektyvus ir nustatytas savavališkai, pirmiausia primintina, jog pagal nusistovėjusių teismų praktiką ir atsižvelgiant į Reglamento Nr. 17 kontekstą Komisija, nustatydama baudų dydžius, turi didelę diskreciją, kad skatintų įmones laikytis konkurencijos taisyklių (minėto sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją* 76 punktas). Taip pat pažymėtina, kad gairėse numatyti pagrindiniai dydžiai yra tik „galimi“, todėl Komisija yra visiškai laisva nustatyti mažesnę kaip 20 mln. EUR pagrindinį dydį. Kadangi gairėse nustatyti fiksuoti dydžiai yra tik orientaciniai, iš to negalima daryti išvados apie *per se* proporcingumo principo pažeidimą (minėto sprendimo *Heubach prieš Komisiją* 40 ir 44 punktai).

254 Antra, ieškovės teigia, kad gairių 1 punkto A dalyje nustatytas baudų skaičiavimo metodas prieštarauja Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 daliai, nes juo numatoma galimybė nustatyti didesnę kaip 1 mln. EUR arba 10% kaltinamosios įmonės apyvartos pagrindinį baudos dydį.

255 Tačiau šiam teiginiui negali būti pritarta. Iš esmės Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje numačius, kad Komisija gali paskirti ne didesnę kaip 10 % kiekvienos iš pažeidime dalyvavusių įmonių praėjusių verslo metų metinės apyvartos baudą, tik nustatoma, jog įmonei skirta bauda yra sumažintina, jeigu ji viršija 10 % įmonės apyvartos, neatsižvelgiant į tarpines sumas, kurios turėtų atspindėti pažeidimo sunkumo laipsnį ir trukmę. Tad Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis nedraudžia Komisijai apskaičiuojant baudą gauti tarpinę sumą, viršijančią 10 % konkrečios įmonės apyvartos, jei galutinė įmonei paskirta bauda neviršija šios viršutinės ribos (minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 287 ir 288 punktai). Šie argumentai taip pat taikytini maksimaliam 1 mln. EUR dydžiui.

256 Ieškovės dar tvirtina, kad gairių 1 punkto B dalis pažeidžia Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį, nes joje į pažeidimo trukmės kriterijų atsižvelgiama tik padidinant baudos dydį.

257 Pažymėtina, jog Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad nustatant baudos dydį atsižvelgiama ne tik į pažeidimo sunkumą, bet ir į jo trukmę. Šiuo atžvilgiu gairių 1 dalies B punkte numatyta, kad dėl pažeidimo trukmės pagrindinis baudos dydis, nustatytas už pažeidimo sunkumą, gali būti padidintas. Gairėse skiriami: trumpos trukmės pažeidimai (paprastai trunkantys trumpiau kaip vienerius metus) – bauda nedidinama, vidutinės trukmės pažeidimai (paprastai trunkantys nuo vienerių iki penkerių metų) – už pažeidimo sunkumą numatyta bauda gali būti padidinta iki 50 % ir galiausiai ilgos trukmės pažeidimai (paprastai trunkantys ilgiau kaip penkerius metus) – už pažeidimo sunkumą numatyta bauda gali būti padidinta iki 10 % už metus. Taigi gairėse neatsižvelgiama į labai trumpą pažeidimo trukmę, siekiant sumažinti pradinį baudos dydį.

- 258 Tačiau tai, kad pažeidimas truko trumpai, visiškai neturi įtakos jo sunkumui, kuris kyla iš paties pažeidimo pobūdžio. Todėl Komisija gairių 1 punkto B dalies pirmosios pastraipos pirmoje įtraukoje teisingai nustatė, kad labai trumpa pažeidimo trukmė, t. y. trumpesnė kaip vieneri metai, pateisina tik tai, jog prie už pažeidimo sunkumą nustatytos baudos nebus pridėta jokia papildoma suma (šiuo klausimu žr. 2003 m. kovo 19 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją*, T-213/00, Rink. p. II-913, 283 punktą).
- 259 Taigi pažymėtina, kad pagal nusistovėjusią teismų praktiką gairės neperžengia sankcijų teisinio pagrindo ribų, nustatytų Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje. Iš tikrųjų gairėse nustatytas bendras baudų apskaičiavimo metodas grindžiamas dviem Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nurodytais kriterijais, t. y. pažeidimo sunkumu ir jo trukme, ir jį taikant laikomasi toje pačioje nuostatoje nustatytų maksimalių ribų kiekvienos įmonės apyvartos atžvilgiu (minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 231 ir 232 punktai; 2004 m. balandžio 29 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, T-236/01, T-239/01, T-244/01–T-246/01, T-251/01 ir T-252/01, Rink. p. II-1181, 189 ir 190 punktai; minėto sprendimo *Heubach prieš Komisiją* 37 punktas).
- 260 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti šį ieškinio pagrindą.

B — *Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su proporcingumo principo pažeidimu, akivaizdia vertinimo klaida ir teisės klaida nustatant pažeidimo sunkumą*

1. Šalių argumentai

- 261 Ieškovės teigia, kad Komisija turėjo kvalifikuoti pažeidimą ne kaip „labai sunkų“, o kaip „sunkų“. Jos tvirtina, kad Komisija negalėjo jų kaltinti dėl susitarimo skyriaus

„Importas“, ir ginčija šio susitarimo skyriaus „Kaina“ trukmę. Be to, jos kaltina Komisiją, kad ši neatsižvelgė į nedidelį ginčijamų priemonių poveikį rinkos veikimui. Jų teigimu, inkriminuojamos aplinkybės nepadarė jokios žalos galvijienos sektoriui ir susitarimas neturėjo jokio poveikio nei kainoms, nei importui. Pavyzdžiui, skerdėjai nėra kada nors teigę, kad susitarimas dėl kainų schemos, kuri, be to, neturėjo jokio poveikio vartojimo kainoms, padarė jiems žalos. Vis dėlto Komisija nekėlė klausimų nei dėl atitinkamo ekonominio sektoriaus svarbos, nei dėl tikrojo susitarimo poveikio. Tačiau, pasak ieškovių, ji negalėjo pasiremti tik tuo, kad neįmanoma pakankamai tiksliai įvertinti tikrojo susitarimo poveikio. Taip pat ieškovės tvirtina, kad Komisija neatsižvelgė į visą bylos teisinį ir ekonominį kontekstą, pirmiausia į sektorių ištikusią krizę ir į Bendrijos priemonių neveiksmingumą kovojant su ja. Galiausiai jos teigia, kad pažeidimą sudarė vertikalus, o ne horizontalus susitarimas.

²⁶² Komisija teigia, kad, atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį ir nagrinėjamos rinkos geografines ribas, pažeidimas neabejotinai buvo labai sunkus.

2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas

²⁶³ Visų pirma pažymėtina, kad buvo nuspręsta, jog Komisija nepadarė klaidos nustatydamą ginčijamo susitarimo trukmę ir mastą. Taigi reikia atmesti ieškovių kritiką dėl šio susitarimo sunkumo kvalifikavimo, grindžiamą klaidingu pažeidimo trukmės ir masto vertinimu.

²⁶⁴ Toliau pažymėtina, kad nagrinėjami pažeidimai, t. y. galvijienos importo sustabdyimas arba ribojimas ir minimalių kainų schemos nustatymas, yra ypač sunkūs. Kaip teisingai gairių 1 punkto A dalies trečiojoje įtraukoje pažymi Komisija, veiksmai,

kuriais siekiama atskirti nacionalines rinkas, iš esmės yra labai sunkūs pažeidimai. Be to, nagrinėjamoje byloje kainų nustatymo priemonės yra labai sunkus pažeidimas. Šiame ginčijamo susitarimo skyriuje buvo nustatytos minimalios kainos tam tikroms karvių kategorijoms, siekiant jas primesti visiems nagrinėjamose rinkose veikiančiams ūkio subjektams (žr. šio sprendimo 85 punktą). Šios išvados negali paneigti ieškovių argumentas, kad ginčijamas susitarimas buvo vertikalus susitarimas. Primintina, kad ši susitarimą sudarė federacijos, atstovaujančios labai didelei Prancūzijos augintojų ir skerdėjų, dviejų gamybos grandinės grandžių galvijenos sektoriuje, daliai (žr. šio sprendimo 88 punkto). Pažeidimai, už kuriuos buvo nubausta, paveikė pagrindinę Europos galvijenos rinką, be to, ribodami importą, išėjo už nacionalinės rinkos ribų. Taip pat neginčijama, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimą pasirašiusios federacijos buvo pagrindiniai Prancūzijos galvijų auginimo ir skerdimą sektoriaus susivienijimai.

265 Dėl atsižvelgimo į susitarimo poveikį Pirmosios instancijos teismas mano, jog šioje byloje Komisija teisingai įvertino gairių 1 punkto A dalį, kurioje minima, kad, vertinant pažeidimo sunkumą, į jo įtaką rinkai reikia atsižvelgti, tik jeigu ji gali būti įvertinta. Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad ginčijamame sprendime Komisija išnaginėjo galvijenos importo į Prancūziją ir skirtingų galvijenos rūšių vidutinių kainų pasikeitimus po to, kai buvo sudarytas ginčijamas susitarimas, tačiau padarė išvadą, kad ji negali įvertinti tikrojo šio susitarimo poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai ir kainoms (ginčijamo sprendimo 78, 81 ir 167 konstatuojamosios dalys). Galiausiai, kalbant apie argumentus, susijusius su bylos ekonominiu kontekstu, pažymėtina, kad ginčijamame sprendime Komisija atsižvelgė į šį kontekstą, pirmiausia taikydama gairių 5 punkto b papunktį (žr. šio sprendimo 350–361 punktus). Bet kuriuo atveju šis klausimas bus išsamiau nagrinėjamas toliau.

266 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Pirmosios instancijos teismas mano, kad nagrinėjamoje byloje pažeidimo kvalifikavimas kaip „labai sunkaus“ buvo pagrįstas.

267 Todėl šis ieškinio pagrindas turi būti atmestas.

C — Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su vertinimo bei teisės klaidomis ir proporcingumo principo pažeidimu, atsižvelgiant į lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes

268 Ieškovės ginčija baudų padidinimą remiantis tam tikromis Komisijos nustatytais sunkinančiomis aplinkybėmis, t. y. slaptu susitarimo pratęsimu ir prievartos vartojimu. Be to, ieškovė byloje T-217/03 reikalauja atsižvelgti į kelias lengvinančias aplinkybes. Ieškovės mano, kad, atsižvelgdama į šias sunkinančias ir lengvinančias aplinkybes, Komisija padarė vertinimo ir teisės klaidų ir pažeidė proporcingumo principą.

1. Dėl sunkinančios aplinkybės, susijusios su slaptu susitarimo pratęsimu

a) Šalių argumentai

269 Ieškovės neigia, kad 2001 m. spalio 24 d. susitarimas buvo slapta pratęstas, todėl ginčija baudos padidinimą 20 % dėl šios priežasties.

270 Komisija teigia, kad, baigus galioti 2001 m. spalio 24 d. susitarimui, jis buvo slapta ir žodžiu pratęstas.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

271 Pažymėtina, kad 2001 m. lapkričio 26 d. Komisija išsiuntė ieškovėms įspėjamąjį laišką, kuriame nurodė, kad jai žinomos faktinės aplinkybės, tarp jų – 2001 m. spalio 24 d. susitarimo sudarymas, rodo esant Bendrijos konkurencijos taisyklių pažeidimą, kurį jos turėtų nutraukti. Ieškovės Komisijai atsakė, kad šis susitarimas baigs galioti 2001 m. lapkričio 30 d. ir nebus pratęstas (žr. šio sprendimo 15 punktą). Tačiau Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad, priešingai nei tvirtina ieškovės, nepaisydamos Komisijos įspėjimo ir pažeisdamos jai duotą pažadą, jos buvo slapta pratęsusios susitarimą laikotarpiui po 2001 m. lapkričio 30 d. (žr. šio sprendimo 185 punktą). Šiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas mano, kad Komisija turėjo teisę atsižvelgti į šio susitarimo pratęsimą kaip į sunkinančią aplinkybę ieškovių atžvilgiu (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *LR AF 1998 prieš Komisiją* 324 punktą) ir 20 % padidinti baudas.

272 Todėl šis kaltinimas turi būti atmestas.

2. Dėl sunkinančios aplinkybės, susijusios su prievartos vartojimu

a) Šalių argumentai

273 Ieškovės byloje T-245/03 ginčija FNSEA, FNB ir JA skirtų baudų padidinimą 30 % už jų narių tariamai vartotą prievartą siekiant, kad skerdėjai pasirašytų 2001 m. spalio 24 d. susitarimą ir kad vėliau būtų galima tikrinti jo įgyvendinimą.

274 Jos pažymi, kad iki 2001 m. spalio 24 d. vietos akcijomis iš esmės buvo siekiama, kad Prancūzijos vyriausybė imtųsi tam tikrų priemonių, ir įtikinti visuomenę, jog krizės pasekmės tenka vien augintojams. Būtent iš nevilties 2001 m. spalio 15 d., vienos iš šių akcijų metu, buvo imtasi ypač didelės prievartos. Tačiau FNSEA neragino blokuoti skerdyklų ar juo labiau imtis prievartos.

275 Šios akcijos net gerokai paaštrėjo, ypač 2001 m. spalio 23 d., Prancūzijos vakaruose. Esant tokiai didelei įtampai, Prancūzijos žemės ūkio ministras ėmėsi iniciatyvos skubiai organizuoti ieškovių ir skerdėjams atstovaujančių federacijų susitikimą. Ieškovės iš to daro išvadą, kad nacionalinės augintojų asociacijos nevaržo prievartos tam, kad priverstų skerdėjus pasirašyti 2001 m. spalio 24 d. susitarimą ir kad dėl šio susitarimo prievarta galėjo būti nutraukta. Po 2001 m. spalio 24 d. susitarimo pasirašymo padėtis įvairiuose regionuose buvo nevienoda, nes skyrėsi daugelio vietos ir departamentų profesinių sąjungų elgesys. Jų nuomone, galimų akcijų tam tikruose departamentuose bet kuriuo atveju buvo imtasi atsižvelgiant į vietos arba departamentų profesinių sąjungų akcijų kontekstą ir jų negalima priskirti ieškovėms.

276 Galiausiai ieškovės tvirtina, kad Komisija privalo laikytis bausmių individualizavimo principo (2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Cascades prieš Komisiją*, C-279/98 P, Rink. p. I-9693, 78 ir 79 punktai), todėl ji galėjo neteisėtus prievartos veiksmus pripažinti sunkinančia aplinkybe, tik jei būtų pateikusi konkrečių įrodymų, kad kiekviena iš trijų atitinkamų federacijų iš tikrųjų kurstė savo narius imtis tokių veiksmų.

277 Komisija pažymi, kad ieškovės neginčija nei prievartos buvimo, nei to, kad šios ėmėsi jų netiesioginiai nariai. Dėl šių neteisėtų veiksmų gali būti kaltinamos ieškovės, nes jos pritarė profesinių sąjungų mobilizavimuisi ir dažnai būdavo informuojamos apie

akcijų, kurios buvo organizuojamos ir vykdomos siekiant įsitikinti, kad nacionalinis susitarimas taikomas, ir kurioms ieškovės kartais pritarė, rezultatus. Taigi Komisija teisingai nusprendė, kad šie neteisėti veiksmai ieškovių atžvilgiu yra sunkinanti aplinkybė.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

278 Ginčijamo sprendimo 173 konstatuojamojoje dalyje teigiama, kad ieškovių byloje T-245/03 nariai jėga vertė skerdėjų federacijas prisijungti prie 2001 m. spalio 24 d. susitarimo ir, pasitelkdami fizinės prievartos priemones, sukūrė susitarimo vykdymo priežiūros instrumentus, kaip antai neteisėtus mėsos kilmės patikrinimus.

279 Iš bylos iš tikrųjų matyti, kad augintojų grupės Prancūzijoje organizavo daugelį akcijų, be kita ko, skerdimo įmonių atžvilgiu, siekdamos primesti minimalių galvijų pirkimo kainų laikymąsi ir sutrukdyti galvijienos importą. Taip pat iš bylos matyti, kad imantis tam tikrų akcijų buvo vartojama prievarta, t. y. blokuojamos skerdyklos, naikinama mėsa, niokojamos įmonės ir rengiami neteisėti patikrinimai.

280 Ieškovės byloje T-245/03 sutinka, kad tokių akcijų būta. Tačiau jos ginčija, kad galėtų būti dėl jų kaltinamos, nes akcijų ėmėsi ne jų tiesioginiai nariai, o vietos ir departamentų profesinių sąjungų nariai. Be to, jos teigia, kad niekada neskatinio imtis tokių prievartos veiksmų.

281 Šiuo atžvilgiu pirmiausia pažymėtina, kad ieškovės byloje T-245/03, be kita ko, FNSEA, FNB ir JA, atliko lemiamą vaidmenį planuojant ir organizuojant profesinių sąjungų akcijas, siekiant priversti laikytis minimalių tam tikrų karvių kategorijų kainų ir sustabdyti galvijienos importą į Prancūziją. Šių veiksmų ėmėsi daugelis žemės ūkio profesinių sąjungų ir federacijų, t. y. tiesioginiai ir netiesioginiai ieškovių nariai, bei grupės augintojų, kurie daugeliu atvejų neabejotinai buvo šių žemės ūkio profesinių sąjungų nariai.

282 Iš FNSEA, FNB, JA ir FNPL atstovų 2001 m. spalio 16 d. koordinavimo susirinkimo protokolo matyti, kad FNB pasiūlė „nustatyti kainų, mokamų gamintojui už skirtingas skerdimui skirtų karvių kategorijas, schemą“. Taip pat nurodyta, jog profesinių sąjungų strategija, pasiūlyta siekiant nustatyti šią schemą, reikalauja, kad, be kita ko, „būtų tikrinama mėsos kilmė, pirmiausia (viešojo maitinimo sektoriuje)“, ir kad „visi gamintojai susitelktų siekiant šio tikslo, t. y. atsisakytų parduoti mažesnėmis kainomis ir (arba) praneštų apie tuos, kurie perka pigiau“. Galiausiai šiame protokole kalbama apie būtinybę „sutelkti tinklą šiai naujai strategijai įgyvendinti“. Be to, 2001 m. spalio 19 d. FNB informaciniame rašte galvijienos padaliniam raginama „tęsti ir stiprinti galvijienos padalinių telkimąsi laikantis FNB vadovybės numatytų kryptių, siekiant nustatyti minimalių kainų schemą už skerdimui skirtas karves“. Toliau sakoma, kad „būtinas didelis profesinių sąjungų susitelkimas šiam tikslui“ ir kad susitelkiant „turi būti siekiama visų įmonių pritarimo šiam principui“, pažymint, jog „būtina bendra ir suderinta visų gamintojų akcija“.

283 Po 2001 m. spalio 24 d. susitarimo pasirašymo bendrame ieškovių byloje T-245/03 pranešime savo nariams sakoma: „Dabar kiekvienas iš mūsų ypatingą dėmesį turi skirti griežtam šio susitarimo taikymui visoje teritorijoje“. Be to, kitame bendrame 2001 m. gruodžio 13 d. pranešime prašoma, „kad visas FNSEA (narių) tinklas mobilizuotųsi <...> tikrinti kiekvieno skerdėjo taikomas kainas“ ir „imtųsi patikrinimų kiekvienoje (jų) departamente esančioje skerdykloje“.

284 Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad vietos profesinių sąjungų akcijos įėjo į ieškovių apibrėžtą strategiją. Be to, daugelis bylos dokumentų rodo, kad aptariamų prievartos atvejų būta būtent per šias akcijas.

285 Pavyzdžiui, 2001 m. spalio 17 d. spaudoje pasirodžiusiame straipsnyje kalbama apie vieno Fužero sker dėjo šaldytuvų niokojimą, kai augintojai daužė šiuos šaldytuvus geležiniais strypais ir degino galvijų skerdieną. Straipsnyje parašyta, kad „įsiutę augintojai pakluso nacionaliniam FDSEA ir (JA) išplatintam kreipimuisi“. Jame taip pat rašoma:

„Majeno FDSEA pirmininkas kritikuoja užsienio mėsos importą. Jam už nugaros sukrautas didžiulis skerdienos ir kartoninių dėžių laužas. „Suradome, ko ieškojome. Čia saugoma skerdiena iš Nyderlandų, Austrijos, Vokietijos arba Italijos“.

286 Taip pat 2001 m. spalio 25 d. spaudoje pasirodžiusiame straipsnyje kalbama apie kelias dienas anksčiau Prancūzijos žemės ūkio profesinių sąjungų organizuotą galvijienos perdirbimo gamyklų, skerdyklų ir supirkimo punktų blokadą. Pažymėjus, jog šių profesinių sąjungų vadovai teigė, kad nors blokada ir nutraukta, „jų žmonės tebėra pasirengę, nes yra numatyti „apsilankymai“ gamyklose siekiant patikrinti, ar įmonės laikosi embargo“, straipsnyje cituojami tokie FNSEA pirmininko pareiškimai per spaudos konferenciją: „Susitiksime su jais. Jei nesupras, turime įtikinamų priemonių“. Be to, straipsnyje sakoma, kad „Prancūzijos augintojai kvietė prancūzus boikotuoti užsienio galvijieną ir grasino sankcijomis įmonėms, kurios ją pirkė po spalio 29 d.“

- 287 Galiausiai 2001 m. gruodžio 4 d. pokalbyje FNB pirmininko pavaduotojas pareiškė, kad kainų schemai taikyti reikia „sutelkti vietos augintojus“, ir teigė, kad jei skerdėjų siūlomos kainos neatitiks sutartų kainų, jie blokuos tokias skerdyklas.
- 288 Be to, reikia atmesti ieškovių teiginį, kad nacionalinės augintojų federacijos nesiėmė prievartos veiksmų, siekdamas priversti skerdėjus pasirašyti 2001 m. spalio 24 d. susitarimą, nes šis pasirašymas veikiau padėjo nutraukti prievartą. Visų pirma šiame susitarime aiškiai nurodyta, kad skerdėjams atstovaujanti federacija jį sudarė „mainais už skerdyklų blokados nutraukimą“. Antra, tokių veiksmų dažnai buvo imamasi profesinių sąjungų akcijų, kurias kvietė organizuoti ieškovės byloje T-245/03, kontekste ir todėl ieškovės negali teisinti šio susitarimo būtinybe atkurti dėl šių akcijų sutrikdytą viešąją tvarką.
- 289 Šiomis sąlygomis Pirmosios instancijos teismas mano, kad Komisija turėjo teisę FNSEA, FNB ir JA atžvilgiu atsižvelgti į sunkinančią aplinkybę dėl prievartos vartojimo ir 30 % padidinti joms skirtas baudas.
- 290 Darytina išvada, kad šis kaltinimas turi būti atmestas.

3. Dėl neatsižvelgimo į lengvinančias aplinkybes

a) Šalių argumentai

- 291 Ieškovė byloje T-217/03 teigia, kad Komisija neatsižvelgė į visas gairėse numatytas lengvinančias aplinkybes. Pirmiausia ji nurodo, kad susitarimas neturėjo poveikio

rinkai ir kad pažeidimas buvo nutrauktas po pirmųjų Komisijos įsikišimų. Taip pat ji pabrėžia išimtinai pasyvų savo vaidmenį darant pažeidimą, nepaisant jos atstovų pareiškimų. Jos teigimu, atsižvelgdama į šias aplinkybes, Komisija turėjo atsisakyti skirti jai baudą.

292 Komisija atsikerta, kad ieškovės argumentai faktiškai ir teisiškai neteisingi.

b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas

293 Pirma, svarbu konstatuoti, kad argumentas, jog ieškovė nutraukė pažeidimą po pirmųjų Komisijos įsikišimų, faktiškai neteisingas. Nuspręsta, kad, priešingai nei tvirtina ieškovės, jos, nepaisydamos 2001 m. lapkričio 26 d. Komisijos įspėjimo ir pažeisdamos jai suteiktą pažadą (žr. šio sprendimo 271 punktą), laikėsi savo susitarimo po 2001 m. lapkričio 30 dienos.

294 Antra, pažymėtina, kad ieškovės byloje T-217/03 pirmininko pareiškimai prieštarauja jos tvirtinimui, jog įgyvendinant susitarimą ji vaidino išimtinai pasyvų vaidmenį. Iš tikrųjų 2001 m. lapkričio 9 d. laiške FNSEA pirmininkui ieškovės byloje T-217/03 pirmininkas teigė: „(Ieškovė byloje T-217/03) aktyviai dalyvavo spalio 24 d. derybose, per kurias buvo susitarta dėl minimalių kainų schemos už karves. Pokalbis buvo sunkus <...>, tačiau gana greitai galėjome susitarti dėl minimalių kainų schemos principo, ir manau, kad su savo federacija daug prie to prisidėjau“. Komisija, atsižvelgdama į dvi lengvinančias aplinkybes, susijusias su Prancūzijos

žemės ūkio ministro įsikišimu darant spaudimą sudaryti susitarimą ir su neteisėtais veiksmais blokuojant ieškovės narių gamyklas, ir taip sumažino ieškovės baudą 60 %. Tačiau tam tikra dalimi šias lengvinančias aplinkybes pateisina tai, kad darydama pažeidimą ieškovė nevaidino svarbaus arba labai aktyvaus vaidmens ir jos dalyvavimas jame bent iš dalies paaiškinamas ypatingomis šios bylos aplinkybėmis.

295 Galiausiai, trečia, Komisija negali būti kaltinama, kad šiuo atveju nepripažino lengvinančios aplinkybės dėl to, jog ginčijamas susitarimas tariamai neturėjo poveikio rinkoms. Pirmosios instancijos teismas mano, kad, priešingai nei teigia ieškovė, iš bylos nematyti, jog ginčijamas susitarimas neturėjo poveikio nagrinėjamos rinkoms. Pirmiausia tai, kad Komisija negalėjo įvertinti tikrojo susitarimo poveikio kainoms ir valstybių narių tarpusavio prekybai (ginčijamo sprendimo 167 konstatuojamoji dalis), nereiškia, jog jis neturėjo jokio poveikio. Bet kuriuo atveju pažymėtina, kad prirėkus į pažeidimo poveikį atsižvelgiama vertinant jo pasekmes rinkai, siekiant nustatyti pažeidimo sunkumą, o ne vertinant kiekvienos įmonės individualų elgesį konstatuojant sunkinančias arba lengvinančias aplinkybes (minėto sprendimo *Cheil Jedang prieš Komisiją* 189 punktą).

296 Darytina išvada, jog šiuo atveju Komisija teisėtai galėjo nuspręsti, kad ieškovės byloje T-217/03 atžvilgiu neturėjo būti konstatuota viena iš šių lengvinančių aplinkybių.

297 Todėl šis kaltinimas turi būti atmestas.

298 Atitinkamai turi būti atmestas visas šis ieškinio pagrindas.

D — *Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, susijusio su Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimu nustatant baudų dydį*

1. Šalių argumentai

- ²⁹⁹ Ieškovės byloje T-245/03 pirmiausia teigia, kad iš Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies išplaukia, jog įmonių asociacijai, neturinčiai apyvartos, Komisija negali skirti didesnės kaip 1 mln. EUR baudos. Ši nuostata, atsižvelgiant į sąlygiškai represinį joje numatytą sankcijų pobūdį, turėtų būti aiškinama siaurai.
- ³⁰⁰ Ieškovė byloje T-217/03 savo ruožtu tvirtina, kad 10 % apyvartos riba taikoma bet kokiai baudai, net jeigu ji yra mažesnė kaip 1 mln. EUR. Leidimas skirti šią ribą viršijančią baudą prieštarautų lygybės ir proporcingumo principui ir taip būtų sistemingai baudžiamos mažosios įmonės.
- ³⁰¹ Ieškovės teigia, kad ginčijamu sprendimu skirtos baudos viršija 10 % jų apyvartos ribas. Pavyzdžiui, kadangi ieškovės byloje T-217/03 pajamos 2002 m. buvo 1 726 864 EUR, 480 000 EUR bauda sudaro daugiau kaip 25 % jos apyvartos. Kalbant apie ieškovės byloje T-245/03, joms skirtos baudos sudaro atitinkamai 200 % metinių FNSEA gaunamų įmokų, 240 % – FNB, 80 % – FNPL ir galiausiai 200 % metinių JA gaunamų įmokų.

302 Šiuo atžvilgiu ieškovės teigia, kad apskaičiuojant minėtą ribą negali būti atsižvelgiama į kiekvienos iš jų tiesioginių ar netiesioginių narių apyvartą.

303 Jų teigimu, iš teismų praktikos matyti, kad apskaičiuojant 10 % ribą į įmonių asociacijų narių apyvartą galima atsižvelgti tik tuomet, kai pagal savo vidaus taisykles tokia asociacija gali įpareigoti savo narius (2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Finnboard prieš Komisiją*, C-298/98 P, Rink. p. I-10157, 66 punktas; minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *CB ir Europay prieš Komisiją* 136 punktas; 1995 m. vasario 21 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *SPO ir kt. prieš Komisiją*, T-29/92, Rink. p. II-289, 385 punktas; minėto Pirmosios instancijos teismo sprendimo *SCK ir FNK prieš Komisiją* 252 punktas ir 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Finnboard prieš Komisiją*, T-338/94, Rink. p. II-1617, 270 punktas). Taigi į narių apyvartą turi būti atsižvelgta, tik jei ginčijamas kartelinis susitarimas kyla iš paties asociacijos įstatų tikslo arba jei šie įstatai leidžia juos įpareigoti (šiuo klausimu žr. 1996 m. birželio 4 d. Pirmosios instancijos teismo pirmininko nutarties *SCK ir FNK prieš Komisiją*, T-18/96 R, Rink. p. II-407, 33 ir 34 punktus).

304 Tačiau ieškovės tvirtina, kad negali įpareigoti savo narių. Ieškovė byloje T-217/03 teigia, kad ji turi tik įgaliojimus ginti savo narius bei jų profesinius interesus ir atstovauti jiems valdžios institucijose arba profesinėse organizacijose ir kad ji nėra asociacija, kuriai pavesta ginti komercinius savo narių interesus arba sudaryti susitarimus jų vardu. Ieškovės byloje T-245/03 taip pat teigia, kad jokia įstatyminė norma ar kurios nors iš jų įstatų nuostata nesuteikia joms įgaliojimų prisiimti įsipareigojimų savo narių vardu. Jos juo labiau negali įpareigoti „prie jų nariais esančių organizacijų prisijungusių subjektų narius“, t. y. fizinio asmens statusą turinčius augintojus, kurie yra vietos profesinių sąjungų nariai.

305 Galiausiai ieškovės byloje T-245/03 teigia, kad net jei pagal savo vidaus taisykles jos turėtų įgaliojimus įpareigoti savo narius, šiuo atveju apskaičiuodama baudų dydį

Komisija bet kuriuo atveju negalėjo taikyti šių narių apyvartos sudėjimo metodo. Ieškovės nėra nepriklausomos federacijos, o turi ir bendrų narių. Todėl kiekvienos federacijos atveju reikėjo atsižvelgti tik į tų augintojų, kurie yra tik šios federacijos nariai, apyvartų sumą.

³⁰⁶ Komisija pirmiausia tvirtina, kad argumentai, esą ji negali skirti apyvartos neturinčiai įmonių asociacijai didesnės kaip 1 mln. EUR baudos, grindžiami klaidingu Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies supratimu.

³⁰⁷ Be to, ji teigia, kad pagal šią nuostatą tikrinti, ar nėra pažeista 10 % apyvartos riba, ji privalo, tik jei skiria didesnę kaip 1 mln. EUR baudą (minėto sprendimo *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 119 punktą). Tačiau, kadangi ieškovei byloje T-217/03 buvo skirta 480 000 EUR bauda, Komisija jos atžvilgiu negalėjo pažeisti maksimalios ribos.

³⁰⁸ Komisija pažymi, jog gairių 5 punkto c papunktyje numatyta, kad su įmonių asociacijomis susijusiose bylose, jei neįmanoma skirti atskirų baudų asociacijai priklausančioms įmonėms, skirtina bendra bauda, atitinkanti visų pavienių baudų, kurios galėtų būti skiriamos kiekvienai asociacijos narei, sumą. Iš tikrųjų vien tam tikros federacijos biudžetas visiškai nerodo tikrojo susitarimo šalių dydžio.

309 Komisija ginčija tai, kaip ieškovės aiškina šio sprendimo 303 punkte minėtą teismų praktiką. Ji pažymi, kad pagal šią teismų praktiką 10% riba gali būti apskaičiuota atsižvelgiant į tam tikros įmonių asociacijos narių apyvartą „bent tuo atveju, kai pagal savo vidaus taisykles įmonė gali įpareigoti savo narius“. Komisija teigia, kad frazė „bent tuo atveju, kai“ nėra frazės „su sąlyga, kad“ sinonimas, o veikiau reiškia „bent jau“ arba „bet kuriuo atveju“. Pagal šią teismų praktiką neatmetama galimybė, jog kitos specifinės aplinkybės gali pateisinti atsižvelgimą į asociacijos narių apyvartą. Ji taip pat pažymi, kad nagrinėjamosiose bylose nacionalinės federacijos susitarimą sudarė savo narių naudai. Ieškovės neužsiima jokia ekonomine veikla ir todėl susitarimas ekonomiškai naudingas tik jų nariams. Federacijų ir jų narių interesai visiškai sutapo, nes pačios ieškovės visiškai nebuvo suinteresuotos sudaryti susitarimą.

310 Bet kuriuo atveju Komisija tvirtina, jog nagrinėjamoje byloje ieškovės turėjo galimybę įpareigoti savo narius minėtos teismų praktikos prasme. Ji pažymi, kad asociacijos įstatuose nebūtinai turi būti minima ši galimybė, nes ji gali kilti iš skirtingų nuostatų derinio. Be to, reikalavimas turėti galimybę įpareigoti narius nereiškia galios jų susaistyti teisiškai. Komisija teigia, jog iš ieškovių įstatų analizės bet kuriuo atveju matyti, kad jos gali susaistyti savo narius.

311 Taigi, pasak Komisijos, kaip skaičiavimo pagrindą paėmus ieškovių bazinių narių apyvarta, skirtos baudos neviršijo 10% ribos. Pirma, ieškovės byloje T-217/03 atveju, atsižvelgiant į 2003 m. sausio 27 d. jos laiške pateiktus skaičius, baudos dydis atrodo visiškai nereikšmingas, palyginti su jos narių apyvarta. Antra, dėl ieškovių byloje T-245/03 Komisija pažymi, kad, atsižvelgiant į pačios FNSEA deklaruotą narių skaičių, visą baudą padalijus jos nariais esantiems ūkininkams, kiekvienam nariui tektų po 48,68 EUR. Todėl, kad nebūtų pasiekta aptariama riba, pakaktų, jog vidutinė kiekvieno nario metinė apyvarta būtų 500 EUR. Be to, kadangi 2002 m.

galvijienos sektoriaus apyvarta buvo apie 4,4 mlrd. EUR, o FNSEA deklaruoja, jog atstovauja 70 % Prancūzijos ūkininkų, jos narių apyvarta turėtų sudaryti apie 3 mlrd. EUR. Taigi bendras baudų dydis 10 % FNSEA galvijų augintojų apyvartos ribą būtų pasiekęs tik tuomet, jeigu jų apyvarta būtų mažesnė kaip 160 mln. EUR, t. y. jeigu jie atstovautų 3,5 % galvijienos sektoriaus. Galiausiai, net atsižvelgiant į tai, kad augintojai yra kelių asociacijų nariai, skaičiavimas nepasikeistų. Pavyzdžiui, padalijus FNSEA baudą 270 000 jos nariams, kurie nėra JA nariai, kiekvienam ūkininkui tektų po 44,44 EUR.

2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas

³¹² Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad Komisija gali skirti įmonėms arba įmonių asociacijoms baudas nuo 1000 EUR iki 1 000 000 EUR arba didesnes, bet ne didesnes kaip 10 % kiekvienos iš darant pažeidimą dalyvaujančių įmonių praėjusių verslo metų metinės apyvartos.

³¹³ Priešingai nei teigia ieškovės byloje T-245/03, ši nuostata nedraudžia Komisijai skirti didesnių kaip 1 mln. EUR baudų asociacijoms, kurios tariamai neturi apyvartos. Pagal nusistovėjusią teismų praktiką tai, kad 15 straipsnio 2 dalyje vartojamas bendras terminas „pažeidimas“, apimantis susitarimus, suderintuosius veiksmus ir įmonių asociacijų sprendimus, rodo, jog šioje nuostatoje numatyta riba vienodai taikoma tiek susitarimams ir suderintiems veiksmams, tiek įmonių asociacijų sprendimams (šiuo klausimu žr. minėto 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo

Finnboard prieš Komisiją 270 punktą ir ten nurodytą teismų praktiką). Kaip bus pažymėta toliau, kai įmonių asociacija pati nevykdo ekonominės veiklos arba kai jos apyvarta neatspindi įtakos, kurią ši asociacija gali daryti rinkoje, esant tam tikroms sąlygoms, skaičiuodama, kokia maksimali bauda jai gali būti skirta, Komisija turi teisę atsižvelgti į šios asociacijos narių apyvartą.

- 314 Dėl klausimo, ar 10% apyvartos riba nustatyta tik didesnėms kaip 1 mln. EUR baudoms, pažymėtina, kad, kaip minėtame sprendime *Musique diffusion française ir kt. prieš Komisiją* pripažino Teisingumo Teismas, vienintelė aiški nuoroda į įmonės apyvartą Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje yra susijusi su viršutine 1 mln. EUR viršijančios baudos riba (sprendimo 119 punktą). Tačiau svarbu pastebėti, jog gairių 5 punkto a papunktyje nustatyta, kad galutinis pagal 1–3 punktuose įtvirtintą schemą apskaičiuotos baudos dydis „bet kuriuo atveju“ negali viršyti 10% įmonių pasaulinės apyvartos, kaip nustatyta Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje. Kadangi Komisija turi laikytis gairių, darytina išvada, kad šioje byloje 10% apyvartos ribos turi būti laikomasi, net jei baudų dydis neviršija 1 mln. EUR, kaip yra ieškovei byloje T-217/03 ir JA skirtų baudų atveju (šiuo klausimu žr. 2005 m. birželio 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją*, T-71/03, T-74/03, T-87/03 ir T-91/03, Rink. p. nepaskelbta Rinkinyje – Rink. 2005, p. II-10*, 388 punktą).

- 315 Šalys sutinka, kad baudos, kurios šiuo atveju buvo skirtos ieškovėms, viršija 10% kiekvienos jų apyvartos, jei ši apyvarta suprantama kaip bendras jų pajamų, be kita ko, narių įmokų ir skirtų subsidijų, dydis. Tačiau kyla klausimas, ar šios ribos paisymas, kaip teigia Komisija, šiuo atveju vis dėlto galėjo būti skaičiuojamas atsižvelgiant į ieškovių narių apyvartą.

316 Primintina, jog gairių 5 punkto c punkte numatyta, kad esant galimybei su įmonių asociacijomis susijusiose bylose sprendimai turėtų būti adresuojami asociacijai priklausančioms įmonėms ir baudos turėtų būti skiriamos atskiriems nariams. Jei tai neįmanoma (pvz., jei yra keli tūkstančiai įmonių narių), asociacijai skirtina bendra bauda, atitinkanti visų pavienių baudų, kurios galėtų būti skiriamos kiekvienai asociacijos narei, sumą.

317 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką 10% apyvartos riba turi būti skaičiuojama atsižvelgiant į kiekvienos susitarime arba suderintuosiuose veiksmuose dalyvavusios įmonės apyvartą arba į visų įmonių asociacijos narėmis esančių įmonių apyvartą bent tuo atveju, kai pagal savo vidaus taisykles asociacija gali įpareigoti savo narius. Ši galimybė atsižvelgti į visų įmonių asociacijos narių apyvartą pateisinama tuo, kad nustatant baudos dydį, be kita ko, galima atsižvelgti į įtaką, kurią įmonė gali daryti rinkai, pavyzdžiui, dėl savo dydžio arba ekonominio pajėgumo, kuriuos rodo įmonės apyvarta, taip pat į atgrasomąjį poveikį, kurį turi pasiekti baudos. Įtaka, kurią rinkai gali daryti įmonių asociacija, priklauso ne nuo jos pačios apyvartos, nerodančios nei jos dydžio, nei ekonominio pajėgumo, o nuo jos narių apyvartos, esančios jų dydžio ir ekonominio pajėgumo rodikliu (minėtų sprendimų *CB ir Europay prieš Komisiją* 136 ir 137 punktai; *SPO ir kt. prieš Komisiją* 385 punktas ir 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Finnboard prieš Komisiją* 270 punktas).

318 Tačiau ši teismų praktika nereiškia, kad ypatingais atvejais į asociacijos narių apyvartą galima atsižvelgti ir tuomet, kai formaliai ši asociacija neturi įgaliojimų įpareigoti savo narių, nesant jai tokią galimybę suteikiančių vidaus taisyklių. Kitaip galėtų netekti prasmės Komisijos teisė skirti nagrinėjamą pažeidimą atitinkančio dydžio baudas, nes asociacijoms, turinčioms labai mažą apyvartą, bet jungiančioms daug įmonių su reikšminga bendra apyvarta, nors formaliai ir negalinčioms jų

įpareigoti, būtų galima skirti tik labai mažas baudas, net jeigu jų padaryti pažeidimai turėtų pastebimos įtakos aptariamoms rinkoms. Be to, tai prieštarautų būtinybei užtikrinti, kad sankcijos už Bendrijos konkurencijos normų pažeidimus turėtų atgrasomąjį poveikį.

319 Todėl Pirmosios instancijos teismas mano, kad kitos ypatingos aplinkybės, be vidaus taisyklių, leidžiančių asociacijai įpareigoti savo narius, gali pateisinti atsizvelgimą į bendrą atitinkamos asociacijos narių apyvartą. Visų pirma taip yra tuomet, kai asociacijos padarytą pažeidimą sudaro jos narių veiksmai arba nagrinėjami antikonkurenciniai veiksmai asociacijos vykdomi jų naudai ar bendradarbiaujant su jais, pačiai asociacijai neturint objektyvių interesų, nepriklausomų nuo jos narių interesų. Nors tam tikrais iš šių atvejų Komisija, nubaudusi atitinkamą asociaciją, galėtų dar skirti ir atskiras baudas kiekvienai iš jos nariais esančių įmonių, tai būtų be galo sudėtinga ar net neįmanoma, jei šių įmonių yra labai daug.

320 Šioje byloje pirmiausia pažymėtina, kad pagrindinė ieškovėmis esančių federacijų užduotis yra ginti savo bazinius narius – ūkininkus, kooperatyvų susivienijimus bei skerdimo įmones – ir jiems atstovauti. Pavyzdžiui, kalbant apie ieškoves byloje T-245/03, FNSEA tikslas – atstovauti žemės ūkio profesijos interesams bei juos ginti ir šiuo tikslu organizuoti, koordinuoti bei derinti visus ūkininkų, esančių pagrindinių profesinių sąjungų nariais, profesinius interesus (įstatų 8 straipsnis); FNB tikslas – organizuoti visų galvijų augintojus, jiems atstovauti ir ginti bendrus interesus (jos įstatų 7 straipsnis); FNPL tikslas – koordinuoti, organizuoti visų pieno ir jo produktų

gamintojus bei jiems atstovauti ir ginti jų interesus (jos įstatų 6 straipsnis); galiausiai JA užduotis – be kita ko, atstovauti jaunesiems ūkininkams ir ginti jų interesus (jos įstatų 6 straipsnis). Dėl ieškovės byloje T-217/03 pasakytina, kad pagal savo įstatų 2 straipsnio 1 dalį ji, be kita ko, siekia užtikrinti savo narių, tarp jų gyvulių augintojų susivienijimų ir jų skerdimo padalinių, interesų ir profesijos gynybą.

321 Antra, ginčijamas susitarimas buvo susijęs ne su pačių ieškovių, o su jų bazinių narių veikla. Iš tikrųjų ieškovės neparduoda, neperka ir neimportuoja galvijienos. Taigi jos nėra tiesiogiai susijusios nei su išpareigojimu sustabdyti importą, nei su minimalių kainų schemos nustatymu. Ginčijamu susitarimu įtvirtintos priemonės buvo susijusios tik su ieškovių baziniais nariais, be to, būtent jie turėjo jas įgyvendinti.

322 Trečia, pažymėtina, kad ginčijamas susitarimas buvo sudarytas tiesiogiai ieškovių bazinių narių naudai. Iš esmės kalbant, pirma, apie ūkininkų federacijas, susitarimo tikslas buvo leisti prie jų prisijungusiems augintojams realizuoti savo produkciją rentabiliomis kainomis, kad būtų atlaikyta susiklostant bylos faktinėms aplinkybėms sektoriuje buvusi krizė. Antra, dėl skerdėjų federacijų pažymėtina, kad nors priemonės, kurių buvo imtasi, t. y. minimalių kainų nustatymas ir importo sustabdymas, gali atrodyti potencialiai prieštaraujančios skerdimo įmonių interesams, nes jos galėjo padidinti jų darbo sąnaudas, atsižvelgiant į tuometinę įtampą, ginčijamo susitarimo sudarymu buvo siekiama leisti šioms įmonėms vėl pradėti darbą ir tam tikra dalimi sumažinti joms gresiantį pavojų. Pavyzdžiui, šiame susitarime aiškiai numatyta, kad skerdėjams atstovaujančios federacijos sudarė susitarimą „mainais už skerdyklų blokados nutraukimą“.

323 Ketvirta, kaip buvo nurodyta, svarbu pažymėti, kad ginčijamas susitarimas buvo įgyvendintas pirmiausia sudarant vietos susitarimus tarp departamentų federacijų ir vietos žemės ūkio profesinių sąjungų – ieškovių byloje T-245/03 narių – ir skerdimo įmonių (žr. šio sprendimo 112–115 punktus). Be to, susitarimo nuostatų laikymosi ir taikymo kontrolė dažnai vyko organizuojant konkrečias augintojų grupių akcijas.

324 Šiomis sąlygomis Pirmosios instancijos teismas mano, kad šiuo atveju, siekiant apskaičiuoti maksimalią 10 % ribą, numatytą Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje, buvo pagrįstai atsižvelgta į ieškovių bazinių narių apyvartą. Pirmiausia tik jų apyvarta šiuo atveju tinkamai parodė ieškovių ekonominį pajėgumą ir atitinkamai įtaką, kurią jos galėjo daryti nagrinėjamos rinkoms.

325 Tačiau šiuo atveju galima atsižvelgti tik į tų ieškovių bazinių narių apyvartą, kurie veikė pažeidimų, už kuriuos buvo skirtos sankcijos ginčijamame sprendime, paveiktose rinkose, t. y. į galvijų augintojų ir skerdimo bei mėsos perdirbimo įmonių apyvartą. Konstatuotina, kad, išskyrus FNB ir mažesne dalimi – FNPL, tik nedidelė tiesioginių ar netiesioginių ieškovių narių dalis turėjo interesų galvijų auginimo sektoriuje (ieškovių byloje T-245/03 atveju) arba jų skerdimo sektoriuje (ieškovės byloje T-217/03 atveju). Susitarimas nebuvo susijęs su tų ieškovių narių, kurie neveikia galvijų rinkose, veikla, nebuvo sudarytas jų naudai ir šie nariai greičiausiai nedalyvavo įgyvendinant ginčijamas priemones. Todėl nagrinėjamu atveju jų apyvarta negali būti naudojama apskaičiuojant 10 % ribą.

326 Būtent į šiuos argumentus reikia atsižvelgti nagrinėjant, ar ieškovėms ginčijamu sprendimu skirtų baudų dydžiai viršijo 10 % apyvartos ribą, nustatytą Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje.

- 327 Ieškovės byloje T-217/03 atveju iš jos skaičiavimų, pateiktų 2003 m. sausio 27 d. laiške Komisijai, matyti, kad jai skirta bauda sudaro 0,05–0,2 % jos nariais esančių skerdimų ir perdirbimo įmonių kooperatyvų 2002 m. apyvartos, atsižvelgiant į tai, ar įskaičiuojamos įmonės, kurios kartu yra ir ieškovės, ir specializuotos profesinės sąjungos, jungiančios dideles gamybines šio sektoriaus įmones, *Syndicat national de l'industrie des viandes (SNIV)*, narės.
- 328 Ieškovių byloje T-245/03 atveju Pirmosios instancijos teismas neturi tikslų jų nariais esančių galvijų augintojų apyvartos duomenų. Iš esmės ieškovės, pirmiausia atsakydamos į Komisijos prašymą per administracinę procedūrą ir vėliau – į Pirmosios instancijos teismo prašymą šioje byloje, tvirtino, kad jos negali net apytiksliai nurodyti jų nariais esančių augintojų apyvartos. Ieškovės taip pat negalėjo Pirmosios instancijos teismui nurodyti galvijų augintojų, esančių FNSEA ir JA baziniais nariais, skaičiaus, ir tvirtino, kad FNB ir FNPL neturi bazinių narių tiesiogine prasme.
- 329 Ieškovės byloje T-245/03 vis dėlto nurodė, kad 2002 m. apyvarta Prancūzijoje, susijusi su stambiųjų galvijų auginimu, buvo 4,552 mlrd. EUR, o susijusi su stambiųjų galvijų skerdimu – 3,430 mlrd. EUR. Atsižvelgiant į mažesnę iš šių skaičių darytina išvada, kad ieškovėms skirtos baudos neviršija 10 % jų nariais esančių galvijų augintojų apyvartos ribos, jei šie FNSEA atveju sudarė mažiausiai 3,5 %, FNB atveju – 0,42 %, JA atveju – 8 % ir FNPL atveju – 0,42 % minėtos bendros apyvartos. Nė viena iš ieškovių neginčija, kad jos nariai sudarė didelę dalį apyvartos, susijusios su stambiųjų galvijų skerdimu Prancūzijoje. Šiuo atžvilgiu Pirmosios instancijos teismas primena, kad atsakydamos į teisėjo, sprendžiančio laikinųjų apsaugos priemonių

taikymo klausimą, užklausa ieškovės byloje T-245/03 pripažino galimybę, jog FNSEA nariai gali sudaryti apie 50 % iš 240 000 ūkininkų, Prancūzijoje turinčių daugiau kaip penkis stambius galvius (2004 m. sausio 21 d. Pirmosios instancijos teismo pirmininko nutarties *FNSEA ir kt. prieš Komisiją*, T-245/03 R, Rink. p. II-271, 89 punktą).

³³⁰ Pirmosios instancijos teismas mano, jog šiomis sąlygomis yra pakankamai įrodyta, kad ieškovėms byloje T-245/03 skirtos baudos neviršija 10 % kiekvienos iš jų narių apyvartos ribų.

³³¹ Šios išvados negali pakeisti ieškovių teiginys, jog dėl to, kad jos turi bendrų narių, kiekvienos federacijos atveju Komisija turėjo atsižvelgti vien į augintojų, kurie yra tik šios federacijos nariai, pajamų sumą. Iš tikrųjų, kaip pažymi ieškovės, visi augintojai, esantys tiesioginiais arba netiesioginiais FNB, FNPL arba JA nariais, tuo pačiu metu yra netiesioginiai FNSEA nariai. Tačiau siekiant patikrinti, ar laikomasi 10 % apyvartos ribos, šiuo atveju pakanka, kad bendras baudų, skirtų keturioms ieškovėms byloje T-245/03, dydis neviršytų 10 % augintojų, esančių FNSEA, jungiančios tris kitas federacijas ieškoves, baziniais nariais, apyvartos. Siekiant neviršyti šios ribos nagrinėjamu atveju pakanka, kad FNSEA baziniais nariais esančių augintojų apyvarta sudarytų bent 4,52 % apyvartos, susijusios su stambiųjų galvijų skerdimu Prancūzijoje. Dėl išdėstytų priežasčių Pirmosios instancijos teismas mano, kad šiuo atveju taip ir yra.

332 Galiausiai ieškovės byloje T-245/03 taip pat negali remtis tuo, kad FNB ir FNPL neturi bazinių narių tiesiogine prasme, nes joks ūkininkas nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nėra prie jų prisijungęs. Iš esmės svarbu konstatuoti, kad šios federacijos gauna įmokas iš departamentų federacijų (atitinkamai atsižvelgiant į bendrą galvijų skaičių departamente ir jame pagaminto pieno litrų skaičių). Šios departamentų federacijos jungia vietos profesines sąjungas, prie kurių prisijungia augintojai. Todėl skaičiuojant 10 % apyvartos ribą galvijų augintojai baziniais FNB ir FNPL nariais gali būti laikomi lygiai taip pat, kaip jie laikomi FNSEA baziniais nariais.

333 Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Pirmosios instancijos teismas daro išvadą, kad ginčijamu sprendimu ieškovėms skirtos baudos neviršija kiekvienos iš jų narių 10 % apyvartos ribos.

334 Todėl reikia atmesti šį ieškinio pagrindą.

E — Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su dvigubos sankcijos draudimo principo pažeidimu

1. Šalių argumentai

335 Ieškovės pažymi, kad dvigubos sankcijos draudimo, arba *non bis in idem*, principas neleidžia bausti asmenų kelis kartus už tą pačią veiklą. Šis principas, įtvirtintas EŽTK

protokolo Nr. 7 4 straipsnyje, nuolat taikomas Bendrijos konkurencijos teisėje (1972 m. gruodžio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Boehringer Mannheim prieš Komisiją*, 7/72, Rink. p. 1281, 3 punktas) ir yra pagrindinis Bendrijos teisės principas (2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 59 punktas).

336 Ieškovės teigia, kad ginčijamu sprendimu tie patys asmenys kelis kartus buvo nubausti už tą pačią veiką, nes FNB, JA ir FNPL yra FNSEA nariai. Fiziniai asmenys — galvijų augintojai, kurie jungiasi į vietos profesines sąjungas, gali būti netiesiogiai prisijungę prie FNSEA ir FNB, taip pat prie FNPL (jei turi pieninių karvių) ir galiausiai prie JA (jei yra jaunesni kaip 35 metų). Be to, tam tikri ieškovės byloje T-217/03 nariai yra ir FNSEA nariai. Todėl šiems asmenims netiesiogiai skiriamos kelios baudos, nors Komisija netiesiogiai gali juos kaltinti tik dėl tos pačios ir vienintelės aplinkybės. Ieškovės ginčija Komisijos argumentą, kad principas *non bis in idem* šioje byloje netaikytinas, nes buvo viena procedūra. Jų teigimu, šiuo atveju lygiagrečios procedūros, kurias Komisija pradėjo prieš ieškoves, lėmė joms taikytų sankcijų pasikartojimą. Be to, šio principo taikymo negalima apriboti tik tais atvejais, kai įmonės už tą patį pažeidimą persekioja kelios konkurencijos institucijos.

337 Ieškovės byloje T-245/03 taip pat konstatuoja, kad nustatydamą pagrindinį baudų dydį Komisija rėmėsi santykiu tarp FNSEA gautų metinių įmokų dydžio ir įmokų, kurias gavo kitos aptariamoms federacijoms. Tačiau nustatytas santykis nėra tikslus, nes FNB ir FNPL sumoka FNSEA dalį savo gaunamų metinių įmokų (t. y. 2001 m. FNB atveju – apie 10 %, o tai sudaro 60 979 EUR, ir FNPL atveju – 15 %, ir tai sudaro 181 670 EUR). Taigi nustatytas santykis turi būti atitinkamai sumažintas.

338 Prancūzijos Respublika pažymi, jog šiuo atveju neginčytina, kad fiziniai asmenys yra įvairių federacijų nariai ir kad tam tikros federacijos yra prisijungusios prie FNSEA; taigi šiems asmenims buvo du kartus skirta bauda už tą patį konkurencijos teisės pažeidimą. Tai reiškia, kad jiems skirta per didelė bauda ir buvo pažeistas proporcingumo principas.

339 Komisija pažymi, kad Bendrijos teismų praktikoje principas *non bis in idem* taikomas tais atvejais, kai įmonė, Bendrijos lygmeniu nubausta (arba galinti būti nubausta) už konkurencijos normų pažeidimus, taip pat buvo nubausta (arba gali būti nubausta) kitos procedūros metu trečiojoje šalyje arba kurioje nors valstybėje narėje (šiuo klausimu žr. 1969 m. vasario 13 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Wilhelm ir kt.*, 14/68, Rink. p. 1 ir minėtą sprendimą *Boehringer Mannheim prieš Komisiją*). Komisijos manymu, vien faktinių aplinkybių tapatumo nepakanka šio principo taikymui pagrįsti, nes reikalingas ir šalių tapatumas. Šiuo atveju kiekviena federacija buvo kaltinama dėl savo dalyvavimo darant pažeidimą ir kiekviena iš jų dėl savo įtakos rinkoje buvo būtina susitarimo veiksmingumui. Tai, kad tam tikri asmenys yra kelių federacijų nariai, neturi įtakos aplinkybei, jog kiekviena iš ieškovių dalyvavo susitarime. Galiausiai baudų, skirtų kelioms federacijoms, turinčioms bendrus narius, proporcingumą užtikrina 10% apyvartos apribojimas, tačiau tai nesuteikia šiems nariams imuniteto.

2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas

340 Iš teismų praktikos matyti, kad principas *non bis in idem* yra bendrasis Bendrijos teisės principas, kurio laikymąsi užtikrina teismai. Bendrijos konkurencijos teisės srityje šis principas draudžia Komisijai dar kartą bausti arba persekioti įmonę už antikonkurencinius veiksmus, už kuriuos ji buvo nubausta arba dėl kurių buvo pripažinta neatsakinga ankstesniu neskundžiamu Komisijos sprendimu (2003 m.

liepos 9 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Archer Daniels Midland ir Archer Daniels Midland Ingredients prieš Komisiją*, T-224/00, Rink. p. II-2597, 85 ir 86 punktai ir minėto 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Tokai Carbon ir kt. prieš Komisiją* 130 ir 131 punktai). Principo *non bis in idem* taikymui būtinos trys sąlygos: tos pačios faktinės aplinkybės, tas pats pažeidėjas ir tas pats saugomas teisinis interesas. Taigi šis principas draudžia, siekiant apsaugoti tą patį teisinį gėrį, tą patį asmenį už tą patį neteisėtą elgesį bausti daugiau kaip vieną kartą (2004 m. sausio 7 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 338 punktas).

341 Šiuo atveju Komisija ieškinius pateikusias federacijas nubaudė atsižvelgdama į kiekvienos iš jų dalyvavimą darant pažeidimą ir jai tenkantį atsakomybės laipsnį (žr. ginčijamo sprendimo 169 konstatuojamąją dalį ir 1 bei 3 straipsnius). Visos ieškovės dalyvavo, nors ir nevienodai intensyviai ir aktyviai, darant pažeidimus, už kuriuos buvo nubausta ginčijamu sprendimu. Pirmiausia visos federacijos pasirašė 2001 m. spalio 24 d. susitarimą. Todėl Komisija galėjo teisėtai nubausti kiekvieną federaciją, kurį dalyvavo ginčijamame susitarime, atsižvelgdama į individualų vaidmenį, kurį kiekviena suvaidino pasirašant ir taikant šį susitarimą, ir kiekvienos iš jų atvejų nustatytas sunkinančias ir lengvinančias aplinkybes.

342 Priešingai nei teigia ieškovės byloje T-245/03, šios išvados negali paneigti ta aplinkybė, kad FNB, FNPL ir JA yra FNSEA nariai. Šios federacijos yra nepriklausomi teisės subjektai, turintys atskirus biudžetus ir ne visuomet sutampančius tikslus. Pavyzdžiui, kiekviena iš jų organizuoja atitinkamas profesinių sąjungų akcijas, siekdama ginti savo konkrečius interesus (žr. šio sprendimo 320 punktą). Tai, kad šiuo atveju federacijos, siekdamos bendrų tikslų, dideliu mastu derino savo ir kiekvienos iš savo narių akcijas, negali panaikinti kiekvienos iš jų atsakomybės darant pažeidimą.

343 Be to, priešingai nei veikiausiai mano ieškovės, ginčijamu sprendimu nebuvo skirtos sankcijos jų tiesioginiams ar netiesioginiams baziniams nariams. Tai, kad nustatant 10 % ribą buvo atsižvelgta į įmonių asociacijų narių apyvartą, nereiškia, kad jiems buvo skirta bauda arba kad atitinkama asociacija turi perkelti savo nariams šios baudos našta (minėto sprendimo *CB ir Europay prieš Komisiją* 139 punktą). Kadangi ginčijamu sprendimu nebuvo nubausti individualūs ūkininkai, esantys tiesioginiais ieškinį byloje T-245/03 pateikusių federacijų nariais, negalima daryti prielaidos, jog tai, kad pagrindiniai FNB, FNPL ir JA nariai yra ir FNSEA nariai, trukdo Komisijai nubausti atskirai kiekvieną iš šių federacijų. Juo labiau nėra svarbu, kad tam tikri ieškovės byloje T-217/03 nariai taip pat yra prisijungę prie FNSEA.

344 Darytina išvada, kad šiuo atveju pažeidėjai nesutampa, nes ginčijamu sprendimu tie patys ūkio subjektai arba ūkininkai nėra kelis kartus baudžiami už tas pačias faktines aplinkybes. Todėl darytina išvada, kad principas *non bis in idem* nebuvo pažeistas. Taip pat, kadangi ieškovių tiesioginiams arba netiesioginiams nariams nebuvo skirta dviguba bauda už tą patį pažeidimą, priešingai nei teigia Prancūzijos Respublika, šiuo atveju nebuvo pažeistas ir proporcingumo principas.

345 Be to, reikia atmesti ieškovių byloje T-245/03 argumentus, kad nustatydamą pagrindinį baudų dydį Komisija klaidingai apskaičiavo santykį tarp FNSEA gautų metinių įmokų dydžio ir FNB ir FNPL gautų įmokų dydžio. Priešingai nei tvirtina ieškovės, Komisija visų pirma neprivalėjo tikslinti FNB ir FNPL skaičių, atimdama jų

įmokas, sumokėtas FNSEA. Kadangi į šių įmokų dydį buvo atsižvelgta kaip į objektyvų kiekvienos federacijos dydžio rodiklį, Komisija turėjo teisę nuspręsti, kad yra svarbūs su bendromis įmokomis susiję skaičiai, atspindintys kiekvienos ieškovės reprezentatyvumo laipsnį.

346 Todėl reikia atmesti šį ieškinio pagrindą.

F — Dėl šeštojo ieškinio pagrindo, susijusio su proporcingumo principo pažeidimu ir akivaizdžia vertinimo klaida, atsižvelgiant į gairių 5 punkto b papunktyje numatytas aplinkybes

1. Šalių argumentai

347 Ieškovė byloje T-217/03 tvirtina, kad Komisijos suteiktas 60 % sumažinimas pagal gairių 5 punkto b papunktį, siekiant atsižvelgti į ypatingą galvijienos krizės kontekstą, turėjo būti skaičiuojamas nuo pagrindinio baudos dydžio, o ne nuo sumos, gautos padidinus ir sumažinus šią baudą, remiantis sunkinančiomis ir lengvinančiomis aplinkybėmis. Jų teigimu, nėra jokio pagrindo nukrypti nuo gairių 2 punkte esančio baudų nustatymo principo, apskaičiuojant pagrindinį jos dydį ir jį sumažinant ar padidinant tam tikru procentu. Papildomai ieškovė tvirtina, kad Komisija turėjo įvertinti galimybę atsižvelgti į ekonominį kontekstą kaip į lengvinančią aplinkybę, kaip ji tai darė kitose bylose.

348 Savo ruožtu ieškovės byloje T-245/03 teigia, kad taikydama gairių 5 punkto b papunktį Komisija nepadarė tinkamų išvadų iš šių ginčijamame sprendime (181 ir 184 konstatuojamosios dalys) nurodytų aplinkybių: pirma, aplinkybės, kad ieškovės nesiekia pelno; antra, nagrinėjamo žemės ūkio produkto ypatumų; trečia, aplinkybės, kad Komisija pirmą kartą baudė už kartelinį susitarimą, sudarytą tik tarp federacijų

ir susijusį su pagrindiniu žemės ūkio produktu, apimančių dvi gamybos grandinės grandis; ketvirta, nepaprastos krizės konteksto ypatumų. Šiuo atžvilgiu ieškovės pažymi, kad Jungtinės Karalystės konkurencijos institucijos 2003 m. vasario 3 d. Sprendime neskyrė baudų Šiaurės Airijos galvijienos gamintojų asociacijai, kuri sudarė susitarimą dėl kainų, atsižvelgusios į jo sudarymo kontekstą, t. y. į kempinligės krizę bei snukio ir nagų ligos epidemiją. Ieškovės pažymi, kad nagrinėjamu atveju dėl šių aplinkybių Komisija atitinkamai nepakoregavo baudų, todėl galutinės baudos yra pernelyg didelės.

- 349 Komisija teigia, kad ieškovių byloje T-217/03 tvirtinimas dėl metodo, apskaičiuojant baudos sumažinimą, susijęs su gairių 5 punkto b papunktyje numatytais aplinkybėmis, neatitinka nei gairių formuluotės, nei jų esmės. Kaltinimas, kad į ekonominį kontekstą reikėjo atsižvelgti kaip į lengvinančią aplinkybę, yra naujas ieškinio pagrindas ir todėl nepriimtinas. Dėl ieškovių byloje T-245/03 argumentų Komisija pažymi, kad baudos sumažinimas 60 % šiuo atveju neturi precedentų jos ankstesniuose sprendimuose.

2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas

- 350 Gairių 5 punkto b papunktyje nustatyta:

„Atsižvelgiant į aplinkybes, atlikus pirmiau minėtus skaičiavimus, siekiant atitinkamai pakoreguoti baudas, turėtų būti atkreiptas dėmesys, pavyzdžiui, į tokius objektyvius veiksnius: į specifinį ekonominį kontekstą, bet kokią ekonominę ar finansinę pažeidėjų gautą <...>, specifinius atitinkamų įmonių požymius bei jų pajėgumą sumokėti baudas, atsižvelgiant į specifinį socialinį kontekstą.“

351 Šiuo atveju Komisija atsižvelgė į ekonominių bylos kontekstą, kuriam pirmiausia buvo būdinga didelė krizė galvijų sektoriuje, ir 60 % sumažino sumą, gautą padidinus arba sumažinus pagrindinį baudų dydį dėl sunkinančių arba lengvinančių aplinkybių, į kurias buvo atsižvelgta.

352 Pirma, reikia atmesti ieškovių byloje T-217/03 teiginį, kad šis baudos sumažinimas 60 % turėjo būti apskaičiuotas nuo pagrindinio baudos dydžio, o ne nuo sumos, kuri jau buvo padidinta ir sumažinta dėl nustatytų sunkinančių ir lengvinančių aplinkybių. Gairėse apie sunkinančias arba lengvinančias aplinkybes atitinkamai kalbama 2 ir 3 punktuose, kur nustatyta, kad „pagrindinė bauda didinama“ ir „pagrindinė bauda mažinama“. Tačiau 5 punkto b papunktyje sakoma, kad į kitas aplinkybes atsižvelgiama „atlikus pirmiau minėtus skaičiavimus“, ir numatoma, kad jos skirtos „siekiant atitinkamai pakoreguoti baudas“. Taigi darytina išvada, kad Komisijos taikytas skaičiavimo būdas atitinka gairių nuostatas.

353 Antra, dėl papildomo ieškovės byloje T-217/03 argumento, jog į ekonominių kontekstą reikėjo atsižvelgti kaip į lengvinančią aplinkybę, konstatuotina, kad jis buvo nurodytas tik dublike ir todėl yra naujas ieškinio pagrindas, kuris turi būti atmestas pagal Procedūros reglamento 48 straipsnio 2 dalį. Bet kuriuo atveju reikia pažymėti, kad gairių 5 punkto b papunktis aiškiai nurodo dėmesį specifiniam ekonominiam kontekstui ir kad šis kriterijus savo ruožtu nėra tiesiogiai minimas gairių 3 punkte, skirtame lengvinančioms aplinkybėms. Todėl darytina išvada, kad Komisija nepadarė klaidos, atsižvelgdama į bylos ekonominių kontekstą pagal gairių 5 punkto b punktą, o ne vertindama lengvinančias aplinkybes, kaip pageidauja ieškovė.

- 354 Trečia, dėl nuorodos į 2003 m. vasario 3 d. Jungtinės Karalystės konkurencijos institucijų sprendimą pakanka priminti, kad vertindama bylos aplinkybes Komisija negali būti saistoma sprendimų, kuriuos nacionalinės valdžios institucijos priėmė daugiau ar mažiau panašiose bylose.
- 355 Galiausiai, ketvirta, reikia atsakyti į ieškovių argumentus, kad Komisija nepadarė visų deramų išvadų iš bylos aplinkybių ir pagal gairių 5 punkto b dalį turėjo dar labiau sumažinti baudas.
- 356 Svarbu pažymėti, kad ginčijamame sprendime, taikydama minėtą nuostatą, Komisija, be kita ko, atsižvelgė į tai, jog ginčijamu sprendimu pirmą kartą baudžiama už kartelinį susitarimą, sudarytą tik profesinių sąjungų federacijų, susijusių su baziniu žemės ūkio produktu ir apimančių dvi gamybos grandinės grandis, taip pat į specifinį ekonominį bylos kontekstą, kurį sudarė ne tik paprastas kainų sumažėjimas arba gerai žinomos ligos atsiradimas. Šiam ekonominiam kontekstui būdingos tokios aplinkybės: pirma, galvijienos vartojimo sumažėjimas, be kita ko, dėl kempinligės krizės, paveikusių sektorių, kurio padėtis jau prieš tai buvo sudėtinga; antra, Bendrijos ir nacionalinių institucijų nustatytos intervencinės priemonės, skirtos pusiausvyrai galvijienos rinkoje atkurti; trečia, situacija, kai dėl su kempinlige susijusios baimės buvo prarastas vartotojų pasitikėjimas; ketvirta, situacija, kai augintojai, nepaisant Prancūzijos taikomų Bendrijos priemonių, skirtų padėčiai ištaisyti, susidūrė su dar labiau sumažėjusiomis karvių pirkimo skerdimui kainomis, nors vartojimo kainos savo ruožtu liko stabilios (ginčijamo sprendimo 181–185 punktai).

357 Atsižvelgdama į šių aplinkybių visumą, Komisija nusprendė pagal gairių 5 punkto b papunktį 60 % sumažinti ieškovėms skirtas baudas.

358 Pažymėtina, kad nors Komisija turi diskreciją nustatydamą baudų dydį, Reglamento Nr. 17 17 straipsnyje Pirmosios instancijos teismui suteikiama neribota jurisdikcija EB 229 straipsnio prasme ieškinių dėl sprendimų, kuriais Komisija skiria baudą, atžvilgiu, ir jis atitinkamai gali panaikinti, sumažinti arba padidinti skirtas baudas.

359 Šiuo atveju Pirmosios instancijos teismas mano, kad įvairios aplinkybės, kurias Komisija aprašė ir įvertino ginčijamame sprendime remdamasi gairių 5 punkto b papunkčiu, yra ypatingos. Šis ypatingumas susijęs tiek su ieškovių ir jų užduočių bei atitinkamų veiklos sričių ypatumais, tiek su ypatingo bylos ekonominio konteksto aplinkybėmis.

360 Pirmosios instancijos teismas mano, kad nors baudų sumažinimas 60 %, dėl kurio Komisija nusprendė pagal gairių 5 punkto b papunktį, ir yra reikšmingas, taip nebuvo pakankamai atsižvelgta į šią ypatingą aplinkybių sąveiką.

361 Todėl, kad būtų visiškai ir deramai atsižvelgta į Komisijos ginčijamame sprendime nustatytų aplinkybių visumą, ir atsižvelgdamas į tai, kad Komisija pirmą kartą baudžia už tokios rūšies antikonkurencinį elgesį, Pirmosios instancijos teismas, įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją, mano, kad būtų pagrįsta ieškovėms skirtos baudos dydį pagal gairių 5 punkto b papunktį sumažinti 70 %.

III — *Dėl skaičiavimo metodo ir galutinio baudos dydžio*

362 Šio sprendimo 241 ir 245 punktuose Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog ginčijamam sprendimu Komisija pažeidė jai nustatytą pareigą motyvuoti, nenurodžiusi, kad tikrindama, ar neviršijama Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta 10 % riba, ji naudojo ieškovių bazinių narių apyvartą, ir nepaaiškinusi, kokios aplinkybės leido jai atsižvelgti į šią bendrą apyvartą. Tačiau svarbu pažymėti, jog šio sprendimo 324 ir 325 punktuose Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad nagrinėjamoje byloje Komisija šiai ribai apskaičiuoti turėjo teisę atsižvelgti į ieškovių bazinių narių apyvartą, nes tai yra nariai, aktyviai veikiantys pažeidimų, už kuriuos buvo skirtos sankcijos ginčijamame sprendime, paveiktose rinkose.

363 Pirmosios instancijos teismas mano, kad šiomis aplinkybėmis minėta motyvavimo stoka neturi lemti nei ginčijamo sprendimo panaikinimo, nes dėl to tik būtų priimtas naujas sprendimas, kurio turinys atitiktų panaikinto sprendimo turinį (šiuo klausimu žr. 2003 m. gruodžio 3 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Audi prieš VRDT (TDI)*, T-16/02, Rink. p. II-5167, 97 punktą), nei baudų dydžio pakeitimo.

³⁶⁴ Tačiau, kaip matyti iš šio sprendimo 361 punkto, reikia sumažinti ieškovėms skirtų baudų dydį pagal gairių 5 punkto b papunktį, vietoj Komisijos pritaikyto sumažinimo 60 % pritaikius sumažinimą 70 %. Taigi nustatomi tokie baudų dydžiai:

— 360 000 EUR ieškovei byloje T-217/03,

— 9 000 000 EUR FNSEA,

— 1 080 000 EUR FNB,

— 450 000 EUR JA,

— 1 080 000 EUR FNPL.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

³⁶⁵ Pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 87 straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Pirmosios instancijos teismas gali paskirstyti bylinėjimosi išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai padengti savo išlaidas. Nagrinėjamos bylos aplinkybėmis reikia daryti išvadą, kad ieškovės padengia savo su pagrindine byla susijusias bylinėjimosi išlaidas ir tris ketvirtadalius su šiuo procesu susijusių Komisijos bylinėjimosi išlaidų.

Komisija padengia vieną ketvirtadalį savo su pagrindine byla susijusių bylinėjimosi išlaidų ir visas išlaidas, susijusias su laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūra.

³⁶⁶ Taikant Procedūros reglamento 87 straipsnio 4 dalį Prancūzijos Respublika, kaip į bylą įstojusi šalis, pati padengia savo išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (pirmoji kolegija)

nusprendžia:

- 1. *Fédération nationale de la coopération bétail et viande*, ieškovei byloje T-217/03, nustatyti 360 000 EUR baudą.**
- 2. Ieškovėms byloje T-245/03 nustatyti tokias baudas: *Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles* – 9 000 000 EUR, *Fédération nationale bovine* – 1 080 000 EUR, *Fédération nationale des producteurs de lait* – 1 080 000 EUR ir *Jeunes agriculteurs* – 450 000 EUR.**

3. **Atmesti likusią ieškinio dalį.**

4. **Ieškovės padengia savo su pagrindine byla susijusias bylinėjimosi išlaidas ir tris ketvirtadalius su šiuo procesu susijusių Komisijos bylinėjimosi išlaidų.**

5. **Komisija padengia vieną ketvirtadalį savo su pagrindine byla susijusių bylinėjimosi išlaidų ir visas išlaidas, susijusias su laikinųjų apsaugos priemonių taikymo procedūra.**

6. **Prancūzijos Respublika padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

García-Valdecasas

Cooke

Labucka

Paskelbta 2006 m. gruodžio 13 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris

Pirmininkas

E. Coulon

J. D. Cooke

Turinys

Teisės aktai	II - 5002
Faktinės bylos aplinkybės	II - 5003
I — Antroji vadinamoji kempingės krizė	II - 5004
II — Ginčijamų susitarimų sudarymas ir administracinė procedūra Komisijoje	II - 5005
III — Ginčijamas sprendimas	II - 5008
Procesas ir šalių reikalavimai	II - 5013
Dėl esmės	II - 5016
I — Dėl prašymų panaikinti ginčijamą sprendimą	II - 5016
A — Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su akivaizdžiomis vertinimo ir teisės klaidomis, vertinant EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygas ..	II - 5016
1. Dėl ieškovių kvalifikavimo kaip įmonių asociacijos	II - 5017
a) Šalių argumentai	II - 5017
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5018
2. Dėl pastebimo poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai nebuvimo	II - 5021
a) Šalių argumentai	II - 5021
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5022
3. Dėl konkurencijos ribojimo nebuvimo	II - 5025
a) Šalių argumentai	II - 5025
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5028

4. Dėl profesinių sąjungų akcijų kvalifikavimo	II - 5033
a) Šalių argumentai	II - 5033
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5034
B — Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su akivaizdžiomis vertinimo klaidomis ir teisės klaidomis vertinant pažeidimo mastą bei trukmę ..	II - 5036
1. Įvadiniai klausimai	II - 5037
a) Dėl atsižvelgimo į vietas susitarimus	II - 5037
Šalių argumentai	II - 5037
Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5038
b) Dėl bylos dokumentų klasifikavimo, atrankos, citavimo ir aiškinimo	II - 5042
Šalių argumentai	II - 5042
Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5043
2. Dėl su importu susijusio susitarimo inkriminavimo ieškovėms	II - 5044
a) Šalių argumentai	II - 5044
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5046
3. Dėl ieškovėms pareikšto kaltinimo, susijusio su slaptu žodiniu susitarimu po 2001 m. lapkričio mėn.	II - 5052
a) Šalių argumentai	II - 5052
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5055
Dėl ketinimo pratęsti sutartį	II - 5056
	II - 5127

Dėl susitarimo pratęsimo 2001 m. lapkričio 29 d. ir gruodžio 5 d. susitikimuose	II - 5057
— 2001 m. lapkričio 29 d. susitikimas	II - 5058
— 2001 m. gruodžio 5 d. susitikimas	II - 5061
Dėl susitarimo įgyvendinimo po 2001 m. lapkričio mėn.	II - 5062
Išvada	II - 5063
C — Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su Reglamente Nr. 26 numatytos išimties netaikymu	II - 5064
1. Šalių argumentai	II - 5064
2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5066
D — Dėl ketvirtojo ieškinio pagrindo, susijusio su teisės į gynybą pažeidimu	II - 5072
1. Šalių argumentai	II - 5072
2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5074
E — Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su pareigos motyvuoti pažeidimu	II - 5077
1. Šalių argumentai	II - 5077
2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5079
II — Dėl reikalavimų panaikinti arba sumažinti baudą	II - 5083
A — Dėl pirmojo ieškinio pagrindo, susijusio su gairių neteisėtumu	II - 5083
1. Šalių argumentai	II - 5083
2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5085

B — Dėl antrojo ieškinio pagrindo, susijusio su proporcingumo principo pažeidimu, akivaizdžia vertinimo klaida ir teisės klaida nustatant pažeidimo sunkumą	II - 5088
1. Šalių argumentai	II - 5088
2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5089
C — Dėl trečiojo ieškinio pagrindo, susijusio su vertinimo bei teisės klaidomis ir proporcingumo principo pažeidimu, atsižvelgiant į lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes	II - 5091
1. Dėl sunkinančios aplinkybės, susijusios su slapto susitarimo pratęsimu	II - 5091
a) Šalių argumentai	II - 5091
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5092
2. Dėl sunkinančios aplinkybės, susijusios su prievartos vartojimu ...	II - 5092
a) Šalių argumentai	II - 5092
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5094
3. Dėl neatsižvelgimo į lengvinančias aplinkybes	II - 5097
a) Šalių argumentai	II - 5097
b) Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5098
D — Dėl ketvirtąjo ieškinio pagrindo, susijusio su Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimu nustatant baudų dydį	II - 5100
1. Šalių argumentai	II - 5100
2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5104
	II - 5129

E	— Dėl penktojo ieškinio pagrindo, susijusio su dvigubos sankcijos draudimo principo pažeidimu	II - 5112
	1. Šalių argumentai	II - 5112
	2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5114
F	— Dėl šeštojo ieškinio pagrindo, susijusio su proporcingumo principo pažeidimu ir akivaizdžia vertinimo klaida, atsižvelgiant į gairių 5 punkto b papunktyje numatytas aplinkybes	II - 5117
	1. Šalių argumentai	II - 5117
	2. Pirmosios instancijos teismo vertinimas	II - 5118
III	— Dėl skaičiavimo metodo ir galutinio baudos dydžio	II - 5122
	Dėl bylinėjimosi išlaidų	II - 5123